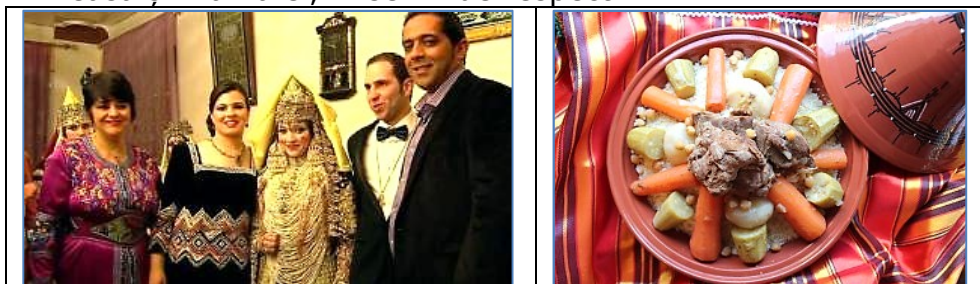

Dacă părinții fetei de regulă sunt interesați de moralitatea soțului și partea financiară, pentru a asigura fiicei lor un trai fără griji, și părinții băiatului în societatea algeriană au așteptări de la mireasă.

Ea trebuie să fie o față respectabilă, cinstită, corectă, bine educată și să provină dintr-o familie onorabilă. De obicei pașii căsătoriei ar trebui să fie așa: când un băiat iubește o față, el își anunță mama de intenția de a o lua de soție, iar aceasta va întreba în comunitate de reputația tinerei în cauză. Dacă veștile sunt multumitoare,

urmează întâlnirea cu familia ei, pentru a-i cere mâna, iar dacă vizita e bine primită și de rudele miresei, se trece la pregătirile de nuntă. Pentru început este necesară vizita la moschee să se înceapă logodnă, iar în cadrul ceremoniei, imamul le va explica tinerilor codul și morală religiei islamice în raport cu ceea ce înseamnă căsătoria. Perioada logodnei nu este deloc una liniștită pentru tânăra femeie, care alături de mama, urmează să cumpere tot ce ține de mobilarea viitorului cămin, haine, aur, rochia de mireasă, ceea ce-n arabă e cunoscut drept „shurah”. În această vreme mirele nu are atât de multe lucruri de făcut, e însă obișnuit că acesta să aducă daruri pentru mireasă și mama ei, în semn de respect.

În lumea arabă căsătoria este un lucru serios iar drepturile și responsabilitățile soților sunt bine știute încă de la început.

Soția are rolul de a se ocupa de educația copiilor și bunul mers al casei, în vreme ce bărbatul este cel care oferă suportul financiar și protecția căminului, duritatea comportamentului acestuia nefiind însă încurajată. Înainte de

căsătorie este recomandat că tinerii să petreacă timp împreună pentru a aranja nouă locuința după placul amândurora, dar și pentru a se cunoaște mai bine. În săptămâna dinaintea nunții încep pregătirile cu dulciuri specifice, cous-cous cu carne de miel, salate și diferite alte bucate tradiționale algeriene. Nunțile în Algeria se țin Miercurea și Joia, iar prima zi este dedicată familiei și prietenelor miresei, vreme în care mirele se odihnește. Petrecerea cea mare este a doua zi când, cu un alai luxos, mireasa este dusă la casa mirelui, unde va sta alături de acesta pe durata zilei. Nu e vreme de relaxare nici acum, pentru că tradiția cere ca la fiecare jumătate de oră tânăra să-și expună ținutele pentru a arată invitaților garderoba sa. În toiu petrecerii, în vreme ce oaspeții servesc bunătăți din belșug, mirii își iau rămas bun pentru a petrece împreună prima noapte cu statutul de soț și soție.

La beauté d'Algerie- stil nomad și mediteranean!

N-am cunoscut încă vreo regiune a Magrebului până acum. Îmi doresc să merg cu prima ocazie într-una din țările magrebiene, să descopăr oamenii și cultură de acolo. Până atunci însă îmi voi îndrepta atenția spre ceea ce știu deja despre zona aceasta iar astăzi voi dedica postarea Algeriei, o țară care împletește în peisajul său farmecul Saharei și al Mediteranei la un loc. Aici bucătăria nomadă întâlnește cele mai gustoase specii de peste gătite de bucătari pricepuți. Am observat în urmă cu ceva vreme câțiva naționali ai Algeriei prin Egipt.

Erau tineri veniți la competițiile sportive din Cairo, zgomotoși, energici, plini de viață, exprimându-și dorințele într-

o arabă greu de descifrat și evident cu influențe ale limbii franceze în vocabular.

Interesați ca orice turiști de cultură egipteană, în grup tinerii se uitau la suvenirurile faraonice expuse în vitrine, cu gând să-și achiziționeze câteva înainte de a lua drumul spre casă, în Vestul Saharei. Când spunem Algeria e musai să amintim de couscous.

Algeria și lumea culinară

Nu cred că putem să pretindem că știm ceva despre gastronomia algeriană dacă nu am gustat un couscous veritabil cu legume și carne de miel ori pui. Că și cultură lor, bucătăria tradițională algeriană a fost adânc marcată de popoare precum berberii, arabii, turcii și francezii. Astfel că astăzi Algeria se mândrește cu un meniu

diversificat format din feluri de mâncare ce îmbină gustul arăbesc nomad și mediteranean la un loc!

Restaurantele algeriene sunt răspândite peste tot în lume, nu doar în țară de origine, iar dacă mai dăm și peste un bucătar priceput, putem simți savoarea acestui tărâm chiar și de la mii de kilometri distanță.

Mâncarea tradițională include comune arabe (prăjituri, hot-meshvi, diverse sosuri), și feluri de mâncare berbere și de origine africană, cum ar fi cușcuș, tagine și t. D.

algerilor a cunoscut o influență semnificativă atât din partea berberilor locali, cât și din urmașii musulmanilor din Andaluzia care trăiau

în multe orașe din Algeria. În arta muzicală tradițională, în alte țări arabe se folosesc instrumente cunoscute - ud, rebab, eve, percuție (bandira etc.)

Algeria și farmecul muzicii rai¹

¹ Rai este o formă de muzică populară, originară din Oran, Algeria din muzica beduinilor, combinată cu muzica spaniolă, franceză, africană și arabă.

Fără îndoială că muzică a fost și ea influențată de popoarele care au trecut prin Algeria, o țară nord africană al cărei nume derivă de la capitală țării, Alger, (care la rândul-i își trage rădăcinile din cuvântul arab „insulele- al-jaza’ir,, făcând referire la cele patru insule din apropierea coastei capitalei existente până la unirea cu continentul în anul 1525).

Cu privire la muzică acestei țări, populară atât în Franța cât și în statele vecine din regiunea Magrebului, trebuie știut că celor care o interpretează li s-a dat denumirea de „cheb” sau „sheikh”.

Tradiția acestui ritm a apărut în orașe precum Oran, în special în rândul paturei sărace a societății algeriene. Deși la începutul secolului XX muzica rai era interpretată doar de partea masculină algeriană, stilul a început să fie cântat mai apoi și de femei. Printre cei mai cunoscuți interpreți de muzică rai se numără Cheb Khaled- „Regele muzicii rai” și Cheb Mami, cunoscuți nu doar în lumea arabă ci și internațională, datorită melodiilor cu priză la public și colaborărilor cu artiști de peste granița.

Algeria în imagini de demult

Berberii de pe pământul Algeriei au cunoscut de-a lungul timpului ocupația străină a multor popoare. După fenicieni (1000 i. Hr) au urmat romanii (200 i. Hr), însă sosirea arabilor în secolul al VIII-lea a avut cu siguranță un mare impact asupra limbii, culturii și religiei algeriene.

În istoria modernă, sub pretextul unei ofense aduse consulului lor, armata franceză a invadat în 1830 teritoriile de aici, care deși cu abilitate au fost aparate de emirul Abd el-Kader, în 1900 au căzut sub stăpânirea Franței.

Pe lângă francezi cei care și-au lăsat amprenta pe Algeria de astăzi au fost italienii, spaniolii și maltezii care au văzut în coasta algeriană și orașele bogate ale țării prilej de acaparare.

Pe lângă francezi cei care și-au lăsat amprenta pe Algeria de astăzi au fost italienii, spaniolii și maltezii care au văzut în coasta algeriană și orașele bogate ale țării prilej de acaparare.

Deși în prezent limba oficială a Algeriei este arabă și berberă (tamazight), franceză este și ea folosită mai ales în administrație și cunoscută tuturor. Cel mai important oraș este capitală Alger (1,519,570 locuitori) pe când populația totală numără aproximativ 35,423,000 de oameni. Actualul președinte este Abdelaziz Bouteflika iar sistemul politic adoptat aici este cel de republica islamică. Astăzi facem însă o întoarcere în timp, atunci când tehnologia conta mai puțin în societate și când fotografiile alb-negru surprindeau imagini exotice pentru magazinele pariziene care publicau o viață prea puțin cunoscută europenilor.

Obiceiuri religioare

Localnicii sunt foarte religioși, tradițiile și obiceiurile strămoșilor lor trec de la o generație la alta, iar ritualurile sunt tratate cu mare respect. Mulți călători observă că cetățenilor nu le place să fie fotografiați. Când văd o cameră sau o cameră foto, ei se pot întoarce pur și simplu, iar femeile în batiste negre ar trebui să fie îndepărtate și complet interzise prin lege.

Algerienii cred că fotografia poate afecta în mod negativ starea mentală a unei persoane și poate cauza o boală fizică. Din același motiv, sătenilor nu li se permite să fotografieze

animalele nou-veniți, asigurând că vacile vor strica inevitabil laptele, păsările se pot îmbolnăvi

Obiceiurile religioase impun o mulțime de restricții asupra modului de viață al cetățenilor. Deci, algerienilor le este interzis să bea alcool, nu toate restaurantele locale le vor oferi alcool oaspeților orașului.

Cea mai importantă sărbătoare religioasă este luna sfântă a lui Ramadan,

în timpul căreia toți locuitorii respectă cel mai strict ritm. Odată cu debutul zori și înainte de apusul soarelui, este necesar să se abțină complet de la a mânca. Numai seara se pot aduna familiile pentru cină. Pe masă există de obicei o mulțime de dulciuri. În timpul zilei, oamenii acordă mult timp rugăciunilor. Postul nu este permis decât celor care sunt grav bolnavi. Unui copil îi este cumpărat un vas de lut frumos, pe care trebuie să-l stăpânească toată viața. După moartea unei persoane, o oală este spartă și strânsă în apropierea locului de înmormântare. Pe piatra de mormânt nu sunt înscrise nume și date.

Clasele de uz casnic.

Principala ocupație tradițională este agricultura cultivată (grâu, orz, citrice, struguri, măslina, palmieri, culturi de grădină etc.). Creșterea bovinelor, colectarea de iarbă, coaja de stejar de plută sunt, de asemenea, comune. Nomazii au înmulțirea cămășilor și creșterea oilor. În secolul al XIX-lea a existat o industrie minieră, până la mijlocul secolului XX; producția de petrol și gaze. Pe litoralul mediteranean, pescuitul marin este comun. Cei mai mulți algerieni trăiesc în orașe. Tipurile de locuințe tradiționale ale algerienilor sunt diverse. În funcție de zona de reședință, acestea sunt clădiri de piatră, adobe sau lemn. Nomadii au corturi.

Algerienii poartă haine moderne, dar costumul tradițional este încă larg răspândit. Bărbații poartă: o cămașă spațioasă din bumbac sau lână, un jeleu, pantaloni largi, veste brodate și caftani.

Cea mai populară căciucă este fez - tarbush sau sheshiya. Iarna - o haină de lână. Femei - o rochie mare brodată (Hundoor), caftani din țesături de bumbac, mătase sau catifea. Curele distribuite pe larg, mantie - haik. Pantofi - sandale (cui), din piele sau din țesături cu bunica fără cusur sau fără adunări grele

Mâncarea tradițională include comune arabe (prăjituri, hotmeshvi, diverse sosuri), și feluri de mâncare berbere și de origine africană, cum ar fi cușcuș, tagine și t. D. Folclorul algerilor a cunoscut o influență semnificativă atât din partea berberilor locali, cât și din urmașii musulmanilor din Andaluzia care trăiau în multe orașe din Algeria. În arta muzicală tradițională, în alte țări arabe se folosesc instrumente cunoscute - ud, rebab, eve, percuție (bandira etc.)

L.- ALTE TIPURI DE CURIOSITĂȚI

10 DE LUCRURI INTERESANTE SI NECUNOSCUTE DESPRE TELEFOANE

Telefoanele mobile au devenit atât de esențiale în viața modernă încât au schimbat modul în care lucrăm, comunicăm, ne relaxăm și ne jucăm. Smartphone-urile au devenit cu adevărat inteligente și ne-a făcut să parem proști noi cei care le folosim.
telefoane

1- Primul apel de telefon mobil a fost în 1973 de Martin Cooper, un fost inventator Motorola.

2-În Japonia, 90% dintre telefoane sunt rezistente la apă deoarece tinerii le folosesc chiar și la duș.

3-Exista mai mulți oameni în lume care au telefoane mobile decât cei care au toalete în casă .

4-Telefonul mobil are de 18 ori mai multe bacterii decât mânerul de toaletă.

5-Nokia 1100 rămâne cel mai bine vândut telefon din istorie, cu peste 250 de milioane de vanzari

6-70% dintre telefoanele mobile sunt produse în China.

7-Peste 4 miliarde de oameni dețin telefoane mobile dar doar 3,5 miliarde folosesc o periută de dinți.

8-Telefoanele au cel puțin 2 adrese IP atunci când sunt online, una pentru WiFi, una pentru date mobile. Și IP-ul se schimbă odată cu conexiunea, nu face parte din telefon, face parte din router.

9-.Multe accidente de mașină se datorează telefoanelor mobile.

10-Dupa doar 1 an de zile aproximativ 49% dintre oameni își vând vechile telefoane si isi cumpăra altele noi.

- Puțini oameni își dau seama de potențialul acestora. rămân să utilizeze doar funcțiile de bază.

- In ziua de azi telefonul mobil poate fi folosit in de ex:

- Puteți efectua funcții matematice destul de complexe
- Scanner de documente
- Lanterna
- Traducător de limbi străine
- Sistem de navigație GPS
- Radio+tv
- Cameră foto+video
- poti afla prognoza meteo
- telecomandă pentru tv sau alte dispozitive

20 CURIOZITATI CARE VOR SURPRINDE CHIAR ȘI PE CEI MAI INTELIGENȚI OAMENI

Am învățat multe din citirea cărților de specialitate. Am selectat 20 de fapte care vă vor face să înțelegeți că există încă multe lucruri pe lume care ne pot surprinde.

- Oamenii de știință au descoperit că cel mai bun moment somn este între orele 13:00 și 14:30, deoarece acesta este momentul în care o scufundare în temperatura corpului ne face să ne simțim adormiți.

- Ființa umană pierde între 50 – 100 fire de par pe zi.
- Știi ca părul conține urme de aur??
- Oamenii de știință cred că oamenii, care visează despre o activitate, profesie, vor deveni mai buni la ea în viața reală.
  - Fulgerul poate, de fapt, să lovească de două ori în același timp cinci ori mai cald decât soarele. Fulgerul conține suficientă energie pentru a prăji 100.000 de felii de pâine
  - Pe insula Tristan da Cunha din Atlanticul de Sud, cartofii folosiți ca monedă.
  - Venus se rotește în sensul acelor de ceasornic. Este face!
  - Primele animale din spațiu au fost musculițele de fructe, 1947 și recuperate în viață.
  - Inelele lui Saturn sunt realizate din trilioane de bucăți de arbitrează.
  - Știați că Meghan Markle și Prințul Harry sunt very incredibil de îndepărtați?

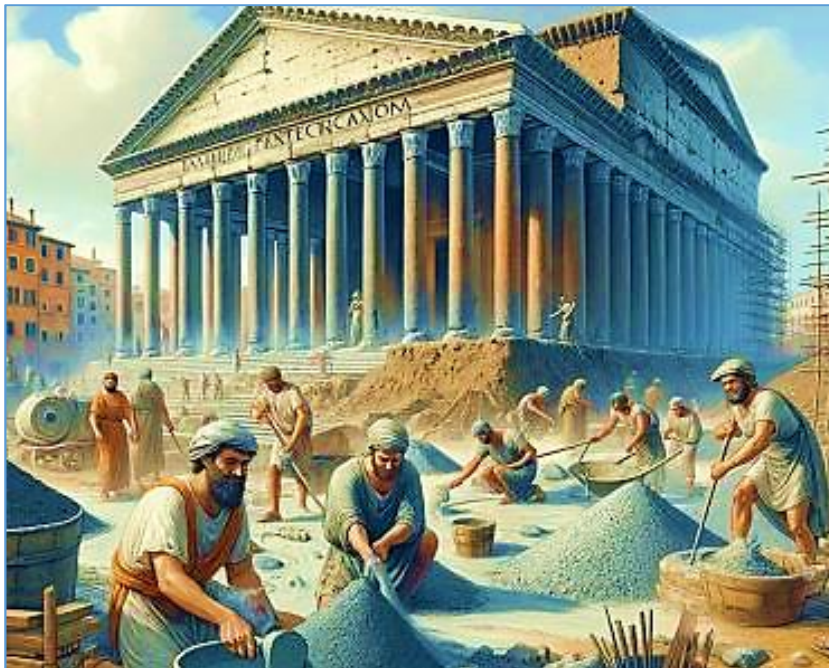
Acuma stiti.

- Știați că Disneyland are un sistem de tunel subteran?
- Știați că New York City are propriile specii indigene de numește, în mod natural, ManhattAnt?
  - persoană obișnuită își va petrece șase luni din viață culoarea verde.
  - Inventatorul frisbee-ului a fost transformat într-un frisbee decedat.
  - Băncile de sânge din Suedia notifică donatorii când le Donând sânge salvați cel puțin o viață.
  - Cocoșii au dopuri pentru urechi încorporate. Cercetătorii atunci când un cocoș își deschide ciocul pentru a cânta, canalele sale auditive externe se închid,

Alte curiozități

1. Unul dintre ingredientele necesare pentru a crea un alunele.
2. Laptele de hipopotam este roz.
3. Sosul de mere a fost primul aliment consumat în spațiu de astronauti.
4. Înainte de 1913 părinții își puteau trimite copiii la bunica serviciul poștal.
5. Există 31.556.926 secunde într-un an.

7 INVENȚII ANTICE CARE NE UIMESC ȘI ASTĂZI

Invențiile din antichitate care sfidează explicația sunt o dovadă a ingeniozității umane și a misterului care înconjoară civilizațiile de demult. Multe dintre aceste descoperiri ne uimesc chiar și în zilele noastre, ridicând întrebări despre cum au fost posibile în absența tehnologiei moderne. Acest articol explorează câteva dintre cele mai fascinante invenții antice, care, chiar și în era digitală, continuă să ne provoace imaginația și să ne inspire.

Mecanismul de la Antikythera

Descoperit în epava unei nave din apropierea insulei grecești Antikythera, acest dispozitiv complex este adesea descris ca primul calculator mecanic. Datând din secolul al II-lea î.e.n., mecanismul era folosit pentru a prezice pozițiile astrale și eclipsele pentru calendarele de lună și de solare. Cu peste 30 de roți dințate de bronz, complexitatea sa nu a fost egalată până în perioada medievală, ceea ce îl face un artefact care sfidează înțelegerea noastră a cunoștințelor tehnologice ale antichității.

Piramidele din Egipt

Construite ca morminte pentru faraonii și reginele Egiptului antic, piramidele sunt una dintre cele Șapte Minuni ale Lumii Antice care au supraviețuit până în prezent. Piramida lui Giza, cea mai mare dintre ele, a fost cea mai înaltă structură realizată de om timp de peste 3.800 de ani. Modul în care au fost construite aceste piramide, în special alinierea lor precisă

cu stelele și dimensiunile exacte, rămâne un subiect de mare dezbateră și speculație.

Betonul roman

Romanii au dezvoltat o formă de beton atât de durabilă încât multe dintre construcțiile lor stau în picioare și astăzi, după mii de ani. Formula lor, care includea materiale vulcanice, le-a permis să construiască structuri masive, cum ar fi Domul Pantheonului din Roma, cu o cupolă care rămâne cea mai mare structură nesuținută din beton din lume. Secretul compoziției sale exacte s-a pierdut în timp, iar oamenii de știință moderni încă încearcă să îl decifreze.

Bateria de la Bagdad

Această invenție misterioasă a fost descoperită în ruinele apropiate de Bagdad, Irak, și se crede că datează din perioada dintre 250 î.e.n. și 224 e.n. Conștând dintr-un vas de ceramică, un tub de cupru și un cilindru de fier, se speculează că ar fi putut fi folosit ca o formă primitivă de baterie electrică. Cum și de ce au fost utilizate aceste „baterii” rămâne un subiect de fascinație și cercetare.

Scrierea Indelebilă a Mayasilor

Civilizația Maya, cunoscută pentru avansatele sale cunoștințe în astronomie și matematică, a creat și un sistem de scriere complex. Manuscrisele lor, care au supraviețuit până în zilele noastre, prezintă un nivel de detalii și precizie care ne uimește. Tehnica lor de a face ca aceste scrieri să reziste timpului, în ciuda condițiilor climatice umede și adesea nefavorabile din America Centrală, demonstrează o înțelegere profundă a materialelor durabile.

Aqueductele Romane

Sistemul de acueducte construit de romani este un alt exemplu al măiestriei lor ingineresti. Aceste structuri masive erau proiectate să transporte apa pe distanțe lungi, folosind doar gravitația. Complexitatea și eficiența lor, asigurând aprovizionarea cu apă pentru băi publice, fântâni și chiar case particulare, demonstrează un nivel avansat de cunoștințe în ingineria hidraulică.

Lămpile Eterne ale Templului

Există relatări despre lămpi care ardeau etern în templele antice, fără a necesita realimentare. Descrieri ale acestor lămpi, care puteau arde timp de sute de ani fără intervenție umană, se găsesc în literatura antică și medievală. Deși scepticii le

consideră mituri sau exagerări, absența unei explicații științifice concrete le-a menținut în sfera misterului.

Concluzie

Invențiile din antichitate care sfidează explicația ne amintesc că istoria umanității este plină de minuni și mister. Ele reflectă nu doar ingenuitatea și cunoașterea civilizațiilor trecute, dar ne și provoacă să ne întrebăm cât de mult mai avem de învățat despre propriul nostru trecut. Pe măsură ce tehnologia avansează, poate că vom descoperi și mai multe despre aceste realizări remarcabile, deschizând noi perspective asupra istoriei noastre comune.

M.- TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN LUME

Fiecare popor al lumii sărbătorește Crăciunul după obiceiuri și tradiții vechi de sute de ani, diferențele fiind date, în principal, de apartenența la o anumită religie, însă este universal valabil obiceiul mesei de Crăciun în familie sau alături de cei dragi.

Schimbul de cadouri, împodobirea pomului, prăjiturile cu marțipan, ori vinul fiert cu scorțișoară sunt doar câteva dintre simbolurile pe care țările lumii le asociază acestei mari sărbători.

► **Australia** – În această țară este uzual să se petreacă Crăciunul la temperaturi de peste 30 grade C, iar moșul, este evident în aceste condiții, nu vine cu sania trasă de reni, ci cu surf-ul.

Cina de Crăciun e marcată de obiceiul de a pune într-una dintre prăjituri o bucațică de aur, iar cel care găsește metalul prețios se spune că va avea mult noroc în anul care urmează. Masa se servește, de obicei, pe plajă sau la picnic, iar în seara de Crăciun, australienii ies pe străzi, cu lumânări aprinse și cântă melodii specifice sărbătorii.

Peste tot – în case, pe străzi și pe plaje, există obiceiul decorării cu „tufișuri de Crăciun” – tufe verzi cu flori mici și roșii.

► **Austria** – Sărbătoarea Sfântului Nicolae marchează începutul Crăciunului în Austria. Există credința că Sfântul Nicolae, însoțit de un diavol, merge din casă în casă și îi pune pe copii să scrie o listă cu lucrurile bune și lucrurile rele pe care le-au făcut de-a lungul anului, iar copiii cuminți primesc nuci, jucării și dulciuri. Cadourile de Crăciun, puse sub brad, nu pot fi deschise decât după cina din seara de Ajun.

► **Bulgaria** – Crăciunul („Koleda”) începe la miezul nopții, atunci când există tradiția ca fetele tinere să pregătească o pâine specială („Krava”), copată pentru colindătorul favorit – „Koledarii” – tineri necăsătoriți, costumați cu haine tradiționale, care țin în mâini un baston mare din lemn de stejar sculptat – „Koledarka” și fac înconjurul satului și se opresc în fiecare casă pentru a ura și pentru a primi cadouri special preparate pentru ei. Uzual, Sărbătoarea Crăciunului durează pâna în zori.

► **Canada** – Sărbătorirea Crăciunului este însoțită de o diversitate de tradiții provenind din culturile franceză, germană, engleză, ucraineană și indiană.

Canadienii de limbă franceză au în tradiție plăcinta cu carne, „la tourtiere”, însoțită de o supă tradițională, brânzeturi, prăjituri cu fructe sau gogoși, iar principalul desert de Crăciun este „Yule Log” – o prăjitură de ciocolată, în formă de buștean, acoperită cu un strat gros de ciocolată, fiind simbolul trunchiului de mesteacăn ars în focul imens ce a durat toată noaptea dinaintea plecării francezilor în Canada.

Canadienii de limbă engleză sărbătoresc Crăciunul cu gișcă friptă sau friptură de vită și budincă de prune. Cele mai apreciate dulciuri sunt „Chicken Bones” – inventate în anul 1885, de frații Ganong, un amestec de scorțișoară, zahăr și ciocolată și „Barley toys” – create de Yarmouth Candy Company din Noua Scoție, conținând zahăr, glucoză, colorant și ulei de măsline, un amestec turnat în forme de pui, iepuri și alte animale, sau de Moș Crăciun.

► **Chile** – copiii și adulții confecționează sau cumpără mici figurine din lut, pe care le așează sub brad – „pasebre” – din care Moș Crăciun („Viejito Pascuero”) își alege câte una din fiecare casă vizitată.

► **Cuba** – cea mai importantă perioadă este Ajunul Crăciunului – „nochebuena” („Noaptea cea bună”), iar masa tradițională înseamnă friptură de porc, fasole neagră servită cu orez și plante tradiționale (Yucca) sub formă de piure.

Familiiile numeroase se reunesc și, într-o groapă săpată în pământ și plină de cărbuni acoperiți cu frunze de bananier, frig un porc întreg. Familiile, care în Cuba includ rudele de toate gradele, petrec toată noaptea pe muzică tradițională.

► **Elveția** – Samichlaus (Moș Crăciun) are întotdeauna și sarcina de a aduce și pomul de Crăciun în casele oamenilor, un obicei care se păstrează încă din anul 1775. Un alt obicei al elvețienilor este „Parada ridicilor luminate”: copiii ajutați de

părinți scobesc cu mare grijă câte o ridiche mare de lună, pe care apoi o împodobesc cu diferite creștături și forme, mai ales cu steluțe și brăduți. În ridichea astfel împodobită micuții elvețieni pun o lumânare și poartă ridichea ca pe o faclă, de obicei către școala unde învață, unde copiii reuniți cântă în cor melodii tradiționale

► **Finlanda** – Crăciunul este cea mai importantă sărbătoare a anului, începută seara, la biserică, cu slujbe și aprinderea de lumânări la mormintele celor dragi.

Masa de Crăciun este pregătită pornind de la produsele de bază – preparatele de pește, aseasonate cu șuncă și cârnați – o specialitate de bază în bucătăria finlandeză.

În Ajunul Crăciunului, copiii așteaptă sosirea lui Moș Crăciun care pune mereu aceeași întrebare: "Sunt cumva copii cumiți aici?", iar răspunsul este, bineînțeles, afirmativ. Moșul are o desagă plină de cadouri, pe care le împarte celor mici, în timp ce povestește copiilor despre călătoria obositoare pe care o face din Laponia

► **Franța** – Deși, în trecut, Sfântul Nicolae aducea cadouri micuților în ziua de 6 decembrie, în cea mai mare parte a țării, Père Noel (Moș Crăciun) i-a luat locul lui Moș Nicolae. Acesta vine în casele francezilor în noaptea de 24 decembrie și pune cadouri în ghetuțe. Masa de Crăciun este dominată de tradiționala „Bûche de Noel” – o prăjitură de ciocolată prezentată la masă sub formă de buturugă

► **Germania** – Încă din prima duminică de Advent, târgurile de Crăciun invadează piețele orașelor, care durează pe întreaga perioadă a sărbătorilor de sfârșit de an. Coroana de Advent, confecționată în familie, conține ramuri verzi care celebrează natura și fie patru lumânări, care vor fi aprinse succesiv în fiecare duminică de Advent, fie 24 de săculeți cu dulciuri și bunătăți care vor fi degustate zilnic, în familie.

Ajunul Crăciunului este cea mai importantă zi de sărbătoare, în care familia se reunește pentru cină și pentru a merge împreună la biserică la Mesa din noaptea de Crăciun.

Cadourile sunt oferite în după-amiaza zilei de 25 sau în seara zilei de 24 decembrie, dar nu „de Moș Crăciun”, ci „de Christ-Kind” (copilul Iisus).

În unele familii se obișnuiește ca de Crăciun să se cânte colinde, dar, pentru cei mai mulți germani Crăciunul – „Weihnachten” („noapte solemnă”), este un moment de profundă reflexie și analiză.

► **Grecia** – Atât Crăciunul cât și Anul Nou sunt sărbători extrem de bogate în tradiții și superstiții, dar și în preparate tradiționale. Pâinea de Crăciun, sepre exemplu, este însemnată cu forma mâinii prin presarea aluatului cu palma, înainte de coacere, simbolizând faptul că Iisus a binecuvântat pâinea în sfânta zi de Crăciun. Brutăriile pregătesc și plăcinte ovale, care se dăruiesc de Crăciun. Printre dulciurile tradiționale regăsim „Melomakaronas” – o plăcintă însiropată cu miere – și „Kourabiedes” – tot o plăcintă acoperită cu fulgi de zahăr.

Moș Crăciun este simbolizat de Sfântul Vasile, filantropul Asiei Mici, care împarte cadouri și dulciuri copiilor, însă neexistând obiceiul bradului împodobit, darurile sunt lăsate pe masă.

► **Italia** – Crăciunul începe, în mod tradițional, cu opt zile înainte și este denumit „Novena”. Există obiceiul ca cei mici să meargă din casă în casa, recitând poezii sau cântând, însă cadourile se primesc abia pe 6 ianuarie, fiind aduse de o vrăjitoare urâtă, dar bună la suflet – Befana

► **Israel** – Bethleem, orașul în care s-a născut Iisus, este centrul sărbătorilor de Crăciun, iar în ajun, turiștii și localnicii invadează bisericile și urmăresc tradiționala procesiune religioasă, începută de parada polițiștilor, pe cai arabi, urmați de un bărbat care duce în spate o cruce uriașă, și de alte scene din istoria religiei creștine.

► **Jamaica** – Colindele de Crăciun sunt aceleași melodii populare întâlnite în lume, adaptate pe ritmuri raggae. Masa de Crăciun cea mai importantă este prânzul, care include orez, pui, carne de bou și capră picantă.

► **Liban** – Cu două săptămâni înainte de Crăciun, libanezii creștini pun diferite semințe pe vată, pe mai multe farfurii și le udă în fiecare zi, iar când acestea înverzesc sunt folosite pentru a decora figurinele din hârtie, reprezentând personaje biblice. Libanezii își vizitează rudele sau prietenii în dimineața de Crăciun, oferind drept cadouri cafea și lichior, iar cina de Crăciun este cea mai importantă masă din întreg anul și se desfășoară în casa celor mai în vârstă membri ai familiei.

► **Lituania** – Conform tradiției, Moș Crăciun aduce daruri timp de 12 zile, începând cu Ajunul, acestea fiind puse sub brad, pentru fiecare membru al familiei. Pentru Moș, lituanienii obișnuiesc să lase sub brad o cutie cu bomboane, pentru ca acesta să guste ceva înainte să își continue drumul.

► **Marea Britanie** – Crăciunul este cea mai importantă sărbătoare a anului, iar pregătirile încep cu mult înainte de 25 decembrie.

În decembrie, lumea e cuprinsă de o frenezie nestăpânită, iar subiectele de conversație se învârt numai în jurul sărbătorii de Crăciun.

După ce au petrecut întreaga lună decembrie căutând cadouri, scriind felicitări și împodobind bradul (de regulă la jumătatea lunii decembrie), în Ajun, britanicii merg la biserică. Însă sărbătoarea Crăciunului și-a pierdut mult, în timp, din importanța religioasă, axându-se mai mult pe petrecerile în familie.

La masa tradițională din ziua Crăciunului se manâncă curcan, iar a doua zi, numită Boxing Day – este ziua în care britanicii se îmbulzesc la cumpărături profitând de reducerile semnificative de prețuri.

Interesant este că de Crăciun nu circulă niciun mijloc de transport, nici trenuri, nici metrou, nici autobuze, spre fericirea taximetriștilor care fac bani frumoși practicând tarife exorbitante.

► **Noua Zeelandă** – Copacul împodobit de Crăciun se numește "Pohntokawa", iar din punct de vedere al tradițiilor culinare, curcanul, budinca de stafide și salatele reci, sunt elementele care nu lipsesc de la masa de Crăciun. De asemenea, desertul tradițional este "Pavlova", fiind preparat din beza și aseasonat cu kiwi, căpșuni și frișcă.

► **Polonia** – În Ajun, copiii așteaptă ivirea primei stele pe cer, anunțând momentul în care cina poate să înceapă.

Există obiceiul ca pe masă să fie așezat întotdeauna un tacâm în plus pentru un eventual vizitator neașteptat. În ziua de Crăciun, copiii se deghizează în magi, diavoli, îngeri și păstori și merg din casă în casă, primind bani și prăjituri.

► **Rusia** – Rușii sărbătoresc Crăciunul pe 7 ianuarie, după calendarul Iulian, iar la masa tradițională din această zi se consumă prăjituri, plăcinte și găluști din carne.

► **Țările Scandinave** – Scandinavii numesc Crăciunul „Jul”, prin adaptarea numelui sărbătorii păgâne a solstițiului de iarnă „roata” – simbolizând roata anului care se învârtă încă puțin către primăvară. Acest moment reprezintă debutul unei perioade de 12 nopți, începând din 24 decembrie, simbolizând noaptea hibernală, cele mai lungi nopți ale anului, în timpul

căroră se pregătește reînnoirea luminii și a vegetației – simbolizată de bradul verde.

► **Spania** – Pentru oaspeții Spaniei, de Crăciun pare că nu se întâmplă nimic special, Crăciunul fiind sărbătorit totuși, nu cu foarte mult fast, iar darurile se oferă pe 6 ianuarie, cu ocazia zilei celor Trei Regi („Reyes Magos”).

Spaniolii și portughezii au introdus tradiția împodobirii pomului de Crăciun și în America Latină, dar cum acolo nu există conifere, sud – americanii decorează cactuși, pini sau brazi din plastic.

Bucătăria tradițională de Crăciun a spaniolilor este influențată puternic de curentul arab: orez, portocale și migdale prezente în majoritatea felurilor de mâncare pregătite pentru această zi, iar felul de mâncare de bază este peștele

► **SUA** – Santa Claus s-a născut în anul 1860 și a fost denumit astfel după germanul „Sintaklaas”. Imaginea, la origini, a moșului Crăciun american era cea a unui bătrân care fumează pipă și zboară într-o trăsură. În zilele noastre, Crăciunul este sărbătorit extrem de diferit în fiecare familie, având în vedere multitudinea de influențe și naționalități aflate pe teritoriul american.

Americanii își decorează casele cu ghirlande luminoase și copiii își agață niște ciorapi speciali de șemineu, în care să primească darurile de la Santa Claus, ce vine prin cer cu sania trasă de nouă reni și coboară prin horn.

În general, americanii consumă friptură de vită, iar aperitivele conțin neapărat somon afumat, preparat în diferite feluri. Interesant este faptul că la Casa Albă se servește „Prăjitura prezidențială”, preparată după o rețetă veche de peste două secole, din vremea lui Abraham Lincoln, cu cireșe, migdale, petale și sirop de trandafiri – o tradiție unică în lume.

În partea de vest a Americii este servită tradiționala băutură „eggnog”, preparată din brandy, rom, ouă și lapte, la care se adaugă câteodată scorțișoară sau nucșoară.

► **Suedia** – Cea mai importantă zi a Crăciunului este Ajunul, atunci când familiile și prietenii se reunesc la o cină specială, la care se servesc friptură de porc, pește și fasole neagră. Cadourile se oferă înainte de servirea mesei, iar în unele regiuni, copiii trebuie să aștepte darurile până a doua zi.

► **Ungaria** – În mod tradițional, Moș Crăciun aduce nuielușe copiilor care nu au fost cuminți și daruri celor ascultători.

Noaptea de Ajun este numită în Ungaria „Szent-este” sau „noapte sfântă”, iar înainte să meargă la biserică, pentru slujba de la miezul nopții, membrii de familie se reunesc în jurul bradului de Crăciun, cântă colinde și deschid cadourile.

În perioada premergătoare Crăciunului, grupuri de copii și adulți, merg din casă în casă, iar spectacolul include păpuși, costume, muzică și dansuri tradiționale. (de Răzvan Moceanu – RADOR)

N.- CURIOSITĂȚI ALIMENTARE DIN LUMEA IN CARE TRĂIM

9 alimente care te pot ucide daca le consumi excesiv

1-Cireșe, caise, prune, piersici = cianura.

Samburii acestor fructe conțin compuși cianogeni care se transformă în cianură atunci când sunt zdrobiți și consumați ulterior, potrivit celor de la British Columbia Drug si Poison Information Center. O singură cireșă produce aproximativ 0,17 grame de cianură la fiecare gram de sambure, în funcție de mărimea fructului. Doza letală de cianură este 1,1 mg/kg.

2-Pește puffer-

Pielea și organele sale sunt incredibil de otrăvitoare. Când este consumată, toxina numită tetrodotoxină vă poate paraliza mușchii și vă poate provoca moartea din cauza asfixierii, potrivit informațiilor de la Institutul Național de Sănătate. Peștele puffer este de 1.200 de ori mai mortal decât cianura.

Pește puffer

Fasolea crudă

Pielea și organele sale sunt incredibil de otrăvitoare. Când este consumată, toxina numită tetrodotoxină vă poate paraliza mușchii și vă poate provoca moartea din cauza asfixierii, potrivit informațiilor de la Institutul Național de Sănătate. Peștele puffer este de 1.200 de ori mai mortal decât cianura.

3-Fasolea crudă. Fasolea crudă conține un agent toxic cunoscut sub numele de hitohaemagglutnin. O mână de fasole consumată crudă (nu știu de ce ai face asta, poate doar din curiozitate) poate provoca simptome precum vărsături și dureri de cap. Cu toate acestea, toxina este semnificativ redusă atunci când boabele sunt fierte și preparate.

4-Frunze de Rubarba sunt otrăvitoare, provocând probleme de respirație, convulsii, insuficiență renală și, în unele cazuri, moarte.

Părțile comestibile sunt tulpinile și pețiolii frunzelor.

5-Uleiul de ricin este de obicei consumat pentru tratarea constipației, dar acest „medicament” poate fi otrăvitor, deoarece bobul de ricin este încărcat cu o toxină ricină. Uleiul de ricin este utilizat în cosmetică, dar are și întrebunișuri medicale. Uleiul de ricin are de asemenea numeroase beneficii pentru păr, unghii și ten.

6-Orezul-Fiecare porție de orez (aproximativ 1/4 ceașcă) conține câteva micrograme de arsenic. Moartea cu orez este, în cel mai bun caz, un concept teoretic, deoarece ar fi nevoie de aproximativ 1.800 de căni pentru a te ucide. Probabil că ai avea o durere de stomac cu mult înainte să ajungi atât de departe.

7-Mărul-Unora le place să mănânce mere întregi, până la capăt. Cu toate acestea, ar trebui să știe că o singură sămânță de măr conține aproximativ 700 miligrame de cianură. Din fericire, ar trebui să mănânci aproximativ 200 de semințe pentru a te sinucide, iar mărul mediu are mai puțin de 10.

8- Pâine prăjită arsă (și alimente arse în general). Consilierii Uniunii Europene în domeniul sănătății ne oferă tuturor o scuză bună pentru a arunca pâinea prăjită – reacția chimică care apare atunci când este arsă are ca rezultat producerea de acrilamidă, care ar putea provoca leziuni grave ale nervilor și cancer în timp.

9-Cartofii fierți lăsați la temperatura camerei prea mult timp, reîncălziți incorect sau depozitați mai mult de câteva zile pot provoca o formă de intoxicație alimentară numită botulism.

O.-10 DINTRE CELE MAI GRAVE EPIDEMII DIN ISTORIE

Oamenii au avut o parte de multe epidemii de-a lungul istoriei, dintre care unele au distrus lumea pentru totdeauna.

Astăzi, ne putem proteja pe noi înșine și pe generațiile viitoare cu vaccinuri, astfel încât virușii să nu poată crea aceeași tragedie pe care oamenii au trăit-o de prea multe ori în trecut.

1-Ciuma Atenei: 430 î.Hr. Potrivit lui Tucidide, ciuma a venit mai întâi din Etiopia, care a trecut în Libia și Egipt, făcându-și drumul spre Grecia.

Simptomele au fost: „durere extremă în cap”, roșeață și inflamație a ochilor, dureri în gât care ar duce la sângerări și respirație urâtă. Acest lucru a fost apoi urmat de strănut, o voce răgușită, durere și tuse. Apoi ai vărsa, ai diaree, ai niște pustule puternic dureroase, ai deveni extrem de însetat și apoi ai avea probleme cu somnul. Se estimează că ciuma a ucis între 75.000 și 100.000 de oameni în decurs de 4 ani și jumătate până la cinci ani.

2-Ciuma Antoninei: 165-180 d.Hr., când soldații s-au întors în Imperiul Roman din bătălie, au adus cu ei pe lângă prăzile de război și Ciuma Antonine, care semăna cu variola, dar a distrus armata și a ucis peste 5 milioane de oameni în imperiul roman, a scris April Pudsey, lector superior de istorie romană la Manchester Metropolitan University, într-o lucrare publicată în carte „Disabilitatea în antichitate”, Routledge, 2017).

3-Moartea Neagră

1346-1353-A ajuns în Europa la mijlocul secolului al XIV-lea, ucigând în jur de 50 de milioane de oameni – posibil până la două treimi din populație.

S-a crezut inițial că boala a fost răspândită de șobolani negri, dar din cauza ratei de răspândire și a lipsei de dovezi ale unui număr mare de cadavre 1346-1353-

de șobolani (ciuma bubonică ucide șobolani), acum se crede că bacilul care a cauzat boala a fost aerian; răspândite chiar de către victime.

4-Marea EPIDEMIE din Londra: 1665-1666. Ciuma a început în aprilie 1665 și s-a răspândit rapid în lunile fierbinți de vară. Puricii de la rozătoarele infectate cu ciumă au fost una dintre principalele cauze ale transmiterii. Până la sfârșitul

ciumei, aproximativ 100.000 de oameni, inclusiv 15% din populația Londrei, muriseră.

5-Ciuma rusească. Epidemia de ciumă rusă din 1770-1772, cunoscută și sub numele de Ciuma din 1771, a fost ultimul focar masiv de ciumă din centrul Rusiei, care a provocat între 52.000 și 100.000 de vieți doar la Moscova. Epidemia a modificat harta Moscovei, odată cu înființarea de noi cimitire dincolo de limitele orașului din secolul al XVIII-lea. - sursa

6-Pandemie de gripă: 1889-1890. Cea mai mare epidemie de gripă din secolul al XIX-lea din Europa a început probabil în noiembrie și decembrie 1889. Răspândindu-se prin Europa din est, epidemia a primit numele de „gripa rusă” sau „gripa asiatică”. În doar câteva luni, boala s-a întins pe tot globul, ucigând un milion de oameni.

7-Gripa spaniolă: 1918-1920 -Gripa spaniolă s-a dovedit a fi deosebită din mai multe motive, cel mai remarcabil desigur din cauza morbidității ridicate (500 de milioane au fost infectate) și mortalitatea (aproximativ 50 de milioane de decese). A venit și în valuri. În SUA, au existat patru astfel de valuri: primul în primăvara anului 1918, din nou în august 1918 (din punct de vedere epidemiologic cel mai devastator dintre cele patru), din nou în iarna 1918/1919 și o revenire finală la începutul anului 1920. În cele din urmă, boala a fost spre deosebire de majoritatea gripei prin faptul că a ucis și populația mai tânără (cu vârste cuprinse între 20 și 40 de ani), luând viața multora în maxim 3 zile de la primele simptome apărute.

8-Gripa asiatică: 1957-1958 -Această pandemie a început în China la sfârșitul anului 1956 sau la începutul anului 1957, iar până în vara anului 1957 a început să se răspândească în întreaga lume. În cele din urmă, a ucis aproximativ 1-2 milioane de oameni.

9-H1N1 pandemie de gripă porcină-De când a început să circule în primăvara anului 2009, H1N1 a infectat aproximativ 100 de milioane de americani, ucigând aproximativ 75.000 și trimitând 936.000 la spital, estimează cei de la [CDC](http://www.cdc.gov).

10-2014-16: Ebola Boala severă se transmite de la animale sălbatice, cum ar fi liliicii de fructe, gazdele sale naturale. Contactul cu fluidele și țesuturile persoanelor infectate o răspândește și celorlalți. Virusul a fost identificat după focare din anii 1970 în apropierea pădurilor tropicale din Africa Centrală; focarul 2014-2016 din Africa de Vest a fost cel mai

mortal vreodată, ucigând 11.310 persoane din cele 28.616 cazuri înregistrate.

Un bonus neplacut in acest top de epidemii este celebrul **SARS – CoV – 2 (COVID – 19)**.Sperăm sa trecem cu bine si noi de această epidemie .

P.- 12 OBICEIURI ȘI TRADIȚII DIN ÎNTREAGA LUME, UNELE FIIND CHIAZ INFIOZĂTOARE

Cu atâtea culturi fascinante din întreaga lume, este greu de crezut că suntem cu toții de pe aceeași planetă.

Toate aceste obiceiuri adunate din întreaga lume, ne amintesc de cât de unice pot fi societățile noastre. Scopul majorității acestor tradiții bizare ne amintește, de asemenea, că toți avem aceleași valori fundamentale. Cu toții sperăm la un viitor sănătos și dorim pace și bunăstare.

1-Obiceiul de inițiere în Brazilia:

Este ciudat modul în care băieții tineri își dovedesc curajul și puterea. În tribul Satere Mawe, ei prezintă curajul punându-și mâinile într-un coș umplut cu furnici rosii (de foc)

..Dintre toate speciile de furnici, cele mai periculoase sunt furnicile rosii. Acestea sunt foarte active și agresive, ele intepand in mod repetat pe oricine le deranjeaza. Mușcăturile sunt o durere reală și aproape insuportabilă.

Bărbații Satere-Mawe trebuie să treacă prin acest ritual de cel puțin 20 de ori în viața lor.

Atât de dureros este mecanismul de auto-apărare al creaturii, încât a fost comparat cu un glonț care străpunge carnea. Dintre toate speciile de furnici, cele mai periculoase sunt furnicile rosii. Acestea sunt foarte active și agresive, ele întepand în mod repetat pe oricine le deranjează.

Mușcăturile sunt o durere reală și aproape insuportabilă. Bărbații Satere-Mawe trebuie să treacă prin acest ritual de cel puțin 20 de ori în viața lor. Atât de dureros este mecanismul de auto-apărare al creaturii, încât a fost comparat cu un glonț care străpunge carnea.

2-Ritual de înmormântare în Brazilia și Venezuela: Când o persoană din tribul Tanomani moare, corpul său este ars. Pudra de os și cenușă este amestecată într-o supă de pătlagină pe care o vor bea persoanele care participă la ceremonie. Ei cred că acest lucru îi place sufletului mort, deoarece își găsește un loc de odihnă în trupurile lor.

3-Interzicerea băii după căsătorie. Cuplurilor proaspăt căsătorite din comunitatea Tidong din Indonezia li se interzice utilizarea dușului, spălarea timp de trei zile după căsătorie.

-vației va aduce multe ghini-oane. Membrii familiei și prietenii viitorilor cupluri căsătorite se întâlnesc la cină și

în viața lor de căsătorie, unul mai grav ar fi moartea.

4-Obiceiul Polterabend din Germania.

Membrii familiei și prietenii viitorilor cupluri căsătorite se întâlnesc la cină și sparg o mulțime de porțelanuri (cu excepția ochelarilor, cred).

Cuplul este apoi rugat să curețe întreaga mizerie. Acest lucru se presupune că îi va învăța importanța unității și a muncii grele și le va aduce noroc în viața de cuplu. Germanii cred că această tradiție este esențială pentru a face căsătoriile să dureze o viață.

5-Tăierea degetelor.

În provincia Indonezia de Vest a Noii Guinee, tribul Dani are un mod foarte unic de doliu pentru rudele lor pierdute. În cultura lor, este obișnuit să se taie jumătatea superioară a degetului unei femei în timpul ceremoniei funerare. Amputarea simbolizează durerea față de persoana decedată, dar ajută și la îndepărtarea oricăror spirite nedorite ale rudelor târzii, care ar putea bântui satul dacă aceste femei ar păstra vârful degetelor.

6-lupta cămilelor.

Forțarea a două animale să lupte între ele este considerată inacceptabilă, din punct de vedere social, în multe țări din aceasta lume. Combaterea cocoșilor, lupta cu câini și lupta cu tauri, sunt doar câteva exemple. În Turcia, lupta cu cămile este considerată mai acceptabilă, deoarece animalele nu își fac mult rău unul altuia.

7- Suedezii sărbătoresc Crăciunul cu o capră gigantică Yule. Legenda spune că Moș Crăciun ar călări pe capra Yule în locul saniei sale pentru a ajuta la livrarea cadourilor în această lume.

Unii chiar consideră capra Yule ca un spirit invizibil care ar apărea chiar înainte de Crăciun, pentru a se asigura că toată pregătirea festivă a fost făcută corect.

În orașul Gävle, Suedia, o statuie gigantică de capră de paie este ridicată în fiecare an în piață cu

aproximativ o lună înainte de Crăciun.

8-Tradiție de anul nou în Germania.

În unele părți ale acestei națiuni din Europa Centrală, există un obicei denumit *blegiessen* sau turnarea plumbului. Se toarnă o cană de plumb topit în apă rece și orice formă ar putea spune despre anul viitor. O formă de inimă, în mod natural, înseamnă că dragostea îți va veni în cale. O coroană înseamnă că bogăția și averea se află în viitorul tău apropiat. O stea indică fericirea. Dar dacă vezi o cruce, iti poti scrie testamentul pe această lume. sursa

9 –Furatul pantofului la bărbat.

În ziua nunții, într-un ritual numit „Joota Chupai”, surorile unei mirese indiene sau verișoarele pleacă cu pantofii mirelui și

cer bani de răscumpărare pentru întoarcerea lor în siguranță. La noi este exact invers, Cine de la cine s-a inspirat?

10-Prima zi de primăvară este sărbătorită în Polonia în mod teatral. Marzanna este o păpușă făcută din paie, machiată și purtând o perucă. Păpușa este apoi defilată pe străzi în fața unei mulțimi aplauze, înainte de a fi aruncată într-un lac sau râu. Acest obicei simbolizează plecarea iernii, și venirea primăverii.

11-Sătenii musulmani și hinduși din districtul Solapur, Maharashtra, India de Vest, au obiceiul de a arunca bebeluși dintr-un templu de la o înălțime de 50 metri, tradiția având peste 500 de ani. Bebelușii aterizează pe un cearșaf ținut de bărbați dedesubt. Se consideră că ritualul aduce sănătate și noroc copiilor. Parcă botezul nostru nu mai sună atât de rău.

12-Miresele galeze au un obicei destul de frumos în ziua nunții lor. Buchetul de mireasă include mirtul, o plantă care simbolizează dragostea, iar mireasa dă câte un fir fiecărei domnișoare de onoare. Se spune că dacă o domnișoare de onoare plantează respectivul fir și aceasta înflorește, ea va fi următoarea mireasă.

Ibn Battuta: Povestea exploratorului care a unit lumi

Ibn Battuta, cunoscut drept unul dintre cei mai mari exploratori ai tuturor timpurilor, a călătorit mai mult decât orice alt explorator din istorie, inclusiv Marco Polo.

Ibn Battuta este o figură fascinantă a istoriei, a cărei viață plină de aventuri oferă multe curiozități interesante. Iată

10 curiozități despre acest remarcabil explorator:

Călătorie de peste 120.000 de kilometri: Ibn Battuta a călătorit mai mult de 120.000 de kilometri pe parcursul a 30 de ani, o distanță mai mare decât orice alt explorator dinaintea epocii moderne, inclusiv Marco Polo.

A vizitat peste 40 de țări: Pe parcursul călătoriilor sale, Ibn Battuta a vizitat teritoriile a ceea ce astăzi ar fi peste 40 de țări, traversând Africa, Asia și Europa.

Întâlnire cu 70 de conducători: În timpul călătoriilor sale, Ibn Battuta a avut audiențe cu peste 70 de conducători și sultani, devenind martor la o varietate de culturi politice și sociale.

A practicat diverse meserii: În timpul călătoriilor sale, Ibn Battuta a ocupat multe roluri, inclusiv pe cele de judecător (qadi), consilier și diplomat, ceea ce i-a permis să călătorească sub protecție și sprijin oficial.

Căsătorii și copii în diferite țări: Ibn Battuta s-a căsătorit de mai multe ori și a avut copii în diferite părți ale lumii, ceea ce reflectă conexiunile personale și culturale pe care le-a stabilit în timpul călătoriilor sale.

Supraviețuitor al dezastrelor naturale și jafurilor: A supraviețuit unor naufragii, jafuri și epidemii, inclusiv Pesta Neagră, care a devastat Europa și Asia în secolul al XIV-lea.

O lucrare monumentală:

Relatările sale de călătorie, cunoscute sub numele de „Rihla” (Călătorie), sunt considerate una dintre cele mai importante surse de istorie culturală și geografică a lumii medievale. **A vizitat Rusia:**

A vizitat Rusia: Ibn Battuta este unul dintre puținii călători medievali care au vizitat teritoriul actual al Rusiei, oferind descrieri valoroase ale regiunilor Volga și ale stepei eurasiatice.

A vizitat Mali: Ibn Battuta a fost unul dintre primii exploratori care a oferit descrieri detaliate despre Imperiul Mali din Africa de Vest, inclusiv despre faimosul oraș Timbuktu.

O moștenire globală: În ciuda faptului că este mai puțin cunoscut în cultura populară decât Marco Polo, Ibn Battuta este sărbătorit în lumea islamică și de către istorici ca fiind unul dintre cei mai importanți exploratori ai tuturor timpurilor, având o moștenire culturală și istorică de neegalat.

R.- 30 DE MOTIVE AMUZANTE SĂ IUBEȘTI ROMÂNIA

Ah, România – țara unde realitatea întrece adesea imaginația și unde viața de zi cu zi este o aventură plină de umor, neașteptări și un strop de sarcasm.

E un loc unic, unde tradițiile se întâlnesc cu absurdul modern, și unde fiecare zi e o poveste spusă cu un zâmbet pe buze. Să explorăm împreună, cu o doză generoasă de umor și un vârf de sarcasm, 30 de motive pentru care rămânerea în această țară este o experiență... hai să zicem, inegalabilă. De la obiceiuri bizare la situații de-a dreptul hilare, iată de ce România este, fără îndoială, un loc de neuitat. Pentru că la noi, „eco-friendly” înseamnă

Pentru că în România, „întârzierea” este doar o altă formă de punctualitate.

Aici, conceptul de „liniște deplină” înseamnă doar că vecinii și-au stricat bormasinile. Pentru că la noi, „eco-friendly” înseamnă să arunci gunoiul prin fereastra mașinii, direct în natură. Unde altundeva e normal să ai mai multe versiuni de „mâine” pentru orice termen limită? Pentru că doar în România, „aventura urbană” include evitarea gropilor și mașinilor parcate pe trotuar. Aici, dacă vremea e rea, e vina guvernului. Dacă e bună, e și asta vina guvernului.

Pentru că în România, „gândirea pozitivă” înseamnă să sperii că vecinul tău are o zi mai proastă decât tine.

Aici, „cafea la birou” e codul pentru „ședință de bîrfă neoficială”.

Pentru că în România, a fi „expert în IT” înseamnă să știi cum să resetezi routerul.

Aici, „salariul motivant” e un mit în care să crezi, precum Zana Maseluta și Mos Craciun.

Pentru că la noi, sărbătorile sunt atât de lungi, încât ai nevoie de vacanță după vacanță.

Aici, orice problemă poate fi rezolvată cu un „lasă că merge și-așa”.

Pentru că în România, „sportul național” nu e fotbalul, ci evitarea responsabilităților.

Aici, „democrația” înseamnă dreptul de a te plânde de orice, oricând.

Pentru că doar la noi „optimizarea fiscală” e mai creativă decât orice roman de ficțiune.

Aici, o zi de muncă productivă începe cu „Așteaptă-mă 5 minute” și se termină cu „Lăsăm pe mâine”.

Pentru că în România, „bunul simț” e considerat superputere.

Aici, orice întâlnire se transformă într-o lecție neintenționată de istorie și folclor.

Pentru că la noi, „la pas” înseamnă de fapt „la sprint” prin stația de autobuz.

Aici, „păstrarea tradițiilor” înseamnă să ai cel puțin un bun strămoșesc reparat cu scotch.

Pentru că în România, „multitasking” înseamnă să fii blocat în trafic și să înjuri în același timp.

Pentru că la noi, „diversitatea culinară” înseamnă să alegi între mici și shaorma.

Pentru că doar la noi „discuția politicoasă” include cel puțin trei glume despre politicieni.

Aici, „respectarea termenelor” e un sport extrem practicat doar de cei mai curajoși.

Pentru că în România, „rețeaua de socializare” principală e bancul de la colțul străzii.

Aici, „expertiza tehnică” e măsurată în cât de bine poți repara ceva vechi prin casa..

Pentru că „reciclarea” înseamnă să dai hainele vechi rudelor mai sarace.

Aici, „călătoria în timp” e posibilă doar prin vizitarea unei instituții de stat.

Pentru că la noi, „sănătatea” e un lux pe care îl tratezi cu ceai și încăpățănare.

În concluzie,

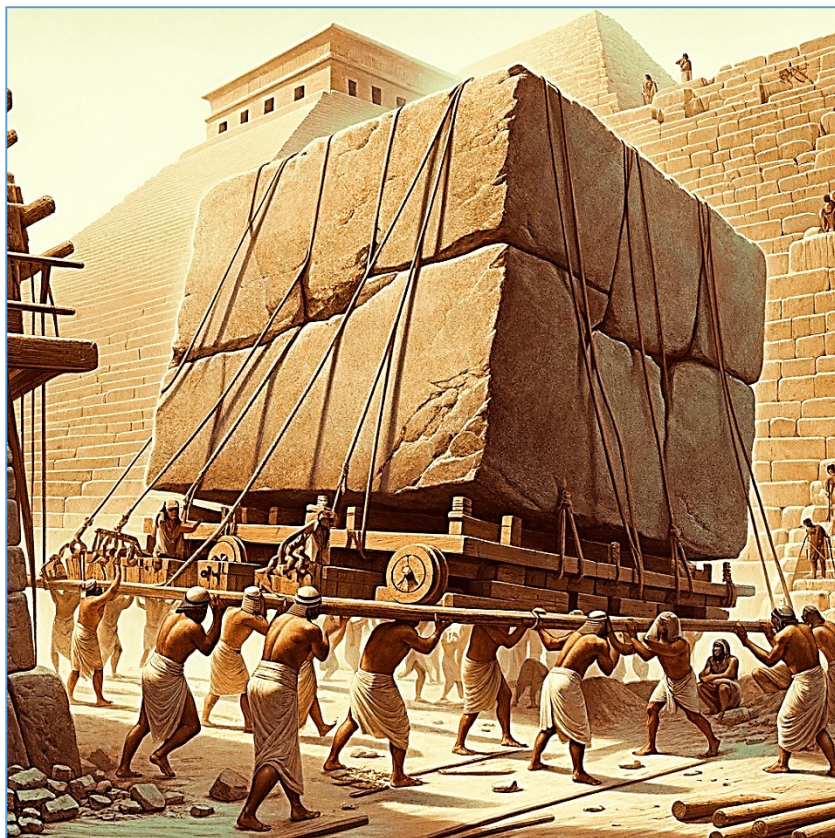

România nu este doar un loc pe hartă, ci un univers plin de culoare, unde fiecare zi aduce cu sine un motiv de râs (sau de plâns... dar preferăm să râdem). Fie că e vorba de aventurile noastre urbane, de gastronomia diversă (și plină de calorii), sau de unicitatea vieții sociale, fiecare aspect al vieții aici are farmecul său aparte.

Astfel, indiferent de provocările și absurd-ditățile zilnice, românii

au demonstrat că pot face față oricărui scenariu cu un umor de neegalat și o atitudine care transformă orice problemă într-o poveste memorabilă. Și până la urmă, nu asta face viața în România atât de specială? Un loc unde nu te plictisești niciodată, chiar și atunci când ai vrea un pic de plictiseală.

S.- 10 CURIOSITĂȚI FASCINANTE DESPRE PIRAMIDE

Descoperiți misterul și splendoarea piramidelor antice prin acest articol captivant, însoțit de imagini vizual uimitoare.

Explorăm zece curiozități fascinante despre aceste minuni ale lumii antice, de la alinierea astronomică precisă și tehnologiile avansate de construcție, până la simbolismul lor religios și culturale profunde. Articolul oferă o perspectivă detaliată asupra complexității interioare ale piramidelor, sistemele lor de ventilație sofisticate și conexiunile matematice surprinzătoare.

De asemenea, sunt evidențiate descoperiri uimitoare precum piramidele subacvatice și utilizarea rezonanței în structurile lor. Imaginile incluse ilustrează alinierea astronomică a piramidelor sub un cer înstelat, labirintul interior complex, fenomenul solstiului de vară la piramida

El Castillo și misterioasa piramidă subacvatică de la Yonaguni, alături de alte scene evocatoare. Acest articol îmbină informații istorice și arheologice cu imagini care aduc la viață aceste structuri enigmatice, oferind cititorilor o călătorie vizuală și educațională unică în inima civilizațiilor antice.

1.-Alinierea Astronomică:

Multe piramide, inclusiv cele din Giza, Egipt, sunt

aliniate precis cu anumite stele și constelații. Piramida lui Khufu (Marele Khufu) este aliniată cu o precizie uimitoare cu punctele cardinale.

2.-Tehnologie Antică Avansată: Construcția piramidelor necesită o înțelegere avansată a geometriei, astronomiei și ingineriei. Blocurile masive de piatră au fost tăiate și transportate pe distanțe lungi cu precizie remarcabilă.

3.-Symbolism Religios și Cultural:

Piramidele nu erau doar morminte, ci și simboluri ale puterii faraonilor și ale conexiunii lor cu divinitatea. Forma piramidă reprezenta razele soarelui și ascensiunea către ceruri.

Complexitatea Interioară:

Acestea conțin un labirint complex de camere, coridoare și capcane pentru a proteja corpul faraonului și comorile îngropate cu el. **6-**

5.-Sisteme de Ventilație Sofisticate: Piramida lui Khufu are canale de ventilație care conectează camera mortuară cu exteriorul, un detaliu încă neexplicat complet de arheologi.

6-Matematika și Proporțiile: Raportul dintre înălțimea piramidei lui Khufu și perimetrul bazei sale se apropie de raportul de 2π , sugerând cunoștințe avansate de matematică.

7.-Diferite Culturi, Aceleași Structuri: Deși cele mai cunoscute sunt cele egiptene, piramidele au fost construite și în alte culturi, inclusiv în America Centrală (de exemplu, mayașe și aztece).

8.-Piramida Scăldată în Lumină: La solstițiul de vară, efectul de „șarpe care coboară” al piramidei El Castillo din Chichen Itza arată cum soarele și umbra creează iluzia unui șarpe care se mișcă.

9.-Descoperiri Subacvatice: Există piramide subacvatice descoperite în locuri precum Yonaguni, Japonia, care ridică întrebări despre originile lor și despre civilizațiile antice.

10-Folosirea Rezonanței: Cercetătorii au descoperit că anumite camere din interior unde se pot amplifica sunetele și vibrațiile, sugerând posibile utilizări rituale sau terapeutice.

T.- ALTE CURIOSITĂȚI INTERESANTE

TOP 5 TEORII DESPRE ABSENȚA CONTACTULUI CU EXTRATEREȘTRII

Explorând unul dintre cele mai mari mistere ale cosmosului, acest articol oferă o incursiune captivantă în cele mai provocatoare teorii care încearcă să explice de ce, în ciuda vastei dimensiuni a universului, umanitatea nu a stabilit încă un contact clar cu civilizații extraterestre.

De la posibilitatea unei 'Bariere Mari' care previne avansarea civilizațiilor la ipoteza că am putea fi sub observație neîntreruptă într-un fel de 'Zoo Cosmic', fiecare teorie este

analizată și prezentată în detaliu, oferind cititorului o perspectivă profundă asupra unui subiect fascinant și enigmatic.

Cu miliarde de stele în galaxie, care ar putea susține planete locuibile, unde sunt toți extraterestrii?

1. Teoria Barierei Mari: Unii cercetători sugerează că există o „Barieră Mare” pe care civilizațiile nu o pot trece, fie din cauza autodistrugerii, fie a altor factori necunoscuți. Această teorie implică ideea că fie civilizațiile nu ajung niciodată la un nivel tehnologic suficient de avansat pentru a comunica, fie se autodistrug înainte de a atinge acest punct.

2. Ipoteza Zoo: Această teorie sugerează că civilizațiile extraterestre avansate sunt conștiente de noi și ne observă, dar aleg să nu intervină sau să comunice, asemenea modului în care oamenii observă animalele într-un zoo, fără a interfera direct cu ele.

3. Ipoteza Tranziției Silențioase: Această ipoteză propune că civilizațiile extraterestre migrează de la tehnologiile bazate pe unde radio la alte forme de comunicare mai eficiente și mai puțin detectabile, cum ar fi cuantele.

4. Absența Tehnologiei Necesare: Este posibil să nu avem încă tehnologia necesară pentru a detecta semnalele sau manifestările civilizațiilor extraterestre. Limitările actualelor tehnologii de observare pot ascunde semnele vieții inteligente din univers.

5. Teoria Terrei Rare: Această teorie susține că condițiile necesare pentru viață, așa cum o cunoaștem, sunt atât de specifice și rare încât este puțin probabil să se repete în alte părți ale universului.

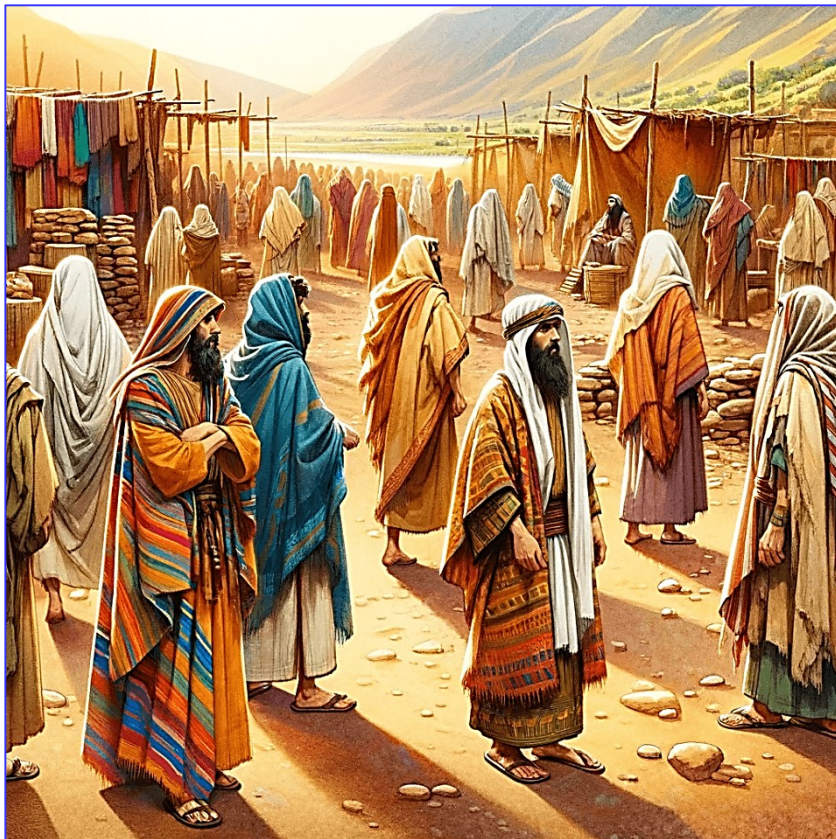
Noi așteptăm extraterestrii și îi servim cu ce avem mai bun!

MISTERUL BIBLIC: DE CE HAINELE DE 2 TIPURI SUNT INTERZISE ÎN SCRIPTURI?

În inima tradițiilor biblice, se află o serie de legi fascinante care guvernează viața de zi cu zi a poporului Israel.

Una dintre aceste porunci, care stârnete curiozitate și discuții, este interdicția de a purta haine țesute de două tipuri. Această regulă, menționată în Levitic 19:19 și Deuteronom 22:9-11, oferă o fereastră înțelegătoare asupra valorilor și credințelor comunității israelite antice. ****Contextul Legii: Echilibru și Ordine**** Porunca, la prima vedere, pare a fi o simplă regulă vestimentară.

Misterul Biblic

Totuși, ea ascunde în spate o semnificație profundă legată de ordinea și echilibrul creației. În Levitic, porunca este asociată cu interzicerea de a semăna două tipuri de semințe în același ogor sau de a înjuca animale de diferite specii la același plug.

Acest Mister Biblic sugerează o dorință de a menține puritatea și ordinea naturală, reflectând respectul profund pentru creația divină.

Conexiunea Spirituală: Evitarea Idolatriei Jonathan Morrow, în lucrarea sa „Think Christianly”, explorează o altă

dimensiune a acestei legi: evitarea idolatriei și a practicilor oculte ale Canaanitilor.

Hainele mixte, alături de încrucișarea speciilor de animale și plante, erau adesea parte a ritualurilor păgâne. Prin urmare, interdicția hainelor mixte servea ca o barieră spirituală, protejând Israelul de influențele și practicile idolatre din jur.

Paralela cu Noul Testament Acest principiu de separare și sfințenie este evidențiat și în Noul Testament. Apostolul Pavel, adresându-se comunităților creștine, le îndeamnă să evite carnea închinată idolilor.

Acest sfat reflectă aceeași preocupare pentru menținerea purității și integrității credinței în fața influențelor externe.

O Poruncă cu Semnificații Multiple Astfel, hainele țesute din două feluri de stofă, în contextul Israelului antic, nu erau doar o chestiune de vestimentație, ci un simbol al angajamentului față de echilibrul creației și față de sfințenia spirituală. Această lege este un exemplu de cum regulile aparent mărunte pot avea implicații profunde, atât în aspectele practice ale vieții, cât și în cele spirituale.

Interesant este acest studiu realizat de Heidi Yellen despre frecvențele țesăturilor și impactul lor asupra sănătății umane pare să ofere o perspectivă modernă și științifică asupra unor concepte tradiționale. Studiul sugerează că diferite materiale textile pot avea efecte distincte asupra stării de bine a unei persoane, în funcție de frecvența lor energetică.

Conform acestui studiu:

Un corp uman sănătos are o frecvență de 100 mHz. Bumbacul organic, cu o frecvență de 110 mHz, pare să fie benefic pentru sănătate.

Poliesterul, având o frecvență mult mai scăzută de aproximativ 10 mHz, ar putea avea un impact negativ. Persoanele bolnave au, în general, o frecvență de aproximativ 15 mHz.

Lâna și inul, cu frecvențe extrem de ridicate de 5000 mHz, sunt prezentate ca fiind extrem de benefice pentru sănătate.

Interesant este și aspectul legat de combinarea inului și lânii. Conform acestui studiu, datorită faptului că frecvențele acestor două materiale curg în direcții opuse de curent, purtarea lor împreună ar putea neutraliza aceste efecte benefice, aducând frecvența corporală la 0. Aceasta oferă o perspectivă modernă asupra vechilor legi biblice care interziceau combinarea

anumitor tipuri de țesături, sugerând că aceste legi ar fi putut avea o bază în înțelegerea sănătății și a bunăstării.

CÂNEPA: AFLĂ DE CE A FOST INTERZISĂ, DEȘI AVEA NUMEROASE BENEFICII

Canepa, aceasta planta remarcabila datează de peste 10.000 de ani, cu primele amprente în China antică.

Dovezi ale țesăturilor de cânepă din urmă cu 8.000 de ani au fost descoperite în Turcia (fosta Mesopotamia), ilustrând evoluția tehnicii străvechi de a se folosi la maxim de aceasta planta uimitoare.

Stiai ca:

Cânepa a fost una dintre primele plante cultivate pentru fibre textile, încă din anii 8000 î.Hr. în regiunea Turciei, ceea ce o face una dintre primele culturi agricole din istorie.

Fibrele de cânepă sunt printre cele mai rezistente materiale naturale, fiind folosite tradițional pentru confecționarea corzilor și a materialelor de construcție.

Semințele de la aceasta planta sunt o sursă excelentă de nutrienți esențiali, inclusiv proteine complete și acizi grași omega-3 și omega-6 într-un raport ideal pentru sănătatea umană.

Cânepa a fost folosită pe scară largă în timpul Războiului Mondial, când guvernul american a lansat o campanie numită „Grow Hemp for Victory” pentru a sprijini eforturile de război.

și herbigide în cantități semnificative, ceea ce o face o opțiune ecologică și sustenabilă pentru

fără a necesita pesticide și herbigide în cantități semnificative, ceea ce o face o opțiune ecologică și sustenabilă pentru agricultura modernă.

Oleiul de cânepă este utilizat în industria cosmetică datorită proprietăților sale hidratante și antioxidante, oferind beneficii pentru piele și păr.

Aceasta planta a fost utilizată pentru producerea hârtiei cu mult înainte ca lemnul să devină principalul material, iar hârtia din cânepă este mai durabilă și mai rezistentă decât cea

obținută din lemn. În general, cânepa are cele mai puternice fibre naturale din orice sursă.

Reduce efectele chimioterapiei și radiațiilor în tratamentul unui spectru larg de boli, inclusiv SIDA și cancer; este recunoscută pentru eficacitatea sa în peste 250 de afecțiuni, precum reumatism, probleme cardiace, epilepsie, astm, afecțiuni stomacale, insomnie, tulburări psihologice și probleme ale coloanei vertebrale.

Cu o valoare proteică de excepție, semințele de cânepă conțin doi acizi grași unici, nedescoperiți în mod obișnuit în natură.

Cânepa se dovedește a fi o alternativă mai economică decât soia.

Materialele plastice, inclusiv cele biodegradabile, pot fi create din cânepă, iar plasticul derivat din aceasta se descompune natural.

Caroseriile automobilelor fabricate din cânepă sunt de 10 ori mai rezistente decât cele din oțel.

Cânepa servește ca material izolant durabil, accesibil și flexibil pentru clădiri.

Produsele cosmetice și săpunurile din cânepă nu numai că îngrijesc pielea, dar nu poluează apa, aducând o notă complet ecologică în industrie.

În America secolului al XVIII-lea, producția de cânepă era imperativă, iar țăranii care nu se conformau riscau închisoarea. Dar acum, realitatea s-a schimbat.

Stiai ca:

W.P. Hearst, magnatul media al anilor 1900, cu păduri și fabrici de hârtie, a perceput cânepa ca o amenințare la adresa afacerilor sale, iar astfel, a susținut interzicerea acesteia pentru a-și proteja profiturile.

Rockefeller, regele petrolier, vedea în biocombustibilul din ulei de cânepă un rival redutabil pentru imperiul său petrolifer.

Mellon, magnatul industriei chimice și al plasticului, era preocupat de ascensiunea cânepii, care amenința să concureze cu produsele sale petroliere.

Aceste personalități influente au contribuit din plin la interzicerea cultivarea canepii.

DESCOPERA POVESTEA NEȘTIUTĂ DIN SPATELE SCUFUNDĂRII CELEBRULUI TITANIC

Dacă ați auzit despre teoria conspirației, astăzi vă prezentăm o conspirație despre celebrul Titanic .

Aproximativ 2.200 de persoane se aflau la bord când s-a scufundat în 1912, dar capacitatea maximă de imbarcare era de aproximativ 3.500 de persoane .

Între 1.490 și 1.635 dintre acești oameni au murit când nava s-a scufundat, inclusiv Căpitanul.

Teorie a conspiratiei despre celebra navă.

Titanicul era asigurat la o valoare de 7,5 milioane de dolari, asta in anul 1912

Nava a fost garantată a fi atât de sigură încât a fost etichetată drept „Nescufundabil”. Compania producătoare a spus că nici măcar Dumnezeu nu a putut scufunda acea navă și

totuși nu și-a încheiat prima călătorie. Până acum, ni s-a spus că, în 1912, a fost cea mai mare navă din acea vreme, care a lovit un aisberg și s-a scufundat în Oceanul Atlantic. Cu toate acestea, există o teorie a conspirației foarte populară care sugerează că nava care s-a scufundat pe 15 aprilie 1912 nu a fost Titanic.

Titanic a fost deținut de JP Morgan, care s-a întâmplat să dețină și o altă navă, Olympic. Nava Olympic era foarte veche și necesita multă întreținere. Așa că JP Morgan a conceput un plan viclean. Olympic a fost pregătit pentru călătorie, deghizat în Titanic, mai exact a fost vopsit chiar în ultimul moment.

Teoria pentru care JP Morgan, a recurs la acest gest și a scufundat Olympic-ul, deoarece știa că putea să obțină o mulțime de bani din asigurarea lui Titanic.

Nu avea rost să scufunde noul Titanic, când putea scufunda o navă veche care oricum necesita reparații și întreținere! Așa că a transformat o navă veche într-una nouă și a încasat banii de asigurare.

CINE ERAU ȘI CUM TRĂIAU VIKINGII, ÎNFIORĂTORII STĂPÂNI AI MĂRILOR?

Este greu de dat un răspuns clar întrebărilor legate de civilizația vikingă întrucât majoritatea surselor scrise din vremea vikingilor sunt puțin concludente. Cu excepția câtorva inscripții runice greu de descifrat nu avem la dispoziție decât surse din spațiul cultural central-european, bizantin sau arab, care într-adevăr oferă o imagine relativ precisă despre marile raiduri vikinge, dar destul de puține date referitoare la aspectele culturale și politice caracteristice civilizației lor.

În Scandinavia limba latină devine cunoscută odată cu creștinarea care are loc în secolul al 11-lea, premise pentru dezvoltarea unei istoriografii proprii care înflorește în secolele următoare și în care predecesorii sunt ridicați adesea la rang de eroi. Profesorul de scandinavistică din Bonn Rudolf Simek vorbește chiar despre dezvoltarea unui 'Wikingermýthos', mitul Viking care s-a perpetuat până astăzi. În general ni-i reprezentăm că pe niște războinici de temut, cu coifuri încornorate și săbii grele, niște războinici solizi și mândri care se desfătă după lupte însângerate cu râuri de mied și mese copioase. Mergând de la imagistică bogată dar stereotipică din cinematografie, festivalurile tematice de tipul "Zilele vikinge" din Schleswig, benzile desenate ce-l au că protagoniste pe Wickie, până la instrumentalizările național-socialiste,

constatăm că este dificil să ieșim din acest imaginar colectiv pentru a controi o reprezentare diferențiată a vikingilor, care să corespundă mcar parțial realității istorice.

Războinici și călători

Principalul leagăn de civilizație este desigur Scandinavia, unde se practica agricultura în areale mai ferrite și pe lângă fiorduri. Casele sunt dispersate, între ele dezvoltându-se mici terenuri agricole. Orașele apar ca rezultat al activităților comerciale, deși sunt puține deoarece comunitățile sătești preferă economia închisă, autarhică. Pentru că există pericolul că aceste orașe să fie predate, necesitau o localizare favorabilă, de pildă Birka, ridicat pe o insulă în Mälarsee, Suedia, sau Haithabu al capătul unui braț maritim în Schleswig-Holstein, multă vreme cel mai important nod comercial din Europa de nord.

Vikingii domină nordul European între 800 și 1050, angajându-se într-o migrație ale cărei motive sunt în continuare subiect de dezbatere. Cel mai probabil este vorba despre o epuizare a resurselor solului, o extindere a comerțului (vikingii suedezi urmăreaseră cursul râurilor din zona rusă, atingând chiar și Bizanțul, făcând schimb de piei, dinți de morsă și pene pe articole deluxe precum mătase, aur sau vin, întemeind așezări precum Novgorod la gurile râurilor), dar și expedițiile de pradă. Câteodată este invocate chiar și o migrație târzie a popoarelor, dar oricum ar fi, vikingii ajung să străbată în lung și-n lat aproape toată lumea cunoscută de atunci.

Vikingii iau în stăpânire Insulele Faeroe ocupate atunci de călugări irlandezi, apoi ocupă și Islanda din cauza suprapopulării Norvegiei (istoria colonizării o găsim în "Cartea Islandei" scrisă de Ari Thorgilsson). Spre deosebire de Norvegia în Islanda nu are reședința un rege, ci guvernarea se face prin Althing, un fel de adunare legislativă care se întrunește din 930, ale cărei colecții de legi sunt transpuse în scris în 1118. vechea 'republică' islandeză își păstrează independența până în 1262, când se supune regelui Norvegiei. Și introducerea creștinismului în insulă se decide tot în Althing, dar obiceiurile păgâne precum consumul cărnii de cal sau sacrificiul către zeii din vechime se păstrează. Sfârșitul erei vikinge este asociat înscăunării primului episcop în 1056. Colonizarea Groenlandei este pusă pe seama lui Eric cel Roșu, care o explorează doi ani și găsește în nord întinderi verzi și roditoare. În 985 pleacă 25 de corăbii în direcția insulei, dar doar 14 ajung la destinație. Colonia are drept centru curtea lui Eric de la Bratahlid lângă Eiriksford.

În ceea ce privește colonizarea Lumii Noi, "Istoria arhiepiscopilor de Hamburg", terminată de către cărturarul german Adam din Bremen în anul 1075, prezintă în cartea a patra, intitulată "Descrierea insulelor din nord", colonizarea de către vikinci a pământurilor din Lumea Nouă. El a cules aceste informații de la curtea daneză în anul 1060, fiindu-i povestite de către regele Svein al ÎI-lea Estridsson (1047-1074), nepotul regelui Canut cel Mare. Alte surse, "Analele islandeze" (1121-1127) consemnează următoarele: La sud de Groenlanda se află Hellulanda și apoi Marklanda (sau Țară împădurită, America de Nord) și, nu departe de acolo, Vinlanda. Tragem concluzia că islandezii erau foarte siguri pe sursele diverselor Sagas și că știau desigur de existența Vinlandei, cu mult înainte de informația lui Adam din Bremen. Este povestea descoperirii Peninsulei Labrador, o țară situată la sud-vest de Groenlanda. "Saga groenlandezilor" ne trimite pe urmele primilor coloniști scandinavi de origine norvegiană. Un anume Bjarni Herjolfsson obișnuia, că împreună cu tatăl sau să-și petreacă iernile în Norvegia și Islanda, în zonele sudice cu un climat mai blând. Dar într-o iarnă, tatăl său este nevoit să plece în Groenlanda, însoțit de Eric cel Roșu. Bjarni, pornește pe urmele tatălui, însă vânturi puternice din Nord și cețuri dense i-au făcut pe membrii echipajului să se îndeparteze de ruta inițială spre Nord, iar când s-a făcut senin, au descoperit alte ținuturi diferite. Leif Eriksson, fiul lui Eric cel Roșu, curios din fire, reface traseul lui Bjarni și explorează ținuturile noi. Era primul european ajuns în Lumea Nouă. În anul 793, în Cronică anglo-saxonă este menționat primul atac viking asupra Britaniei, la mănăstirea Lindisfarne. Totuși, este știut că până atunci vikingii deja se stabiliseră în Orkney și Shetland, și probabil că avuseseră loc și alte multe raiduri înainte de această prima menționare. De asemenea, cronicile arată că primul atac viking asupra insulei Iona a avut loc în 794. Sosirea vikingilor a tulburat grav ordinea politică și socială a Britaniei și a Irlandei. Victoria lui Alfred cel Mare de la Edington din 878 a avut o importanță considerabilă, cu toate că, Northumbria se destrămasese deja în regatul Bernicie și un regat viking, Mercia, de asemenea se divizase și Anglia de Est își încetase existența că regat anglo-saxon, iar numeroase regate ale irlandezilor, ale scoților și ale picților avuseseră aproximativ aceeași soartă. În nordul Britaniei, apărarea în fața vikingilor a fost motivul pentru care a fost întemeiat regatul Albă, cunoscut mai târziu sub numele de regatul Scoției. După nenumărate

raiduri, vikingii au început să se stabilească în Anglia. O importantă zonă controlată de către vikingi erau împrejurimile orașului York, vikingii numindu-l Jorvik. Așezările daneze din estul Angliei, zonă numită la vremea respectivă Danelaw și cele norvegiene din nordul Scoției și Irlanda au avut un impact îndeajuns de semnificativ pentru a lăsa o anumită amprentă asupra limbii engleze; multe dintre cuvintele de bază ale limbii engleze moderne sunt derivate din scandinavă veche; de asemenea, multe dintre toponimele din Anglia, care fuseseră așezări daneze sau norvegiene și-au păstrat numele de origine scandinavă, că exemplul, Sutherland.

Invaziile în direcția estică au fost opera suedezilor-care din secolul al VIII-lea era un stat unitar și puternic-cunoscuți sub numele de varegi. Suedezii fac parte din categoria negustorilor și exploratorilor și pot fi întâlniți încă din secolul al VI-lea pe coasta estică a Balticii. De acolo ei urcă cursul fluviilor și lacurilor Câmpiei Ruse, ducându-și bărcile pe interfluvii, până la Nipru și Marea Neagră, schimbând aici sclavi și blănuri pe produse orientale, servind uneori și ca mercenari în favoarea bizantinilor și a locuitorilor orașelor slave presărate în drumul lor: Novgorod, Smolensk, Kiev. Drumul varegilor din Scandinavia spre Constantinopol ("Drumul mare de la varegi la greci") trecea prin golful finic, pe Neva, lacul Ladoga, Volhov, lacul Ilmen, râul Lovat, mai departe pe Nipru până la Marea Neagră. Tradițiile lor afirmă că fondatorii orașelor-state sau cnezate Novgorod și Kiev (862) au fost scandinavi dintre cei care se numeau varegi sau 'rus' conduși de Rurik.

SOCIETATEA VIKINGĂ

În genere societatea era împărțită în trei clase. Cea mai de sus o alcătuiau Jarl, urmași de karl și de thrall. O veche poezie mitologică, Rigsthula, atribuie originea lor zeului Heimdall, poezie păstrată în Edda lui Snorri. Pe scurt, zeul se întrupează într-un om pe nume Rig și vizitează trei cupluri, care vor da naștere claselor. În cadrul clasei așa-numiților 'oameni liberi' se aflau și cei mai privilegiați, Goden, cel puțin în Islanda. Fiecărui district în care era împărțită îi corespundea un Gode, care se îngrijea de treburile administrative și organizatorice. Mai mult, dispunea și de funcții preoțești. Proprietarii de pământ reprezentați de Gode se împărțeau în funcție de bogăție și de mărimea proprietății, se bucurau de multe privilegii legislative, având dreptul de a purta arme și de a-și exprima opinia în adunare. Comercianții aveau același statut ca și proprietarii

obișnuiți, deși practic nu dețineau bunuri imobile. De menționat ar fi și baza de sclavi destul de dezvoltată, sclavi cu statut de proprietate mobilă, fără niciun fel de drepturi și de o importanță comercială deosebită, mulți provenind din zona slavă și cea occidentală, unde vikingii conduceau raiduri constante. În afara societății îi enumerăm pe cerșetori, pelerini, vrăjitori și profetese.

Restructurările care au avut loc în cadrul societății vikinge până în secolul al IX-lea au determinat accentuarea tensiunilor și conflictelor în cadrul acesteia. Este de remarcat că denumirea adunării poporului-thing-, forul social suprem în comunitățile vikinge, vine de la un cuvânt care înseamnă judecată, funcția sa principală fiind mai ales de instanță judecătorească superioară. Din thing făceau parte toți bărbații liberi în stare să poarte arme. Paralel a existat și un sfat al nobilimii ce a avut în prima fază a democrației militare, atribuții destul de restrânse, dar care, pe măsură ce această categorie socială și-a extins puterea, s-a suprapus tot mai mult autorității thing-ului. Într-o societate cu o stratificare socială și cu așezări răzlețe este de așteptat să nu întâlnim un sistem de legi aplicabil uniform întregii regiuni, ci mai degrabă o serie de aspecte zonale și regionale ale unor structuri legislative comune, derivate din religia comună întregii populații ce locuia în Peninsula Scandinavică. Sistemul de legi care guverna această societate ne este cunoscut mai ales din colecțiile de coduri de mai târziu și în general putem presupune o schemă general răspândită pe baza unui schelet comun, diferențierile fiind date de partea procedurală sau de nivelul pedepselor acordate.

Religia vikingă

Panteonul zeilor în religia scandinavilor era populat de zeități antropomorfe, fiecare cu propriul său simbol, fiind divizați în două grupuri distincte: 'Asenii', zeii aristocrației războinicilor și 'Wanii', divinitățile agricultorilor și păstorilor, ai fecundității și fertilității, protectorii păcii și ai bogăției. Zeul suprem al tuturor germanilor, regele Asenilor, era Odin/Wotan, având ca simbol o suliță; la origine zeul furtunilor, Odin era în primul rând zeul furiei războinice, înconjurat de ceata sa formată din luptătorii cei mai aprigi și era singura divinitate careia i se aduceau sacrificii umane.. Tot el stabilea care dintre războinici vor fi conduși de fecioarele războinice ("walkirii") în Walhalla-locul celor căzuți pe câmpul de luptă. Al doilea zeu, foarte popular, era Thor, zeu al tunetului și al furtunii

aducătoare de ploaie binefăcătoare recoltelor, reprezentat cu un ciocan, uneori în asociație cu un topor. Alături de aceste zeități panteonul era completat de numeroși alți zei principali (Freya, zeița fertilității, Loki, zeul focului, s.a.) și secundari.

În ceea ce privește concepția nordică asupra lumii, avem ca principală sursă de referință "Völuspá" (Profeția clarvăzătoarei), în care profetesa îi dezvăluie lui Odin devenirea și sfârșitul lumii. Cea mai veche versiune a cântului provine din Codex Regius, secolul al 13-lea, dar se estimează că datează cel puțin cu două secole mai devreme. Deși infiltrate cu elemente creștine, poemul se adresează totuși prin conținut unor oameni de formație păgână clară. Alte lucrări ce pot fi încadrate tot în scrieri cosmogonice sunt "Cântecul lui Grimnir", Grimnismal, "Cântecul lui Vafthrudnir", Vafthrudnirsmal, și poeme conținute în Snorra-Edda precum Gylfaginning.

În cosmogonia nordică există la început doar un gol uriaș: Ginnungagap. În sud întâlnim însă Muspellsheim, strălucirea și căldura, un loc infernal dominat de uriașul Surtr. La polul opus întâlnim Niflheim, întunericul și frigul, din centrul căruia izvorăște Hvergelmir, care-și varsă apele în Ginnungagap. Acolo apele îngheață și se topesc, procesul rezultând în nașterea uriașului Ymir. Din brațele uriașului hermafrodit iau naștere prima femeie și primul bărbat. Uriașul se hrănește cu laptele vacii Audhumbla, care linge promoroaca de pe pietre și astfel se naște o altă creatură, Buri, părintele zeilor. Buri are un fiu, Borr, care se însoară cu Bestla, fiica uriașului Bolthorn și are cu aceasta trei copii: Odin, Villi și Ve, primii zei. Aceștia îlucid pe Ymir și îneacă în sângele său pe ceilalți uriași, mai puțin pe Bergelmir, care întemeiază noul neam al uriașilor. Cei trei cară trupul uriașului în Ginnungagap și făuresc pământul din el, din sângele său mările și din oasele sale munții. Odin, Villi și Ve creează din două buturugi pe primii oameni care să populeze pământul denumit Midgard: Askr și Embla.

Ca acte de cult scandinavii cunoșteau rugăciunile, formulele magice cântate (baldr), ofrandele și sacrificiile sângeroase. Practicau toate felurile de magie; îndeosebi magia imitativă era la baza riturilor de fecunditate și fertilitate. Ospățul ritual era momentul religios esențial al ceremoniei sacrificiului: Toți cei care luau parte se credea că absorb și asimilează misterioasa influență divină de care era pătrunsă carnea animalului sacrificat.

Civilizația minoică

Civilizația minoică a fost o civilizație din epoca bronzului care a apărut pe insula Creta și înflorit din aproximativ secolul al XXVII-lea î.Hr. până în secolul al XV-lea î.Hr.. A fost redescoperită la începutul secolului datorită activității arheologului britanic Arthur Evans. Will Durant face referire la civilizația minoică ca „prima verigă din lanțul european”. Se consideră că primii locuitori ai Cretei au venit pe insulă acum cca. 128.000 ani, în timpul paleoliticului mijlociu. Cu toate acestea, până la începutul mileniului al V-lea î.Hr. nu au existat semnele unei agriculturi avansate.

Apariția acestei civilizații și perioadele de bruscă înflorire întrerupte de cataclisme rămân un mister.

Termenul minoic provine de la numele regelui legendar cretan Minos și a fost folosit pentru prima dată de arheologul englez Arthur Evans.

Generalități

Cea mai timpurie civilizație europeană de nivel înalt, civilizația minoică, a luat naștere în bazinul oriental al Mării Mediterane, pe insula Creta. După declinul civilizației minoice, locul în acest spațiu i-a fost luat de cultura miceniană, reprezentată de ahei, care au fost primii indo-europeni ce au ocupat Creta.

Cadrul geografic

Insula Creta este situată în extremitatea sudică a Mării Egee, mare împânzită de insule și situată între Grecia și Asia Mică. Insula are un sol relativ fertil, mai ales în câmpia Mesarei, posedă zăcăminte de cupru, un element indispensabil civilizațiilor din epoca bronzului și este larg deschisă spre Mediterană, Grecia, Insulele Egeene, Orientul Mijlociu și Egipt. Este posibil ca civilizația minoică să fi fost rezultatul unei dezvoltări interne, dar este foarte probabil ca ea să fi fost stimulată de legăturile comerciale și culturale cu Asia Mică și, în măsură mai mică, cu Egiptul.

Potrivit lui Homer, în Creta existau 90 de orașe. Cele mai importante erau: Cnossos, care controla partea de nord a insulei, Faistos, care controla partea de sud a insulei, Malia, care controla partea central-estică, Kato Zacros, care controla extremitatea de est și Chania, care controla partea de vest a insulei. Creta avea în jurul anului 1950 î.Hr. palate splendide, orașe mari și prospere, acestea fiind probabil rezultatul atât al producției pe scară mare a uleiului de măsline și a vinurilor, cât

și ca urmare a comerțului practicat intens în zona de răsărit a Mării Mediterane.

Cronologie și istorie

Minoicii erau un popor de origine ne-indo-europeană, fiind înrudiți probabil cu populațiile din Anatolia. Cea mai veche dovadă a prezenței umane pe insula Creta datează din anul 7000 î.Hr., reprezentând rămășițele unei comunități agricole neolitice preceramice. Grecii au păstrat în secolele ulterioare memoria grandorii minoice, dar istoria acestei civilizații este învăluită în legendă. Conform celei mai cunoscute dintre ele, orașul elen Atena trimitea regelui cretan Minos în fiecare an, drept tribut, tineri și fecioare, aceștia fiind sacrificați Minotaurului, monstrul jumătate om, jumătate taur, din adâncul labirintului. În cele din urmă, eroul atenian Tezeu omoară bestia și reușește să scape din labirint. Datorită legendei, adjectivul „minoic”, derivat din numele Minos, este folosit în expresia „civilizația minoică”, sinonim pentru „civilizația cretană”.

Acest mit (al Minotaurului) provine probabil de la realitatea sacrificării taurilor. Singurii expuși pericolului erau acrobații, antrenați să execute salturi peste tauri, prinzându-se de coamele acestora. Frescele viu colorate, pictate pe pereții palatului de la Cnossos, sugerează faptul că membrii societății minoice erau optimiști, relaxați și iubitori ai plăcerilor vieții. Se pare că populația era pașnică și se simțea în siguranță, deoarece palatele și orașele nu erau fortificate și secole de-a rândul soldații nu au purtat armuri.

Perioada veche (2700-2000 î.Hr.)

După o dezvoltare mai puțin spectaculoasă în epoca neolitică, insula Creta a devenit o zonă de mare înflorire a civilizației, odată cu începutul epocii bronzului în jurul anului 2700 î.Hr. Civilizația minoică atinge maxima ei înflorire la jumătatea mileniului al III-lea î.Hr. (în jurul anului 2500 î.Hr.[5]), când a crescut brusc nivelul de prosperitate al comunităților rurale, ca și cel al producției artisanale, reprezentată de obiectele de lux din piatră și metal față de fondul tradițional de utilaj litit în aria agro-pastorală a insulei.

Vas minoic decorat cu motivul securii duble

S-au detașat elementele unei civilizații protourbane și a unor grupuri sociale privilegiate, dispersate în mai multe centre de autoritate incipientă care explica diferențele regionale multiple ale acestui orizont.

Tehnicile metalurgice originare din Ciclade au influențat metalurgia bronzului cretan și și-au făcut simțită influența până în nordul Greciei continentale. Obiectele din argilă și marmură s-a răspândit în afara sferei de influență. Tehnicile metalurgice originare din Ciclade au influențat metalurgia bronzului

Tehnicile metalurgice originare din cretan și și-au făcut simțită influența până în nordul Greciei continentale. Obiectele din argilă și marmură s-a răspândit în afara sferei de influență. Așezările, deși erau lipsite de fortificații, marcau un stadiu protourban caracteristice epocii bronzului. S-au păstrat, din acea perioadă, inscripții hieroglifice indigene pe sigilii și ceramică, dar acestea nu au putut fi încă descifrate. Tot de atunci datează și desenele votive reprezentând „secură dublă”, caracteristice religiei minoice.

Creta participă la un fenomen ce se va accentua în prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr., fiind integrată într-un amplu sistem de schimburi comerciale est-mediteraneene la care participă Egiptul, Cicladele și Asia Mică

Perioada mijlocie (2000-1580 î.Hr.)

Ruinele palatului Malia Presupusul inel al lui Minos „La Parisienne” Perioada mijlocie a început cu revolte sociale, pericole externe și migrații din Grecia continentală și Asia Mică. În acest timp, minoicii au început să stabilească colonii în Thera, Rodos, Melos și Kithira. În jurul anului 2000 î.Hr., ca urmare a apariției unor formațiuni, s-a dezvoltat un nou sistem politic ce a fost stabilit în jurul unor persoane centrale cu autoritate concentrată - regii locali, suficient de puternici pentru a-și transmite din generație în generație puterea și pentru a și-o manifesta prin mari construcții monumentale. Exploatau aria rurală ce le era subordonată.

Tot în jurul anului 2000 î.Hr., apar și primele „palate”, indiciu sigur al ivirii unei noi și puternice puteri centrale care stăpâna cel puțin trei așezări: Cnossos, Faistos și Malia.

Primele palate mari au fost înființate ca expresie a revoluției urbane și au funcționat ca centre de putere pentru comunități, fiind clădiri cu etaje și scări de piatră, cu intrări monumentale, portice și săli ceremoniale, cu depozite și arhive.

Obiect din tezaurul de la Aegina

Albina de la Malia

„Stăpanul animalelor” și Pumnal din bronz din Malia

Se atestă existența atelierelor meșteșugărești în interiorul palatelor, elemente ce sugerează o societate similară cu cele ale Orientului Apropiat, structurată ierarhic în jurul unor regi locali care stăpâneau cu titluri de suverani teritoriul formațiunii cretane. În raport cu restul claselor sociale și cu producătorii direcți, era o stare de dependență.

S-a dezvoltat o administrație birocratică, care a pătruns în societatea minoică. Distincțiile între clase a creat o ierarhie socială și a împărțit oamenii în nobili, țărani și sclavi. În jurul acestor centre politice și sacre, se grupează o aristocrația și o populație urbană formată din meșteșugari, negustori și mărunți funcționari. Micul centru urban de la Gournia, unde locuințele modeste și micile ateliere se aliniau de-a lungul unor străzi înguste și șerpuitoare, și cartierele de locuințe de la Mallia, atestau realitatea acestei cristalizări urbane încă din prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr. În ciuda distrugerii bruște a palatelor, cu toate acestea, civilizația minoică a continuat să înflorească. Dezvoltându-se prelucrarea metalelor și producția ceramicii la roata olarului, se confirmă ponderea meșteșugurilor independente în economia unei societăți în care existau ocupații secundare și terțiare. Schimburile intense la distanță, ca și palatele, au jucat un rol tot mai important. Agricultură [8] a continuat să reprezinte domeniul prioritar al economiei. Apariția depozitelor de cereale și ulei în interiorul complexelor palatiale atestă acumularea produselor și funcția redistributivă a monarhiei cretane. După un început tumultuos, a urmat o perioadă pașnică și prosperă pentru minoicii care au continuat relațiile comerciale cu Egipt și Orientul Mijlociu. Au construit o

rețea de drumuri asfaltate pentru a conecta centrele culturale importante. Această perioadă marchează, de asemenea, dezvoltarea unor așezări în afara palatelor și sfârșitul utilizării la scară largă a mormintele tholos. Palatele au fost distruse în 1700 î.Hr. de către forțe necunoscute de istorici. Sunt speculații cum ca au fost distruse fie de un cutremur puternic, fie de invadatori din afară.

Perioada târzie (1580-1400 î.Hr.)

Este perioada când au fost construite palatele de la Cnossos, Faistos, Malia și Zakros. Orașele mici s-au dezvoltat în apropierea palatelor. Cei morți erau îngropați în pithoi și larnakes, de-a lungul unor camere tăiate în piatra și în mormintele subterane tholos. Palate mult mai spectaculoase au fost rapid reconstruite peste ruinele vechilor palate distruse.

Fresca ce reprezintă portul orașului minoic Akrotiri

O pereche de coarne de taur la intrarea în palatul de la Cnossos

Frescă: doi copii goi, cu o curea și mânuși de box; cealaltă

Antilope Cnossos - Poarta de Nord

Continuitatea este manifestată prin agricultură, meșteșug și forme de administrare reprezentate pe frescele palatului, de la arhitectură și pictură la religie și ceremonii până la elementele

de bază ale sistemului palatial, caracterul centralizator și redistributiv al producției, existența unei administrații birocratice și a instrumentului său, scrierea silabică.

Obiecte din faianță

Ryhton și vase minoice

Suveranii locali ai palatelor de la Cnossos, Faistos sau Kato Zakro dispuneau de serviciile unor scribi specializați care înregistrau inventare de datorii, ofrande sau recesăminte pe capete de vite.

Inscripțiile "Linearului B" descoperite la Cnossos oferă imaginea reconstituirii societății și civilizației cretate în faza dominației aheene și asupra procesului istoric desfășurat în prima jumătate a mileniului al II-lea î.Hr.. Sistemul de scriere silabică numit de Evans ca "Linearul A" nu a putut fi încă descifrat. Pentru prima dată, apar locuințe numite ulterior vile, ce au apărut în mediul rural, și au fost modelate după palatele mari, cu facilități de depozitare, cult și ateliere de lucru.

Ele par a fi centre mai mici de putere departe de palate, fiind casele proprietarilor bogați.

În această perioadă apar evidențe al unor unități administrative și economice pe insulă, indicând faptul că Creta Minoică se afla la apogeu. Femeile jucau un rol puternic în societate, iar artefactele de aur, sulite și sigiliile indică că exista o clasă superioară afluentă. Drumurile pavate au fost extinse pentru a conecta palatele și așezările majore, indicând activități de comerț extinse. Inscripțiile exprimă un contact strâns al Cretei cu Egiptul. În Grecia Continentală, autoritatea regilor locali au avut un aspect dominant războinic, în Creta lipsind însă cetățile fortificate, cât și mormintele unor șefi militari cu inventar specific. Regimul minoic era mai degrabă justițiar sau sacerdot decât militar.

Practicarea cultelor minoice era polarizată în sanctuarele naturale (grote, culmi muntoase, păduri sacre) și palate, care

conțin spații deschise consacrate unor ceremonii și spectacole de caracter ritual, precum concursuri de gimnastică, dansuri, tauromahii etc. Apariția unor simboluri de suveranitate ca securea dublă (labrysul) și coarnele de taur stilizate conferau palatelor cretane prestigiu și sacralitate-elemente ce amintesc de legenda regalității justițiare a lui Minos.

Rolul comercial și politic al Cretei în lumea egeeană din prima jumătate a mileniului II î.Hr. a fost major. Întemeiată pe câteva elemente de origine diversă-abundența uneltelor de bronz și absența cositorului, legendele grecești despre Minos și deducțiile lui Tucidide cu privire la thalassokratia (stăpânirea) cretană a mărilor, prezența obiectelor cretane, în numeroase puncte din mediterană și a cretanilor înșiși în inscripțiile și reprezentările egiptene, ipotezele despre existența unui imperiu cretan maritim n-au întârziat să apară.

Săritor peste taur

Turme, păstori, războinici, o fântână și un naufragiu reprezentate pe o frescă de la Akrotiri

Apar obiecte cretane în Sicilia ce datează din secolele XVI-XV î.en. și în insulele Lipari ori sunt atestate ambasade cretane în Egipt, reprezentate pe frescele din timpul domniei lui Tutmes al III-lea; sau la Phylakopi din insulele Melos și Thera unde sunt monumentele minoice care atestă o prezență cretană efectivă în vreme ce numeroase elemente de civilizație minoică se regăsesc în Cipru, Cythera sau Rodos, precum și în Ugarit. În Peloponez sau în aria greacă continentală, influența cretană este pusă la îndoială.

Analiza uneltelor cretane din bronz dovedește că fabricarea acestora nu depindea de sursele de cositor care ar fi putut implica prezența navigatorilor din Creta în Spania sau în

Britania, fapt ce contestă tradiția legendară ; absența unor mărturii credibile de unitate politică a insulei; critică raționamentului analogic a lui Tucidide, care și-a imaginat un regat cretan după modelul dominației maritime a Atenei-toate acestea înlocuiesc certitudinile generațiilor anterioare.

Influența cretană a presupus o vastă circulație de bunuri, de idei și de oameni, o navigație frecventă și relativ sigură, un comerț activ și un sistem de raporturi stabil instituite, fiind o civilizație deschisă spre exterior care era familiarizată cu spațiul maritim. Prezența cretanilor ca factor activ în aria mediteraneană a rămas un fapt de necontestat.

Minoicii dețineau flote puternice ce concureau cu cele ale Greciei Continentale în comerțul maritim. Influența extinsă a micenienilor le-a permis acestora să pătrunda pe insula. Influența asupra culturii minoice este evidentiată de frescele găsite în palatele cretane din Thera, Melos, Kea și Rodos. Ocupația miceniană este atestată și prin intermediul inscripțiilor Linearului B.

Între 1627 și 1600 î.Hr. , vulcanul Thera a erupt în Santorini , distrugând insula și așezările minoice de acolo . Tsunami-ul gigant a distrus orașele de pe coastă , cum ar fi Palaikastro , care a fost complet inundat . Cnossos în sine a fost distrus de un alt cutremur în 1375 î.Hr. . O schimbare culturală clară a început în Creta , în privința arhitecturii , stilului de scris și cultului. Din acest motiv , se crede că declinul civilizației minoice a fost datorat unei combinații de cutremure și războaie de conflict cu micenienii din Grecia continentală sau Egipt ,care și-a extins și dezvoltat comerțul în Marea Mediterană imediat.

Cu toate acestea , arheologii au ajuns să creadă că motivul căderii civilizației minoice a fost un conflict politic intern. Dovezile includ morminte de tip micenian numite "tholos" sau "morminte războinice"

Akrotiri

Crater vulcanic din Santorini

Dovezile includ morminte de tip micenian numite " tholos " sau " morminte războinice " . Analiza recentă arată că oamenii îngropați în "morminte războinice" nu proveneau de pe continent, dar s-au născut și și-au trăit viața în Creta, sugerând o tranziție pașnică la societatea miceniană și nu o invazie.

Epoca post-palațială

Odată cu distrugerea palatelor asemănătoare celui de la Cnossos, puterea maritimă din Marea Egee a fost transferată Micenienilor. Deși Cnossos și Faistos rămâneau centre active de influență, nu mai acționau ca autoritate centrală a insulei. În timpul perioadei postpalațiale, partea de vest a Cretei a prosperat. Mai multe așezări importante s-au dezvoltat în Kasteli și Chania, în timp ce religia minoică începe să prezinte influențe din Grecia continentală.

O examinare arheologică indică faptul că în această perioadă, Micene a controlat Creta. Nume heladice ale unor zei precum Zeus încep să apară pe tablete, forme noi se dezvoltă în ceramică și apar pentru prima dată mormintele tholos boltite. Tabletele Linearului B, care au fost descoperite în timpul săpăturilor arheologice, au furnizat dovezi mai concrete ale acestei teorii.

Societate și cultură

Prinț minoic cu crini și cunună de pene, basorelief minoic, sec. XVI î.Hr

Minoicii au fost navigatori și comercianți profesioniști. Cultura lor, ulterioară anului 1700 î.Hr. încoace arată un grad ridicat de organizare. Obiectele de fabricație minoică sugerează că au înființat o rețea comercială cu Grecia continentală (în special Micene), Cipru, Siria, Anatolia, Egipt, Mesopotamia și până în vest spre coasta Spaniei.

ă, șofran, tămâie și piper, staniu și cupru din Cipru, folosite.

pentru a produce bronz, dar și produse de lux confecționate din aur și argint

Declinul civilizației minoice și declinul în utilizarea de instrumente din bronz în favoarea uneltelor din fier par să fie corelate.

Minoicii purtau pânze și kilturi. Femeile purtau robe cu mâneci scurte și fuste cu volane stratificate. Hainele erau deschise la piept pentru a le expune sânii în timpul ocaziilor

festive. Femeile aveau opțiunea de a purta un corset fără bretele montate. Pe haine aveau desenate modele simetrice și geometrice. Religia minoică se axa pe zeiță de sex feminin. Femeile oficializau ritualurile și ceremonie

Frescele cu femeile minoice din Cnossos

personajelor: pielea bărbaților era pictată într-o culoare brun-roșcată, iar la femei pielea era pictată în alb.

Concentrarea bogăției a jucat un rol important în structura societății. Construcțiile cu multi-camere au fost descoperite chiar și în zonele sărace ale orașului, dezvăluind o egalitate socială și un sistem Concentrarea bogăției a jucat un rol

de distribuție egală a bogăției.

Limba și scrisul

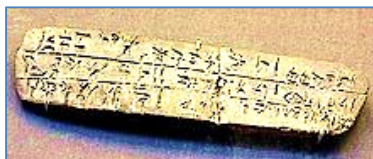
Cunoștințele despre limba vorbită și scrisă a minoicilor sunt insuficiente și limitate, din cauza numărului mic de înregistrări găsite. Tăblițe de lut datând din jurul anului 3000 î.en au fost găsite cu diverse inscripții cretane, ce atestă utilizarea lor chiar dinainte. Pe două căni de lut din Cnossos s-au găsit resturi de cerneală. În Mesopotamia s-au găsit călimăre minoice cu forme zoomorfe.

Discul de la Phaistos din lut ars și imprimat cu hieroglife minoice datând din sec. XVII î.Hr.

Linearul A

Linearul B

Limba minoică este numită și "limba eteocretană", dar aceasta confundă limbajul scris din Linearul A cu limbajul euboian scris, derivat din alfabetul grecesc din Epoca Întunecată. Deși, limba eteocretană este considerată a fi limba descendentă a limbii minoice, nu există dovezi arheologice suficiente pentru a permite concluzii.

Cea mai veche scriere găsită în Creta este cretana hieroglifică. Nu se știe dacă această limbă era minoică, dar originea sa este încă un subiect de dezbatere. Hieroglifele sunt

adesea asociate cu cele egiptene, dar sunt similare și cu tipurile de scriere din regiunea Mesopotamiei. Hieroglifele au intrat în uz din perioada Veche, fiind utilizate în același timp cu Linearul A dezvoltat din secolul al XVIII-lea î.Hr. Hieroglifele au dispărut la un moment dat în timpul secolului al XVII-lea î.Hr.

În perioada miceniană, Linearul A fost înlocuit de Linearul B, înregistrând o versiune foarte arhaică al limbii grecești. Linearul B a fost descifrat cu succes de către Michael Ventris în 1952, dar scrierile anterioare rămân încă nedescifrate. Pe inscripțiile Linearului B sunt consemnate stocurile de produse și obiecte religioase asociate cu un anumit cult. Fiindcă cele mai multe dintre aceste inscripții sunt înregistrări economice concise, traducerea limbii minoice rămâne o provocare. Inscripțiile acestora în linearul B sunt similare primelor scrieri în limba greacă, ceea ce a susținut prezumția că la vremea aceea Creta căzuse sub ocupația războinicilor veniți din peninsula Pelopones (Grecia), ca aheii sau micenienii.

Arta

Colecția de artă minoică se află în muzeul de la Heraklion, în apropiere de Cnossos, pe litoralul nordic al Cretei.

Săritura peste taur

Colecția de artă minoică Prin intermediul resturilor de ceramică ale culturii materiale, arheologii au definit cele trei faze ale culturii minoice (EM, MM, LM). Cum obiectele din lemn și textilele au dispărut prin descompunere, cele mai bine conservate urme ale artei minoice care au supraviețuit sunt obiectele din ceramică, palatele din piatră cu fresce și sculpturile din piatră. Pe fresce, femeile erau reprezentate cu piele palidă,

iar bărbații cu piele bronzată sau roșie - li se spuneau și Foinikes.

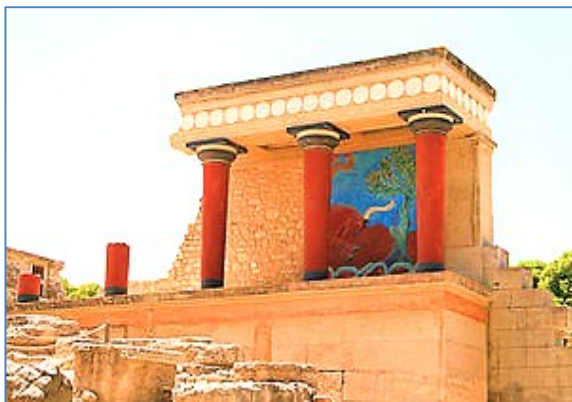
Arhitectura

Orașele minoice erau conectate cu drumuri pavate cu blocuri de piatră tăiate cu ferăstraie de bronz . Străzile erau drenate și facilități de apă și canalizare au fost disponibile clasei superioare prin conductele de lut. Clădirile minoice aveau acoperișuri plate din gresie, ipsos sau lemn și pardoseli cu lespede de piatră. De obicei, pereții mai mici erau construiți din piatră și moloz , iar zidurile superioare erau construite din cărămizi de lut uscate la soare. Materialele utilizate în construcția vilelor și palatelor variau, incluzând gresie, gips sau calcar. În egală măsură, tehnicile de construcție variau între diferite construcții, la unele palate se utiliza piatra cioplită, în timp ce la altele se utilizau blocuri megalitice parțial cioplite.

Palatele

Primele palate au fost construite la sfârșitul perioadei timpurii, cam în al treilea mileniu î.Hr. Principalele palate vechi erau cele din Cnossos, Malia și Phaistos. Cel mai important palat din Creta a fost cel de la Cnossos, cu aripi care aveau între două și patru etaje.

Palatele îndeplineau o serie de funcții: ele serveau drept centre de guvernare, birouri administrative, altare, ateliere de lucru și spații de depozitare (pentru cereale). Ele erau construite pe dealuri joase în locuri strategice din jurul insulei într-un mod atât de complex încât semănau cu labirinturi pentru vizitatorii din afară. Palatelor minoice erau avansate tehnologic, fiind dotate cu sisteme extinse de scurgere, irigare, apeducte și puțuri de mare adâncime care ofereau apă proaspătă locuitorilor.

Cnosos

Fresce

Palatele minoice erau orientate de la nord la sud și erau nefortificate, nefiind înconjurate de ziduri înalte, deși fortificații mici au fost descoperite în multe părți ale Cretei. Aveau un plan uniform și simetric. Erau complexe, alcătuite din mai multe aripi de camere mici. Aripile lor extinse în cele patru direcții cardinale conțineau numeroase încăperi care formau un labirint, grupate în jurul unei curți interioare dreptunghiulare și dotate cu un sistem de canalizare avansat pentru acele vremuri. În afară de sala centrală existau alte săli suficient de mari pentru a găzdui diverse evenimente, unele fiind și dedicate teatrului. Aripa de vest a palatelor era considerată un spațiu sacru. Includeau magazine de depozitare și săli de arhive ce demonstrau importanța comerțului. Aripa de est cuprindea diferite ateliere de lucru.

Palatele aveau mai multe etaje, cu scări mari, fântâni și sisteme de apă cu conducte din lut și canalizare. Mai multe camere conțin fresce care oferă informații cu privire la viața minoicilor. Intrările palatului erau deosebit de elaborate. Ei foloseau adesea polythra, un sistem de uși stabilite una lângă cealalta .

Sala Tronului

Sala securilor duble

Sala tronului reginei

Acestea, combinate cu mai multe coloane și scări impunătoare, exprimau o autoritate estetica impunătoare a regelui local ce locuia la palat. Piatra era utilizată la scară

largă în construcția palatelor. Zidurile de piatră erau tencuite și decorate cu fresce (picturi murale). Alte materiale folosite la construcția de palate incluse erau alabastru și lemn.

Frescă

Lustralul de nord

Sanctuarul

Camerele palatului erau încălzite în zilele reci de iarnă prin intermediul vetrelor de foc cu lemn pe podea. Doar un singur cămin închis a fost găsit până în prezent, în sala tronului de la Cnossos. Ferestrele palatului nu aveau geamuri, minoicii neavând tehnologia necesară pentru a produce panouri de sticlă. Cu toate acestea, s-au descoperit ferestre din foi subțiri de alabastru. Nu în cele din urmă, este important de menționat o caracteristică impresionantă a palatelor minoice: sistemele lor celebre, vechi de patru mii de ani de scurgere a apei. Acestea erau structuri de piatră ce transportau apa. Conducele de lut și canalele de scurgere a apei de ploaie transportau apa în afara palatelor, pentru a elimina riscul de inundații. Conducele de lut erau montate pentru a distribui apă potabilă curată de-a lungul palatului. Apa era transportată prin conducte de la izvoarele depărtate, de-a lungul unor apeducte extinse din piatră.

Ceramica

La început, cultura de ceramică a fost caracterizată prin modele liniare, spirale, triunghiuri, linii curbe, cruci, motive cu schelete de pește etc. În perioada mijlocie, modelele naturaliste, cum ar fi peștele, calmarul, păsările și crinii erau comune.

Vas minoic pentru ofrande in forma unui cap de taur

La început, cultura de ceramică în perioada târzie, florile și animalele au fost în continuare cele mai caracteristice, dar variabilitatea a crescut. "Stilul palat" al regiunii din jurul Cnossos-ului este caracterizată printr-o simplificare geometrică de forme naturaliste și picturi monocromatice.

Notabile sunt asemănările dintre perioada minoică târzie și arta miceniană. Frescele au fost principala formă de artă în aceste timpuri ale culturii minoice.

Vase de ceramică

Minoicii creșteau vite, oi, porci, capre și cultivau grâu, orz, mazăre și năut. Au cultivat, de asemenea, struguri, salată verde, țelină, sparanghel, morcovi, pere, gutui, smochini și măslini, precum și maci (pentru opiu). Minoicii au domesticit și albinele. Importau curmale și pisici (utilizate pentru vânătoare) din Egipt. Au preluat rodiile din Orientul Apropiat. Au dezvoltat policultura mediteraneană cultivând mai multe soiuri de plante simultan pe aceleași terenuri. Teoretic, această metodă de creștere a menținut fertilitatea solului.

Dieta cretanilor era variată și sănătoasă, ceea ce a dus la creșterea populației. Tabletele "Linearului B" indică o importanță agriculturii prin livezile de smochine, măslini și struguri.

Uleiul de măslini în dieta cretană era comparabil cu untul din dieta nordică. Procesul de fermentare a vinului din struguri este posibil să fi fost o preocupare a suveranilor, care aveau controlul mărfurilor comerciale importante. Vinul, și consumul acestuia, prezenta și elemente culturale semnificative.[17] Consumul de produse exotice sau scumpe ar fi jucat un rol în prezentarea și articularea puterii politice și economice.

Fresca cu pescarul din Akrotiri

Zeița-Șarpe

Zeița-Șarpe

Fermierii utilizau pluguri de lemn trase de câte o pereche de măgari sau de boi.

Resursele marine erau importante în dieta cretană, incluzând moluște comestibile, pește și chiar caracatițe. Cretanii vâneau căprioare sălbatice și mistreți. Se organizau "festivaluri de recoltare", sau alte ceremonii, pentru a onora fertilitatea continuă a solului.

Vas de cristal

Fresca cu vaci din Akrotiri

Agricultura

Religia

Cretanii antici venerau aproape exclusiv zeițe. Deși există unele dovezi ale adorării unor zei de sex masculin, reprezentările minoice ale zeilor sunt mai frecvente decât cele dedicate zeilor masculini. Deși unele dintre aceste reprezentări ale femeilor sunt speculate a fi imagini de adoratoare și

preotese care oficiază ceremonii religioase, și nu divinitatea însăși, se pare ca existau mai multe zeițe, inclusiv o Zeiță-Mamă a fertilității, o protectoarea a orașelor, a gospodăriilor, a recoltei, a infernului etc. Unii istorici au susținut că toate acestea sunt aspecte ale unei singure Mari Zeițe. Ele sunt adesea reprezentate de șerpi, păsări și alte animale.

O importantă sărbătoare minoică era „dansul cu taurul”, adesea reprezentată în frescele de la Cnossos și în sigiliile miniaturale. În acest ritual care pare destul de periculos, la care participau atât bărbații, cât și femeile, dansatorii se confruntau cu un taur și, apucându-l de coarnele sale, erau aruncați pe spatele acestuia. Fiecare dintre aceste mișcări apare în reprezentările minoice, dar semnificația reală a dansului cu taurul în cultul minoic și viața culturală este destul de ambiguă.

Între mit și legend

Poeți și istorici ai antichității ca Homer au considerat insula Creta ca locul de naștere a civilizației grecești. Civilizația cretană a ajuns la apogeu în timpul domniei regelui Minos care a avut numeroase neveste care încercau zadarnic să-i ofere un moștenitor, care nășteau doar șerpi și scorpioni. Doar Pasifae a reușit să-i ofere copii normali. Minos l-a ofensat pe zeul Poseidon pentru că n-a vrut să-i aducă ca jertfă taurul său cel mai frumos și sacru. Drept răzbunare, Poseidon a vrăjit-o pe Pasifae să se îndrăgostească de taurul respectiv. Din această unire s-a născut Minotaurul. Minos i-a

Tezeu si Minotaurul

Minos i-a poruncit inginerului Dedal să construiască un labirint pentru a-l închide pe monstru. După finisarea construcției, Minos i-a închis și pe Dedal și pe fiul său, Icar. Dedal a fabricat pentru el și băiat niște aripi de ceară cu care au zburat. Dar Icar, îmbătat de zbor, n-a ținut seamă de sfatul tatălui său și s-a apropiat prea mult de soare, topindu-i aripile și prăvălindu-se în mare. Dedal a ajuns în Sicilia.

Între timp, Minotaurul, aflat în labirint, a pretins să i se aducă anual câte șapte fete și șapte băieți ca să-i mănânce. Minos îi obținea de la popoarele învinse în războaie. Unul dintre tinerii aduși,

, fiul regelui Atenei, Egeu, și-a propus să ucidă monstrul.

Pătruns în labirint, l-a ucis pe monstru și a ieșit cu ajutorul unui ghem de sfoară oferit de Ariadna, pe care ulterior, a luat-o de nevastă.

UNDE LOCUIESC ESCHIMOSII

Cumva, știm cu toții cine sunt eschimosii. Vor fi cărțile copilăriei noastre, manualele școlare, filmele? Nu stiu, dar știm cine sunt ei... sau am auzit doar de ei dar nu știm nimic?

Posibil să fie așa, așa că astăzi în Actualidad Viajes vom afla, printre altele, cine sunt, cum sunt și unde locuiesc eschimosii. Mai întâi trebuie să spui că numele *eschimos* de fapt este un nume nativ care se referă la o locație geografică, un grup de oameni sau un dialect sau o limbă care este folosită intern, adică a se autodesemna.

Acestea fiind spuse, atunci când vorbim despre eschimoși vorbim cu adevărat despre două grupuri de nativi, poporul inuit și poporul yupik. Prima este subdivizată într-o parte din Alaska, altul în Canada și altul în Groenlanda, iar al doilea locuiește în estul Alaska și Siberia. Există într-adevăr un al treilea grup care

locuiește în Insulele Aleutine, aleuții, dar sunt în general excluși din umbrela „eschimosului”.

Toate cele trei grupuri au un strămoș comun recent și vorbesc limbi aparținând aceleiași familii. Toate locuiesc, de asemenea, în Cercul Arctic și în regiunile subarctice. Nu lipsesc membrii acestor grupuri care consideră că, cuvântul eschimos nu le aparține și chiar că este oarecum peiorativ.

Din acest motiv, în Canada și Statele Unite au existat și există încă încercări serioase de a nu mai folosi acel termen, cel puțin în documentele oficiale. De fapt, în Canada este folosit cuvântul inuit pentru a vorbi despre locuitorii originari ai acelor meleaguri. Din partea ta Statele Unite folosesc „nativi din Alaska”.

Unde locuiesc eschimosii

Se estimează că între popoarele Inuit și Yupik astăzi vor fi între 171 și 187 de mii de oameni. Marea majoritate trăiește în sau în apropierea regiunilor circumpolare pe care le-au locuit în mod tradițional. Din acest total, aproximativ 54 trăiesc în Statele Unite ale Americii, 65 în Canada și aproximativ 52 în Groenlanda. La aceste cifre se adaugă puțin peste 16 care trăiesc în Danemarca, deși s-au născut în Groenlanda, iar alții care locuiesc în Siberia și, potrivit unei organizații neguvernamentale, Consiliul Circumpolar Inuit (ICC), sunt în jur de 500.

Originea de ce cuvântul eschimos este considerat peiorativ se scufundă în trecut.

Se pare că unul dintre semnificații este „oameni care mănâncă carne crudă”(unul dintre triburi a numit un alt grup așa, și acesta a fost cuvântul pe care exploratorii europeni au ajuns să-l adopte). De aceea, în 1971, ICC a decis să adopte termenul de inuit pentru a desemna toate popoarele native din regiunea circumpolară, dincolo de orice. Au votat și au înlocuit cuvântul eschimos cu *Inuit* și deși atunci nu era pe deplin acceptat, astăzi în Canada Inuit este cuvântul care este folosit.

Dar dincolo de orice discuție etimologică sau sociologică, ce se știe despre aceste popoare? Ei bine, dovezile genetice au arătat de mult asta America de Nord a fost populată de oameni din Asia de Est în mai multe valuri migratorii.

În timp ce se știe că nativii americani descind dintr-o singură migrație timpurie a paleo-indienilor, Popoarele din Alaska aparțin de fapt unor popoare diferite care au migrat în

America puțin mai târziu, păstrând legături puternice cu oamenii din Asia de Nord-Est.

Vorbim despre valurile migratoare care au avut loc prin Marea Chukchi între 5 și 10 mii de ani în urmă.

Deci, eschimosii trăiesc în Alaska, Canada, Siberia și Groenlanda. Marea majoritate trăiește în nordul Canadei, în zone îndepărtate. În cazul Canadei, ei locuiesc în Inuit Nunangat, care include Nunavut, Nunavik în nordul Quebecului, Nunatsiavut, care se află în nordul provinciei Labrador și Așezarea Inuvialuit, care se află în Teritoriile de Nord-Vest.

Începând cu 2016, aproximativ 73% trăiau în 53 de comunități arctice situate în Inuit Nunangat, „Acasă inuit”. În timp ce 64% au făcut acest lucru în Nunavut.

Astfel, aproximativ 72% dintre inuiții Canadei trăiesc în afara Inuit Nunangat, două cincimi dintre aceștia trăind în centre urbane mari. Pe de altă parte, în Groenlanda, între 50 și 56 de mii dintre locuitorii săi sunt inuiți, ceea ce echivalează cu 89% din populație. Nimic mic!

Astăzi, Inuiții care trăiesc în Canada și-au înrăutățit condițiile de locuință și accesul la sănătate, cel puțin din anii '50, '60, când au devenit sedentari. Pe termen lung, această situație i-a transformat într-un grup de populație cu mai multe șansele de a suferi de boli cu risc precum hipertensiunea sau cancerul, diabetul sau obezitatea morbidă. Stilul lor de viață tradițional a fost modificat datorită, pe de o parte, creșterii urbanizării și, pe de altă parte, a campaniilor pentru drepturile animalelor care au fost vâdate în mod tradițional.

Și da, de asemenea schimbările climatice le dăunează, pentru că nu există nicio îndoială că schimbările rezultate în urma industrializării planetei au făcut rău mediu arctic. Și asta are consecințe negative asupra stilului de viață al eschimosilor, schimbându-le, de exemplu, drastic dieta.

Temperaturile mai calde au topit gheața, zăpada redusă și permafrostul și astfel lumea voastră a început să se desfigureze, anotimpurile de vânătoare nu mai sunt la fel de lungi, plus vânătoarea pe gheață mai subțire este mai periculoasă...

La contaminare a făcut chiar că ceea ce consumă eschimosii are și riscurile sale. De ce? A fost găsit urme de metale grele la unele animale arctice, de exemplu. Astfel, atunci când însumezi totul ai că stilul de viață al acestor oameni s-a schimbat foarte mult, continuă să se schimbe și este în pericol de dispariție, oriunde ar trăi.

Astăzi, există mișcări pentru păstrarea culturii eschimose. În Canada, o organizație numită Inuit Tapiriit Kanatami a fost înființată pentru a lupta pentru drepturile acestor comunități, iar ONU a început să monitorizeze condițiile de mediu din Arctica. Dacă încadrăm acest lucru în lupta pentru stoparea schimbărilor

climatică și recunoașterea popoarelor indigene și a drepturilor lor, aici și în întreaga lume, sperăm că un viitor bun se va deschide acestui popor străvechi.

U.- TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI DIN GENERAȚIE ÎN GENERAȚIE

Ce sunt tradițiile și obiceiurile românești?

Tradițiile și obiceiurile românești reprezintă un pilon important al culturii românești, reflectând o serie de practici și ritualuri transmise de la o generație la alta. Ele sunt purtătoare de valori și semnificații, contribuind la identitatea și coeziunea comunităților. Tradițiile românești sunt extrem de variate, reflectând diversitatea culturală a țării și incluzând obiceiuri legate de sărbători religioase, evenimente sociale, căsătorii, nașteri, moaște, înmormântări, precum și activități legate de agricultură, meșteșuguri, cântec și dans tradițional. Unul dintre cele mai importante aspecte ale tradițiilor românești este legătura strânsă cu natura și ciclurile ei. Multe obiceiuri și sărbători sunt legate de sezoane și evenimente naturale, precum Paștele, Crăciunul, Ziua Culturii Naționale sau Junii de la Brașov.

Alte tradiții românești includ obiceiuri legate de protecția casei și a familiei, de belșug și noroc, de sănătate și longevitate. De exemplu, obiceiul de a pune busuioc în ferestre pentru a alunga spiritele rele sau de a ciocăni ouă roșii de Paște pentru a aduce belșug și sănătate.

Tradițiile și obiceiurile românești reprezintă o parte importantă a identității culturale a poporului român, fiind transmise de la o generație la alta și întreținute cu mare grijă. Ele reflectă valorile și credințele comunităților românești și contribuie la coeziunea socială și la păstrarea singularității culturale a României.

Importanța tradițiilor în cultura românească

Tradițiile ocupă un loc central în cultura românească, fiind elemente definitorii ale spiritualității și istoriei națiunii. Ele reprezintă un mozaic de practici străvechi care s-au transmis de-a lungul timpului. Tradițiile românești sunt bogate și variate, cuprinzând obiceiuri legate de sărbători, de viața cotidiană, de folclor, de artă și multe altele. Aceste tradiții sunt păstrate și transmise din generație în generație, fiind un mod de a celebra identitatea și valorile comunității.

Unul dintre cele mai cunoscute aspecte ale tradițiilor românești este legat de sărbătorile și obiceiurile populare. De exemplu, Moș Nicolae, Crăciunul, Anul Nou sau Paștele sunt

sărbătorite în mod tradițional, cu obiceiuri specifice care au rădăcini adânci în cultura românească.

Un alt aspect important al tradițiilor românești este legat de folclorul și arta populară. Cântecul, dansurile, costumele populare, precum și meșteșugurile tradiționale precum olăritul sau țesutul sunt părți esențiale ale moștenirii culturale românești.

În concluzie, tradițiile românești sunt un element definitoriu al culturii și identității naționale, reprezentând un mod de a păstra și celebra valorile și obiceiurile străvechi care ne definesc ca popor.

Este important să ne continuăm tradițiile și să le transmitem mai departe, pentru a le păstra vii și pentru a ne conecta cu istoria și spiritualitatea noastră.

De ce sunt transmise de la o generație la alta

Tradițiile și obiceiurile românești sunt transmise de la o generație la alta pentru a conserva identitatea culturală și valorile specifice. Prin transmiterea acestor practici, se asigură continuitatea și perpetuarea tradițiilor populare. Există o mulțime de tradiții și obiceiuri românești care sunt păstrate de-a lungul timpului și care fac parte din patrimoniul cultural al României. Unele dintre acestea sunt legate de sărbătorile importante din calendarul creștin ortodox, cum ar fi Crăciunul, Paștele sau Sfântul Andrei. Altele sunt legate de evenimente importante din viața oamenilor, cum ar fi nunta sau înmormântarea.

Unul dintre cele mai importante obiceiuri românești este datina colindelor de Crăciun, când copiii merg din casă în casă să colinde și să ofere urări de bine. De asemenea, obiceiul de a merge la pass-ul de Crăciun, adică la biserică pentru a primi binecuvântarea preotului și pentru a-i colinda pe cei din parohie, este încă păstrat în multe zone din țară.

În ceea ce privește tradițiile populare din mediul rural, putem menționa obiceiul moșului, când oamenii se adună la horă în ajunul Crăciunului, sau obiceiul de a merge la furatul miresei, care are loc înainte de nunta unui cuplu. Aceste tradiții sunt încă păstrate în multe sate din România și sunt considerate parte integrantă a identității culturale a locului.

Prin transmiterea acestor tradiții și obiceiuri de la o generație la alta, românii își păstrează conexiunea cu trecutul lor și își afirmă apartenența la o anumită comunitate culturală. Aceste obiceiuri reprezintă o modalitate de a celebra valorile

și obiceiurile care definesc oamenii și locurile din România, și de a conserva identitatea culturală într-o lume tot mai globalizată. Cum sunt păstrate tradițiile românești în societatea contemporană

În ciuda schimbărilor culturale și sociale, tradițiile românești sunt păstrate și sărbătorite în societatea contemporană, fiind considerate parte integrantă a patrimoniului cultural al țării.

Care sunt cele mai populare tradiții românești?

În cadrul culturii românești, există o serie de tradiții și obiceiuri extrem de populare, care definesc identitatea fiecărui român și aduc bucurie și emoție în comunitate.

Unele dintre cele mai cunoscute tradiții românești includ:

- 1.** Mărțișorul - obiceiul de a purta un mic obiect decorativ, numit mărțișor, în prima zi a lunii martie, pentru a aduce noroc și bunăstare în noul an.
- 2.** Ziua Națională a României - sărbătorită pe 1 decembrie, acest eveniment comemorează unirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei cu România în anul 1918.
- 3.** Sărbătorile de iarnă - Crăciunul și Revelionul sunt sărbătorite cu mare fast în România, fiind o ocazie de a petrece timp alături de familie și de a savura preparate tradiționale.
- 4.** Dragobetele - sărbătoarea iubirii și a primăverii, marcată pe 24 februarie, când se obișnuiește să se sărbătorească dragostea și să se petreacă timp în natură.
- 5.** Ziua Unirii Principatelor Române - sărbătorită pe 24 ianuarie, această zi comemorează unirea Moldovei cu Țara Românească, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza.

Aceste tradiții și obiceiuri reprezintă o parte importantă din cultura românească și sunt transmise din generație în generație, aducând comunitatea împreună și întărind legăturile între oameni.

Mărțișorul: semnificația și obiceiurile asociate
și fertilitatea.

Boboteaza: tradiția botezului în România

Boboteaza marchează momentul botezului lui Iisus Hristos în apele râului Iordan. În România, această sărbătoare este marcată printr-o serie de obiceiuri și tradiții specifice.

Datini și obiceiuri de Crăciun: cum sunt sărbătorite aceste momente special Sărbătorile de Crăciun aduc o serie de datini și obiceiuri specifice în casele românești, de la colinde și obiceiuri culinare tradiționale la decorarea bradului de Crăciun.

Tradițiile românești regionale

Fiecare regiune a României are tradițiile și obiceiurile sale specifice, care reflectă diversitatea culturală a țării. De exemplu, în Banat, tradițiile sunt marcate de specificul zonei și de influențe culturale variate.

Tradițiile din Banat și specificul lor

Tradițiile din Banat includ obiceiuri legate de sărbătorile religioase, dar și de momente importante din viața comunității. Ele aduc în prim-plan tradițiile specifice zonei și emoțiile autentice ale locuitorilor.

Obiceiuri populare din diverse zone ale țării

În diverse zone ale țării, tradițiile populare au rădăcini adânci în istorie și sunt transmise cu grijă de la o generație la alta. Aceste obiceiuri contribuie la păstrarea identității culturale locale și la întărirea legăturilor comunitare.

Cum sunt marcate sărbătorile religioase în România?

Sărbătorile religioase ocupă un loc important în calendarul tradițiilor românești, fiind momente de bucurie și reculegere pentru credincioși. Aceste evenimente sunt marcate de obiceiuri și tradiții specifice.

Colaci și sorcova: tradiții specifice de sfârșit de an și de început de an

Colacii și sorcova reprezintă tradiții specifice prin care se celebrează finalul unui an și începutul altuia. Ele simbolizează prosperitatea și norocul pentru noul an care vine.

Tradițiile legate de bradul de Crăciun și semnificația lor

Bradul de Crăciun este un simbol al sărbătorilor de iarnă, reprezentând viața și bucuria. În tradiția românească, acesta este decorat cu atenție și devotament, fiind centru al atmosferei festive.

Cum este celebrată tradiția românească a Sfântului Vasile? Sfântul Vasile este sărbătorit în cultura românească în ziua de 6 ianuarie, marcând începutul noului an după calendarul

vechi. Această tradiție aduce în prim-plan obiceiuri și practici specifice, pline de semnificații și învățăminte pentru comunitate.

Semnificația zilei de 6 ianuarie în cultura românească

6 ianuarie reprezintă un moment important în tradițiile românești, fiind asociat cu sărbătoarea Sfântului Vasile și cu obiceiuri specifice de purificare și binecuvântare a gospodăriilor.

Obiceiuri tradiționale legate de Sfântul Vasile

Obiceiurile tradiționale precum colindele și urările adresate în această zi marchează importanța spirituală a momentului și aduc comunitatea împreună într-un gest de recunoștință și respect.

Cum se marchează această zi și de ce este importantă în tradițiile românești

Ziua sfântului Vasile este sărbătorită cu mare solemnitate și respect în comunitățile românești, marcând un moment de reflecție și recunoștință față de tradițiile și valorile transmise de la înaintași.

Q: Ce sunt tradițiile populare românești?

A: Tradițiile populare românești sunt obiceiuri și practici transmise din generație în generație, care marchează cultura românească. Acestea includ obiceiuri legate de sărbătorile de iarnă, de primăvară, de nunți, botezuri și multe altele.

Q: Care sunt unele dintre cele mai cunoscute tradiții românești?

A: Printre cele mai cunoscute tradiții românești se numără mărtisorul, colindatul, plugușorul, masa de paște, pomul de Crăciun, colindele și multe altele.

Q: Ce semnifică mărtisorul în tradiția românească?

A: Mărtisorul este un simbol tradițional românesc ce marchează începutul primăverii și simbolizează norocul, sănătatea și bucuria. Este oferit de obicei femeilor și fetelor tinere de 1 martie.

Q: Care sunt obiceiurile specifice de Crăciun în România?

A: În tradiția românească, Crăciunul este marcat prin colinde, masă bogată de Crăciun cu cozonac și friptură, colindători care merg din casă în casă, pomul de Crăciun împodobit și multe alte tradiții festive.

Q: Care sunt tradițiile legate de sărbătorirea anului nou în România?

A: În România, la începutul anului, se păstrează obiceiuri precum colindatul, datinile de Anul Nou, obiceiul de a merge în grupuri de copii să ureze noul an, sau aprinderea focurilor

pentru a alunga duhurile rele. Plugușorul este un obicei popular care se desfășoară în ziua de Ajun, iar femeile merg prin sat cântând colinde și urându-le gospodarilor roadă bogată a pământului.

Q: Care sunt tradițiile legate de nuntă în cultura românească?

A: La o nunta românească, sunt: alaiul nunții, obiceiuri la casa miresei și a mirelui, precum și obiceiuri prin care se feresc tinerii miri de primejdie .

Alaiul nunții este momentul în care mirii sunt însoțiți de familie și prieteni în drumul spre biserică, iar în timpul ceremoniei religioase se desfășoară diverse obiceiuri cum ar fi cununia și împărțășania

La casa miresei se desfășoară o serie de obiceiuri menite să aducă noroc în viață de cuplu, precum aruncarea de grâu sau de monede, tăierea firului de par sau cortina de hârtie ce trebuie străbătută de miri împreună. La casa mirelui, acesta trebuie să ardă o serie de obiecte reprezentându-i

Obiceiurile de ferire a tinerilor miri de primejdie includ ritualul spargerii unor obiecte fragile în fața casei miresei, pentru a alunga spiritele rele, dar și paza făcută de nuntași în fața ușii miresei pentru a-i feri pe miri de ghinion. De asemenea, la dansul mirilor sau la aruncarea buchetului și a batiștei se crede că cei care vor prinde aceste obiecte vor fi următorii în rândul celor care se vor căsători. .

Costume populwq

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ROMÂNEȘTI ÎN EUROPA

Europarlamentarul Laurențiu Rebegea și Grupul Europa Națiunilor și Libertății au organizat duminică, 19 februarie 2017, la Palatul Patriarhiei, în Aula Magna "Teoctist Patriarhul", Conferința "Tradiții și obiceiuri românești în Europa".

În cadrul conferinței au ținut prelegeri Preasfințitul Timotei Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștiului, doamna Dr. Doina Ișfănoni, cercetător la Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti" din București, cunoscutul interpret Gheorghe Turda, dr. Sorin Bejan precum și europarlamentarul Laurențiu Rebeaga.

Preasfințitul Timotei a transmis participanților binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și a îndemnat la păstrarea cu temeinicie și înțelepciune a tradițiilor strămoșești.

La rândul lor, ceilalți vorbitori au subliniat caracteristicile unice ale creației populare românești, evidențiind strânsa legătură între muncă și sărbătoare, veșmânt și cântec, limbă și credință.

După luările de cuvânt, a avut loc un concurs de costume populare românești, precum și o paradă a costumelor tradiționale românești prezentate de copii.

În cadrul conferinței, Laurențiu Rebeaga a spus: "Biserica Ortodoxă Română a fost o mamă iubitoare carea păstrat, de-a lungul a aproape 2000 de ani, flacăra credinței adevărate și identitatea poporului român. Asupra noastră s-au perindat năvăliri, războaie, stăpâniri și stăpânitori străini și, poate cel mai grav, vrajbe și lupte fratricide. Biserica a stat neclintită alături de popor și a reușit de fiecare dată să aline și să vindece

răni. Și mai ales, de fiecare dată, biserica a știut să spună cuvântul care să ne facă să alegem calea cea dreaptă.

Biserica Ortodoxă Română nu a fost doar spațiul cultural și spiritual în care au apărut primele școli și primele tipărituri, impulsionând astfel dezvoltarea culturii scrise, ci și păstrătoarea tezaurului culturii orale străvechi a poporului român. Acest lucru poate fi explicat foarte simplu prin faptul că ortodoxia a prețuit întotdeauna Sfânta Tradiție ca unul din izvoarele adevărului, alături de Sfânta Scriptură, iar acest lucru i-a oferit Bisericii înțelepciunea de a prețui tradițiile românești și de a le păstra peste veacuri. Cel mai bun exemplu în acest sens sunt tradițiile românești prilejuite de Sărbătoarea Crăciunului, acolo unde cântecele de stea au sintetizat atât de bine tradiția religioasă împletind-o cu tradiția populară.

Atunci când spunem că poporul român s-a născut creștin nu exprimăm doar un adevăr istoric, ci dăm glas și teologiei profunde pe care poporul român a asimilat-o din creștinism. Exemple similare pot fi găsite la toate celelalte sărbători care îmbogățesc experiența religioasă a românului de-a lungul anului. Durerea din Săptămâna Mare și bucuria Învierii au devenit tot atâtea ocazii de exprimare a credinței poporului român în folclor, la fel ca și momentele din viața de zi cu zi care erau împletite cu credința, cu rugăciunea, cu sacralitatea, așadar cu Biserica Ortodoxă.

În contemporaneitate, Biserica Ortodoxă Română a rămas ultimul refugiu al al acestor tradiții alungate din peisajul mass-media, izgonite din spațiul public ca și cum ar fi un lucru de rușine și înlocuite cu consumerismul facil. Dar să nu ne speriem! Biserica noastră a știut să păstreze și să salveze tradițiile românești și în alte vremuri la fel de potrivnice pentru sufletul națiunii, momente în care Biserica, preoții săi și românii au ținut piept împreună deznaționalizării și și-au păstrat credința și identitatea vie.

Nici acum rolul Bisericii Ortodoxe Române nu este mai ușor, într-o vreme în care se întetesc atacurile împotriva ei tocmai pentru că reprezintă stâlpul identității naționale și al salvării valorilor noastre tradiționale și naționale. Trebuie de aceea să fim alături de Biserica noastră în această luptă pentru promovarea și salvagardarea tradițiilor noastre românești care sunt tradiții creștine. În limba veche creștin era sinonim cu om și sinonim cu român, iar acest lucru ne arată, pe firul istoriei

limbii, cât de strâns legată era identitatea noastră națională de credința creștină și de Biserică.

Biserica Ortodoxă Română este cea care luptă pentru familia tradițională, greu încercată, este cea care ne reamintește și ne învață că nu suntem doar materie, ci și spirit, că nu putem fi reduși la globalizare și valori materiale, și că avem o națiune, o credință și o Biserică în jurul cărora trebuie să construim renașterea poporului român”.

Tradiții și superstiții de Sfânta Maria Mică. Ce este bine să faci pe 8 septembrie, de Nașterea Maicii Domnului Pentru ziua de 8 septembrie 2024 sunt legate și o mulțime de tradiții și superstiții. În diferite zone ale țării, românii respectă obiceiurile cu care au crescut. Iată ce este bine să faci de Sfânta Maria Mică pentru a alunga spiritele rele.

Tradiții de Sfânta Maria Mică 2024. Care sunt obiceiurile de care țin cont credincioșii:

- De pe 8 septembrie, gospodarii culeg viile și bat nucii. Tot din această zi încep și târgurile de toamnă;
- În dimineața de Sfânta Maria Mare se merge la biserică pentru a participa la slujbe și la hramuri bisericesti. Adesea, preotul sfințește bucatele aduse de credincioși ca mai apoi acestea să fie împărțite;
- De Nașterea Maicii Domnului se împart fructe de sezon, precum struguri și prune;

- Femeile însărcinate se roagă la Maica Domnului pentru a naște un copil sănătos;
- Tinerile nemăritate merg la biserică cu flori din grădină pentru a le pune în dreptul icoanelor. Se spune că acest obicei protejează familia de necazuri și boli tot anul;

- Tot astăzi, femeile care nu pot face copii se roagă la Maica Domnului, iar rugile le sunt ascultate;
  - Pe data de 8 septembrie, păsările călătoare se pregătesc să plece spre țările calde, așa cum se spune încă din bătrâni.
- Superstiții de Sfânta Maria Mică. Ce nu este bine să faci pe 8 septembrie**

Iată ce nu este bine să faci pe 8 septembrie . Aceasta activitate făcută de Sfânta Maria Mare poate atrage necazuri și boli grave

- Încă din popor se menționează faptul că gătitul este interzis în această zi. Cei care aleg să facă mâncare de Sfânta Maria Mare se pot confrunta cu probleme de sănătate și multă suferință;
- De asemenea, este bine ca pe 8 septembrie să se aprindă o lumânare la icoana Maicii Domnului. Se spune că așa se pot alunga spiritele rele;
- Începând cu sărbătoarea Sfânta Maria Mică, plantele tămăduitoare nu mai pot fi culese pentru că își pierd din putere;
- În unele zone ale țării, precum Maramureș, se zice că toamna o să fie urâtă și mohorâtă dacă plouă de Nașterea Maicii

Domnului. Dacă înfloresc merii și perii, atunci recoltele vor putea fi culese mult mai ușor;

- Tot pe 8 septembrie, cei bolnavi trebuie să coacă bine un cozonac cu multe arome și stafide. Se spune că așa vor obține vindecare.

Sfântul Andrei – tradiții și superstiții. Cele mai cunoscute obiceiuri în noaptea Sf. Andrei Camelia Sinca redactor SEO Actualizat pe 29 nov. 2021, 10:18 Comentează Sfântul Andrei, ocrotitorul românilor, este prăznuit în fiecare an pe data de 30 noiembrie. Potrivit tradiției populare românești, în noaptea de 29 spre 30 noiembrie, lupii se adună, iar Sf. Andrei împarte pradă pentru iarnă care începe fiecărui lup. Citește care sunt cele mai cunoscute tradiții de Sfântul Andrei!

Cea mai cunoscută tradiție de Sfântul Andrei – aflarea ursitului Când se pune grâu la încolțit de Sf. Andrei Tradiții de Sfântul Andrei – toate obiectele tăioase trebuie legate cu sfoară și puse bine Cine a fost Sfântul Andrei Sfântul Apostol Andrei este considerat ocrotitorul românilor. Sfântul Apostol Andeei și fratele său, Sfântul Apostol Petru, au fost fiii lui Iona, un pescar sărac din Galileea. Ei au călcat pe urmele tatălui, trăind din pescuit până când l-au auzit pe Sfântul Ioan Botezătorul predicând în pustiul Iordanului și vestind venirea lui Mesia. Martor la botezul lui Iisus Hristos în apa Iordanului, Andrei l-a auzit pe Sfântul Ioan Botezătorul spunând: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii”. Chemarea lui Andrei la apostolie s-a petrecut ceva mai târziu. Iată ce spune Sfântul Apostol și Evanghelist Matei: „Pe când (Iisus) umbla pe lângă Marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon ce se numește Petru și pe Andrei, fratele lui, care aruncau mreaja în mare, căci erau pescari. Și le-a zis: Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni. Iar ei, îndată lăsând mrejele, au mers după El,,. Andrei este cunoscut și drept „cel dintâi chemat,, (la apostolie). L-a însoțit pe Iisus Hristos prin Țara Sfântă. A fost martor la minunile pe care Le-a săvârșit și s-a pătruns de învățăturile Lui. Sfântul Andrei a suferit, alături de ceilalți apostoli, asistând la chinurile și umilințele la care L-au supus iudeii pe Mântuitor. S-a încredințat, împreună cu ceilalți apostoli, că Iisus Hristos a înviat din morți. L-a văzut pe Domnul înviat și în prima zi, și după opt zile, și când El S-a arătat în Galileea și Le-a dat poruncă să predice Evanghelia printre toate neamurile pământești.

Românii au o tradiție frumoasă pentru noaptea de Sfântul Andrei care s-a transmis încă de la daci. Și pentru că tradițiile

poporului român sunt deosebite și mistice, merită să le cunoaștem și să le povestim copiilor noștri despre ele.

Ziua Sfântului Andrei se cheamă și Ziua lupului sau Gadinetul² șchiop. Se știe ce a simbolizat lupul pentru daci, dacă însuși steagul lor avea înfățișarea unui balaur cu cap de lup. Se credea și încă se mai susține și acum că, în ziua de 30 noiembrie lupul devine mai sprinten, își poate îndoi gâtul țeapăn și nimic nu scapă dinaintea lui. De aici și credință că „își vede lupul coadă”.

Ziua se serbează prin nelucru în casă, că să nu strice lupii vitele. Primejdia nu este numai pentru vite, ci și pentru oamenii care îndrăznesc să plece la drum, în ziua când pornește și lupăria. Tot din cauza lupilor nu se matură toată ziua, nu se da gunoiul afară, nu se rănesc grajdurile, nu se piaptână, nu se fac zgârieturi, nu se face pomană și nu se da nimic cu împrumut. Dacă stăpânii casei nu muncesc, lupul nu se poate apropia. Totuși, când soarta scrie altfel, primejdia nu se poate îndepărta, căci peste cele hotărâte de Sf. Andrei, nimeni nu poate trece.

În acea noapte vorbesc toate animalele, dar cine le ascultă ce spun, moare. La miezul nopții de Sf. Andrei se deschid cerurile. Tradiții de Sfântul Andrei – se spune că ies strigoii În credințele poporului român de pretutindeni, în noaptea de către Sf. Andrei, pe 29 noiembrie, ies sau umblă strigoii. Cine sunt strigoii? Sunt spirite ale morților, care nu ajung în lumea de „dincolo” după înmormântare, sau refuză să se mai întoarcă „acolo” după ce își vizitează rudele, la marile sărbători calendaristice. Strigoii morți devin foarte periculoși pentru cei vii: iau viață rudelor apropiate, aduc boli, grindină și alte suferințe. După relele provocate și locul unde activează, ei pot fi de apă și de uscat, de vite și de stupi, de ploi și de foc. Ei călătoresc pe Pământ și pe ape, strigând și miorlăind, călare pe melita, pe coadă de matură, pe butoi sau în but Prin unele zone ale țării, se crede că acești strigoi iau coasele și limbile de melita pe care le găsesc pe afară, prin curțile oamenilor și se duc la hotare, unde se bat cu ele. Femeile au grijă că asemenea obiecte să nu fie lăsate afară. Se mai spune că ei dansează pe la răspântiile drumurilor, până la cântatul cocoșilor. Ei se bat cu strigoii vii, adică cu strigoii-oameni. A două zi, aceștia se cunosc după zgârieturile ce le au pe față. Babele sau oamenii-strigoi, înainte de a ieși din casă pe horn, se ung pe tălpi cu

---

² Sărbătoare care se ține cu o zi înainte de Lăsatul secului de Crăciun Si: ziua lupului. 2 (Reg; îs) ~le cel șchiop Ziua care urmează după Lăsatul secului de Crăciun.

untură. Adeseori ei trag și clopotele pe la biserica. Când nu au cu cine să se războiască, se duc pe la casele oamenilor, dar toate gospodinele au luat măsuri de apărare: au mâncat usturoi, s-au uns pe frunte, pe piept, pe spate și la încheieturile trupului. Au uns ferestrele, ușile, hornurile, scările, clanțele ușilor, boii și vacile la coarne, cleștele, lada și toporul. Pe alocuri, usturoiul este tăvălit mai întâi prin funingine. Unii astupă și hornul sobei. Dacă strigoii nu găsesc nici un loc pe unde să între în casă, atunci caută să-i cheme afară pe cei dinăuntru. Strigoii vine și strigă la fereastră: „Ai mâncat usturoi?”. Dacă omul răspunde, îl mutește; iar dacă tace, se duce în treaba să și încearcă pe la cei care n-au mâncat usturoi.

RECOMANDĂRI Cele 41 de promisiuni pentru prima zi de mandat făcute de Donald Trump. „Dictator pentru o zi”: măsuri antiimigranți, femei transgender și vehicule electrice

Tradiții de Sfântul Andrei – este noaptea vrăjilor și a farmecelor

Noaptea Sf. Andrei este una dintre cele mai importante din an, pentru vrăji și farmece. Fetele măsoară nouă ceșcuțe cu apă pline, și le toarnă într-o strachină, care se pune sub icoană. A doua zi, în zori, se măsoară din nou, cu aceeași ceșcuță, apă din strachină. Dacă va mai rămâne pe fundul strachinii apă, fie și câteva picături, atunci vor avea noroc; dimpotrivă, dacă ultima ceșcuță va rămâne neumplută cum trebuie, atunci nu vor avea noroc și nu se vor mărita. În noaptea de Sf. Andrei, că să-și viziteze ursitul, față își pune sub cap 41 de boabe de grâu și dacă visează că-i ia cineva grâul, se va mărita. Unele fete își pregătesc turtă, pentru ea aducând apă cu gură. Pentru acest colac aduc apă neînceptută, iar produsele din care se prepară turtă (făină și sare) sunt măsurate cu o coajă de nuca. După ce au fost coapte pe vatra, fetele își mănâncă turtitele preparate, convinse fiind că ursitii vor veni, în vis, cu apă să le potolească setea. Fetele mai fac un colac din pâine dospită, punând în mijlocul lui câte un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămâna. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, față cunoaște că va fi cu noroc. Dacă nu răsare, față se întristează și spune că va fi lipsită de noroc. Unele fete merg în această noapte la fântână, aprind acolo o lumânare de la Paști și o afundă cu ajutorul găleții. Când față apei este luminată bine, față zice: „Sfinte Andrei, Scoate-i chipul în față apei, Că în vis să-l visez, C-aiavea să-l văz!” Atunci, apă din fântână se tulbură și față își vede, se spune, chipul ursitului. Unele își fac de ursită cu 9 potcoave, 9 fuse, 9 ace, 3 cuțite și o coasă, toate înfierbântate în foc. După ce s-au înroșit, se scot

afară, se sting în apă și apoi se descântă. Tradiția de Sfantul Andrei spune că, toți ai casei, mai ales fetele mari și băieții, seamănă grâu în câte o strachină sau glastră cu pământ. Aceluia îi va merge mai bine, va fi mai sănătos și mai norocos, căruia i-o răsări grâul mai bine și o crește mai frumos. Tradiții de Sfântul Andrei – fetele împart usturoi între ele Tot în seară de 29 noiembrie, se adună la o casă mai mulți flăcăi și fete. Pe o masă, ei pun mai multe căciuli de usturoi, împrejmuite cu tămâie, smirnă și câteva lumânări de la Paști aprinse. Pun apoi pe masă diferite feluri de mâncare, mănâncă, vorbesc și rad în toată voia bună, până când apar zorii zilei. Fetele își împart între ele usturoiul, pe care îl duc a doua zi la biserica, pentru a-l sfinți preotul. Acest usturoi se pune pe policioară la icoane, fiind bun de făcut de dragoste. În alte zone din țară noastră, păzitul usturoiului se face în felul următor: Într-o casă de gospodar se strâng 10-12 fete, având fiecare fată câte o pâine, trei căpățâni de usturoi, un fir de busuioc, legate cu o ață roșie și o sticlă de rachiu. Aceste lucruri se pun pe o masă, într-un colț al casei, și se acoperă cu o broboadă roșie. Lângă lucruri, pe masă, stă un sfeșnic c-o lumânare aprinsă, care arde de cu seară și până în ziua. Lângă masă, una în dreapta și una în stânga, stau de straja două babe, care bagă bine de seama că să nu se fure din lucruri, ori să nu pună cineva mâna pe ele. Ele stau acolo neclintite până dimineată. La această petrecere, vin și băieți cu lăutari. Se cânta și se petrece până în zori. Când s-a făcut ziua, hora este jucată afară. Un flăcău joacă în mijlocul horei toate lucrurile fetelor, păzite de bătrâne. După joc, fetele își iau lucrurile și le împart flăcăilor. Pâinea se mănâncă, rachiul se bea, usturoiul se păstrează de leac. Când vitele-s bolnave, li se da mujdei în borș ori vin și le trece. Dacă se fură din usturoi, nu-i bine deloc: fetei nu-i va mai merge bine. Usturoiul păzit este semănat primăvară. Dacă pleci la drum lung, să iei puțin usturoi cu ține. Cea mai cunoscută tradiție de Sfântul Andrei – aflarea ursitului Ajunul de Sfântul Andrei aduce multă forfotă pentru fetele și femeile din Maramureș. Pe Valea Marei fetele de măritat abia așteaptă venirea serii că să-și poată afla ursitul în timp ce femeile se ocupă de protecția casei și a gospodăriei pentru tot anul ce va urmă. Că să și reușească aceste lucruri, atât fetele cât și femeile, trebuie să parcurgă ritualuri tradiționale a căror vechime încă nu a fost stabilită cu exactitate de către specialiștii în folclor și etnologie. Pentru a știi cine le va fi soț, fetele apelează la celebra turtă din aluat foarte sărat, care după ce este gata de frământat sfârșește

coaptă pe cărbuni încinși. Jumătate este mâncată înainte de culcare pentru a face sete, iar cealaltă jumătate pusă în ștergar sub pernă până dimineață. Visul în care un tânăr vine să-i aducă apă de băut tinerei fete, va fi visat numai dacă măritișul va avea loc în perioada ce urmează postului. Dacă viitorul soț refuză să apară în vis cu apă de băut, atunci față respectivă va trebui să mai aștepte. Pe cât de nerăbdătoare sunt fetele să pună în practică acest obicei, pe atât de ocupate sunt mamele și bunicile lor, cu alte îndeletniciri ce trebuiesc făcute numai în ajun de Sf. Andrei. Când se pune grâu la încolțit de Sf. Andrei Una din cele mai cunoscute tradiții de Sfântul Andrei este legată de grâul pus la încolțit. Grâul este considerat un simbol al belșugului, al prosperității. Indiferent că vorbim de tradiția păgână sau cea religioasă, această plantă este văzută ca sursa vieții, deoarece din grâu se face pâine, iar aceasta este mâncarea de bază. Cel mai frecvent, grâul se pune la încolțit în ziua de 30 noiembrie, cea în care românii îl sărbătoresc pe Sfântul Andrei. Dacă este, însă, să respectăm întru-totul tradiția, grâul se pune la încolțit în prima oră a zilei Sfântului Andrei. Așa-dar ar trebui ca pe data de 29 noiembrie să așteptați miezul nopții și apoi să începeți procedul de semănare a grâului. Află mai multe despre când și cum se pune grâu la încolțit pentru Sfântul Andrei Tradiții de Sfântul Andrei – toate obiectele tăioase trebuie legate cu sfoară și puse bine În ajunul sărbătorii de Sf. Andrei este momentul propice în care găzdoarele pot proteja gospodăria și animalele în față fiarelor de pădure. Pentru a reuși acest lucru tradiția spune că toate obiectele tăioase trebuie legate cu sfoară și puse bine, să nu poată fi găsite în ziua sărbătorii. Toate muncile bucătăriei, începând de la tăiatul pâinii și până la gătitul mancaurilor, trebuie terminate înainte de miezul nopții. Pieptenele vine, de asemenea, ca obiect interzis de Sf. Andrei, așa că toate coafurile vor fi făcute în ajun. Timpul este limitat, iar femeile trebuie să fie pieptănate pentru a două zi înainte de miezul nopții. Dintii pieptenului are echivalent simbolic cu ghearele sălbăticiunilor și de aceea trebuie pus sub sfoară, bine legat lângă celelalte obiecte casnice tăioase. Toate aceste obiceiuri funcționează cu folos în satele din Maramureș iar oamenii spun că au fost și verificate de-a lungul sutelor de ani. Ziua Sfântului Andrei marchează debutul sezonului sărbătorilor de iarnă, care vor continua cu Sfântul Nicolae, celebrat pe 6 decembrie, și se vor încheia de Bobotează, pe 6 ianuarie. Sfântul Apostol Andrei a fost înscris în calendarul Bisericii Ortodoxe Române cu cruce roșie încă din 1995, iar în

1997 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a proclamat Ocrotitorul României. Vezi și cele mai frumoase mesaje de Sfântul Andrei

Tradiția românească

În tradiția românească, Moș Nicolae apare pe un cal alb care aduce prima zăpadă la începutul iernii, păzește soarele care încearcă să se strecoare pe lângă el spre tărâmurile de miazănoapte pentru a lăsa lumea fără lumină și căldură, ajută vădulele, orfanii și fetele sărace la măritat, este stăpânul apelor și salvează de la înec corăbierii, apără soldații pe timp de război, de aceea este invocat în timpul luptelor.

O altă legendă românească mai spune că această zi marchează începutul iernii pentru că Sfântul Nicolae își scutură barba gri și așa pornește prima ninsoare. În caz opus, adică dacă nu ninge, e semn că Moșul a întinerit și că va urma o iarnă blândă.

La noi, copiii îl așteaptă cu nerăbdare și toată ziua de 5 decembrie se pregătesc pentru marele eveniment. Își lustruiesc cu atenție ghetuțele, ca nu cumva să rămână murdare, pentru că este cunoscut faptul că, pe lângă dulciuri, fructe și haine, Moș Nicolae pune copiilor mai puțin ascultători chiar și o nuielușă sau joardă. Acest simbol al nuielușei se regăsește și în unele colinde românești. „Florile dalbe, flori de măr”, semnifică, de fapt, nuielușele aduse de Moș Nicolae în noaptea de 5 decembrie. Acestea trebuie puse în apă și, dacă înfloresc până la Crăciun, e semn că sfântul a mijlocit pentru iertarea păcatelor celui căruia i-a dat nuielușa. Există zone în care se spune că Moș Nicolae ține legătura cu Moș Crăciun, iar, dacă un copil a fost mai puțin ascultător până în această zi, are timp să își îndrepte greșelile până de Crăciun, atunci când are șansa de a primi mai multe cadouri.

Există zone în țară în care se mai păstrează obiceiul ca în această zi tinerii să se adune la o casă, așa-numită gazdă, unde vor merge să repete colindele de Crăciun și obiceiurile de Anul Nou.

Obiceiuri în Europa

Mai ales în Europa există o mulțime de obiceiuri în preajma acestei zile. De exemplu, **în Franța**, copiii lasă pentru Moș Nicole un pahar cu vin și un morcov și puțin zahăr pentru măgărușul lui. La rândul lor, primesc ciocolată, turtă dulce și fructe. În regiunile din estul Franței, copiii știu că Moș Nicolae

vine călare pe un măgăruș, alături de Pere Fouettard (Moș Nuielușă), îmbrăcat în negru.

Dacă Moș Nicolae lasă daruri copiilor buni, Pere Fouettard este cel care lasă câte o nuielușă.

În Danemarca, Moș Nicolae cară un sac în spate și este purtat de reni, motiv pentru care copiii pregătesc o farfurie cu lapte sau o budincă de orez, în speranța că aceasta va fi mâncată de elfi, personaje despre care se crede că îl ajută pe Moș.

În Cehia, odată cu dulciurile, merele, nucile și jucăriile, Moș Nicolae le reamintește copiilor că în curând se va naște Iisus.

În Țările de Jos sau Olanda, după cum mulți dintre noi cunoaștem acest stat, se spune că Moșul vine pe mare, dinspre Spania. El nu vine singur, ci însoțit de Zwarte Piet (Petru cel Negru), care îl ajută să ducă darurile pentru copiii cumiți. Împreună trec pe la fiecare copil, iar, dacă pe listă copilul apare ca fiind neascultător, îl va lua cu el înapoi în Spania.

În Germania, Moș Nicolae este acel bătrânel cu un sac în spate și o nuielușă în mână. Copiii pregătesc ghetuțele, dar și o scrisoare în care își trec toate dorințele. Cei cumiți primesc dulciuri și cadouri, iar cei care nu au fost cumiți primesc nuielușe, cartofi sau cărbuni. Se spune că, în unele regiuni din

Germania, copiii se costumează în Moș Nicolae și colindă casele vecine pentru a primi dulciuri.

Copiii din Italia așază pe o farfurie scrisori unde-și trec dorințele și promisiunea că vor fi cuminți următorul an. A doua zi, în locul scrisorilor, ei găsesc dulciuri.

În Belgia și Luxemburg, copiii pregătesc un pahar cu vin pentru Moș Nicolae și morcovi pentru calul lui. La fel ca în alte țări, Moșul are însoțitor, Hoseker, care îl ajută cu darurile pentru copiii cuminți și lasă nuielușe celor obraznici.

În Austria este văzut ca un bătrân îmbrăcat precum un episcop ce are o carte mare. Aici îngerii au scris toate faptele celor mici. Moșul vine însoțit de Krampus, care are în mână o nua cu care-i amenință pe cei neascultători.

Și în Polonia Moș Nicolae este îmbrăcat în haine episcopale, are și baston episcopal, coboară din cer cu ajutorul unui înger și colindă țara într-o trăsură trasă de un cal alb. Intră în casele copiilor și le ascultă rugăciunile, îi ceartă sau îi laudă și le dăruiește icoane, mere roșii, portocale, dar și celebrele „pierniki”, prăjiturelele sfinte, făcute cu miere și mirodenii. Atunci când nu ajunge să întâlnească copii, lasă cadourile sub pernele celor care dorm sau le pune în pantofii lustruiți special în seara de 5 decembrie.

CIOCNIREA DINTRE TRADIȚIE ȘI MODERN ÎN CĂSĂTORIE. CE OBICEIURI DE NUNTĂ „SE MAI POARTĂ” ÎN ZONA MOLDOVEI³

Zona Moldova este cea care și-a conservat cel mai bine tradițiile în ce privește ritualul organizării petrecerii de nuntă. Asta nu înseamnă că noile obiceiuri matrimoniale nu au pătruns și aici.

După doi ani de pandemie, timp în care petrecerile de toate felurile au fost interzise, dar cea mai afectată a fost industria de evenimente, vorbim aici de nunți, botezuri, din această primăvară, odată cu ridicarea tuturor interdicțiilor, s-au reluat în forță distracțiile.

Vara aceasta a debutat cu record de nunți. Dacă pe vremuri pregătirile pentru o nuntă erau foarte complexe, iar nunțile durau câteva zile, în ziua de azi, chiar dacă obiceiurile nu mai sunt respectate în totalitate, ele fac totuși parte din tradiție.

Nunțile cu tradiții le mai regăsim în special pe la sate, orașele mergând pe modernitate.

Iar unul dintre aceste obiceiuri care se păstrează în

Moldova începe cu respectul față de părinți, tinerii miri fiind cei care în ziua nunții merg în fața celor care le-au dat viață și își cer iertare pentru cele „greșite cu voie și fără voie”.

Tot caracteristic zonei Moldovei este și obiceiul dusului la apă al miresei. Est o tradiție pe care o regăsim pe tot teritoriul regiunii, unde mireasa merge la cea mai apropiată sursă de apă, de obicei o fântână, și umple o găleată sau un alt vas împodobite de jur împrejur cu busuioc. Busuiocul îl înmoaie în apă și sunt stropiți invitații.

În zona de Nord a Moldovei sunt stropite doar fetele, semnificația obiceiului fiind aceea că se vor căsători mai repede. În partea Vrancei, vasul cu apă adus de la fântână este aruncat de mireasă peste casa părintească.

Miri cu mai mulți nași

Specific zonei Moldovei este și alegerea de către miri a numărului de nași, mai existând și în zilele noastre tineri căsătoriți care vor să fie nașiți de două sau mai multe perechi de părinți spirituali, ceea ce arată, în accepțiunea etnologilor, o situație materială mai bună a mirelui, cel care are în sarcină alegerea „nănașilor”.

Aceștia au o mare responsabilitate la o nuntă, ocupându-se de procurarea accesoriilor de gătit mireasa, de lumânările de nuntă.

Nunți în Bucovina

La fel de adevărat este că nașii sunt răsplătiți la nuntă cu tot felul de cadouri, folositoare în casă, așa numitele plocoane, care pe vremuri se rezumau la covoare sau prosoape țesute în casă și colaci sau cozonaci, în timpurile moderne acestea transformându-se în obiecte electrocasnice și torturi care mai de are mai sofisticate.

Alaiul de nuntă se pornește de la casa mirelui, acolo unde se adună rudele sale pentru a merge ulterior la nași, care la rândul lor au proprii invitați la petrecerea de nuntă.

Odată ajunși la casa miresei, generică este pus să se caute în buzunare după bani pentru a putea să-și vadă viitoarea consoartă, această sarcină fiind pusă în operă de frații miresei sau, după caz, de rude foarte apropiate.

Tot un obicei din Moldova este punerea de flori în piept, personajele principale, mirii, nașii, socrii, domnișoarele de onoare și cavalerii fiind diferențiați de ceilalți participanți la nuntă după mărimea florii din piept. La sate, se mai păstrează tradiția purtării de către nași a unor ștergare populare, așezate pe umeri, iar mirilor le sunt prinse în piept bancnote, pentru a arăta prosperitatea în cuplu.

Direfecțele între ritualuri sunt de la zonă la zonă.

„În zona Câmpulungului Moldovenesc, soacra mică aruncă asupra tinerilor ce pleacă la cununie grâu, sare și zahăr.

La Bacău, mirii au grijă ca la plecare să-și pună bani în pantofi, ca să fie bogați în noua casă. În mai multe sate botoșănene, mireasa îndeplinește un ritual complex la plecarea din casa părinților, pentru a-și asigura un viitor propice în gospodărie: se așează pe perne și în brațele mamei sale, pentru ca să-i fie tot moale și își pune în sân o oglindă ca să aibă prunci frumoși. În zona Neamțului și Vrancei, se crede că tinerii nu trebuie să privească în urmă când pleacă la cununie, pentru că altfel se despart”, descrie Silvia Ciubotaru câteva tradiții de nuntă în lucrarea “Ritualuri nupțiale din Moldova”.

Înainte de hora miresei, care precede plecarea spre biserică, nașa rupe un colac deasupra capului miresei.

La biserică, mirii nu intră împreună în casa Domnului, ci mirele este dus de braț de nașă, iar la rândul ei mireasa îl ține de braț pe naș. Abia la finalizarea slujbei religioase, cei doi însurăței pășesc împreună peste pragul bisericii, unde sunt așteptați de copii care varsă apă în fața miresei, pentru prosperitatea familiei, mirele trebuind să-i răsplătească cu bani.

Bradul, simbolul bărbăției

În zona de sud a Moldovei se păstrează și obiceiul bradului împodobit, care dăinuiește și în alte colțuri ale țării. Dacă în Vrancea bradul este pus în ziua nunții la poarta mirilor, ca semn că acolo locuiește un cuplu tânăr, în alte părți ale Moldovei bradul este purtat în fruntea alaiului de nuntă. Tradiția

românească spune că bradul de nuntă simbolizează vigoarea bărbatului și viața îmbelșugată a tinerilor căsătoriți.

Petrecerea de nuntă este diferită de la zonă la zonă. Astfel, dacă în Bucovina nunta începe cu o horă, iar din program nu lipsesc dansuri precum ciobănașul, polobocul, trandafirul, cumătrița sau mocănească, în sudul Moldovei nunta debutează cu dansul miresei, de obicei pe o melodie de vals sau o muzică lentă.

În preajma miezului nopții, mireasa este furată sau răpită pentru scurt timp de un grup tineri aflați la nuntă. Mirelui i se cere să-și răscumpere soția, lucru pe care îl face oferind în schimb bani, băuturi alcoolice sau ceea ce a negociat cu "hoții".

Dansul găinii

Jucatul găinii este un alt obicei care încă se mai păstrează, în special la sat, unde o bucătăreasă sau participantă la nuntă dansează în fața nașului cu o găină gătită și îmodobită. Nașul este de altfel și beneficiarul delicateții, dar numai după ce-și va mulțumi dansatoarea găinii cu banii ceruți de ea.

Darul de nuntă este un alt obicei care există în Moldova. Dacă la orașe mai rar se găsesc nunți unde mirii sunt răsplățiți cu bani de către nuntași prin strigare, astăzi fiind la modă plicul, la sate tradiția darului cu strigare nu s-a alterat foarte mult. În zona Sucevei, darul de nuntă poartă denumirea de "închinatul paharului dulce", unde un bărbat cu vorbele la el îi ia pe rând pe

nași, socri și ceilalți invitați să contribuie cu bani pentru viitorul cuplu, răsplata fiind un pahar de vin dulce.

Petrecerea până la ziuă

Neapărat în Moldova petrecerea de nuntă durează până dimineața în zori iar trecerea miresei la statutul de soție are loc printr-un mic ritual de scoatere a voalului pentru a i se pune pe cap un batic. Voalul ajunge în posesia unei fete necăsătorite, aceeași care a reușit să prindă buchetul miresei. În Bucovina, se poartă "mascarea miresei", tânăra soție fiind pusă să se schimbe de rochie, pe care apoi o dăruiește unei fete care urmează să se căsătorească.

Tradiția nunților din Moldova mai spune că după odihna de după nuntă, petrecerea trebuie să continue cu aceeași amploare. Dacă pe vremuri nunta dura trei zile și trei nopți, astăzi protagoniștii nunților se reunesc la ciorba de potroace cu nuntașii apropiați, pentru a depăna din momentele de la nuntă.

OBICEIURI DE NUNTĂ ACUM 100 DE ANI: MIRESELE CARE NU ERAU VIRGINE ÎN NOAPTEA NUNȚII ERAU TRIMISE ÎNAPOI LA PĂRINȚI, AȘEZATE PE O GRAPĂ CU MĂRĂCINI La nunțile țărănești de acum 100 de ani se încingeau hore pe cinste.

Inițierea sexuală pentru viitoarele mirese era făcută în general de mame, dar, uneori, tinerele primeau sfaturi și de la nașe ori soacre.

Foarte important era însă ca tânăra să fie virgină în noaptea nunții, puritatea miresei constituind o garanție pentru trăinicia căsătoriei. „Potrivit mentalității tradiționale, puritatea miresei constituia o garanție pentru trăinicia căsătoriei ce se înfăptuia. Dacă acest deziderat nu se îndeplinea, în mod

inevitabil relații măritale ale celor doi erau compromise încă de la început.

Virginitatea fetelor aflate în pragul căsătoriei asigura cele mai bune auspicii cuplurilor ce se constituiau, efectul pozitiv resimțindu-se însă pe un plan mult mai larg”, spune etnologul ieșean Ion H. Ciubotaru.

Sanționată dacă nu era virgină

Mireasa era aspru sancționată dacă în noaptea nunții nu fusese fecioară, iar tratamentul la care era supusă era unul umilitor. Tânăra vinovată era așezată pe o grapă, unealta agricolă cu care se fărâmițează brazdele, și trimisă acasă la părinți. Etnograful severinean Vasile Șișu consideră că acest obicei nu se întâlnește însă pe întreg teritoriul României: „Eu rămân la părerea că au fost insule izolate în țară, nu se poate stabili cu exactitate o zonă, se consemnează astfel de cazuri și în Moldova și în Muntenia și în Ardeal, probabil în satele mult tradiționale pentru că plimbarea aceasta cu grapa este o umilință greu de îndurat. Probabil că urma răzbunarea familiei jignite, a fetei”.

Acasă la părinți pe o grapă cu mărăcini

Și Ion H. Ciubotaru povestește modul aspru cu care era pedepsită mireasa „greșită” în satul Mozăceni din județul Argeș: „Aici, tânăra vinovată era așezată pe o grapă de mărăcini, la care se înhămau doi cai iuți, pentru a o duce cât mai repede înapoi la părinți. Și într-un caz și în celălalt, disconfortul fizic pe care îl avea de suportat mireasa era nesemnificativ în raport cu traumele de natură morală, ce urma să se resimtă vreme îndelungată”.

Vasile Şişu vorbeşte şi despre obiceiul părinţilor fetei vinovate, care pentru a salva căsnicia veneau la casa mireului cu un supliment de zestre şi în felul acesta cei doi miri îşi continua viaţa alături. Evident că această înţelegere era una secretă şi din acest motiv există puţine consemnări în acest sens. În satul tradiţional, divorţul era practic necunoscut.

„Şi la Mehedinţi, ca peste tot în România, nunta la ţară este o complexă manifestare etno-folclorică, la care participă aproape întreaga colectivitate rurală. Căsătoriile exogame şi familia patrilocală – patrilineară presupun ca mirele să fie puţin mai în vârstă ca mireasa, care trebuie să-i poarte numele, ca şi urmaşii, noua familie trebuind să locuiască, pe cât posibil, la casa mirelui. Mireasa nu are voie să se mărite înaintea unei surori mai mari, iar dacă mirele va locui la ea, atunci este denumit «ginere de casă»”, spune etnologul severinean Isidor Chicet, în lucrarea sa, „Nunta în Mehedinţi”.

În horă cu cămaşa miresei

Mai există consemnări că a doua zi, mai spune etnologul severinean Vasile Şişu, soacra mare juca în horă cămaşa miresei cu petele de sânge provenite de la dezvirginare. Şi în Oltenia se regăsesc aceste practici. La Mehedinţi, culoarea sângelui (roşu), ca şi culoarea care prefigurează dezvirginarea miresei era culoarea iniţială a sovonului (un brâu roşu, de mire). „Cu toate că împodobirea şi dezvelirea miresei de către naşă este considerată o iniţiere, probabil că iniţierea sexuală este făcută de naşă verbal, prin discuţii. La miezul nopţii de nuntă, mirii se culcă împreună şi fac dragoste. Luni dimineaţă soacra mare controlează cămaşa de noapte a miresei. Dacă mireasa a fost fecioară, se flutură în horă o basma sau o batistă roşie; în caz contrar, soacra mică e trasă pe grapă, prin sat sau mireasa e dusă pe grapă, înapoi, la casa părinţilor”, mai spune Isidor Chicet, în aceeaşi lucrare.

Cununia religioasă - ce trebuie să ştii

Se apropie Sărbătorile Pascale, pentru credincioşii catolici weekendul acesta, iar pentru cei ortodocşi săptămâna viitoare.

În spiritul acestei perioade, hai să povestim puţin despre datinile şi regulile cununiei religioase, atât în Biserica Ortodoxă cât şi în cea Catolică. Am ales să vorbesc doar despre acestea două, deoarece sunt cele mai răspândite în ţara noastră. Vă cer scuze de la început celor de alte religii.

Așadar să începem.

În Biserica Ortodoxă regulile sunt mai stricte decât în cea Catolică.

În primul rând trebuie să fiți atenți când se poate efectua cununia.

Există multe perioade în care se interzice (teoretic) efectuarea cununii. Am spus teoretic pentru că dacă se găsește înțelegere la preot și se

primește dezlegare, se poate efectua și în aceste zile.

Revenim la zilele în care nu se efectuează cununia:

1. în cele patru posturi de peste an, ca și în toate zilele de post din cursul anului: miercuri și vineri, Ziua Crucii (14 septembrie), Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august). Aceasta, pentru că petrecerile și ospetele ce însoțesc de obicei nunta nu se potrivesc cu pocăința și înfrânarea pe care ne-o impune postul (așa prevăd canoanele Bisericii: Tâlcuirea la Can. 69 al Sf. Apostoli; can. 52 al Sinodului din Laodicea și Sf. Simion al Tesalonicului, Răspuns la întrebarea 25, trad. rom. p. 318.). În Postul Paștelui este îngăduită la nevoie logodna și aceasta numai în ziua Bunei-Vestiri (daca nu cade în săptămâna Patimilor) și în Duminica Floriilor.

2. în săptămâna brânzei (sau săptămâna albă), care este socotită ca vreme de pregătire pentru post.

3. în săptămâna luminată (dintre Duminica Paștelui și Duminica Tomii), în Duminica Rusaliilor, în răstimpul dintre Crăciun și Bobotează, precum și în ajunul tuturor praznicelor împărătești, pentru ca veseliea nuntașilor să nu întunece sau să ne facă să uităm bucuria duhovnicească a celor mai mari sărbători creștine.

Al doilea aspect foarte important este faptul că tinerii care doresc să se cunune trebuie să fie amândoi ortodocși. Acesta este motivul pentru care înainte de cununie **majoritatea preoților vă vor cere certificatele de botez** - aici va interveni problema pe care am avut-o eu (să nu existe acest certificat pentru că am fost botezată acasă deoarece bunicii erau oameni importanți în vremea comunistă) - eu am rezolvat-o printr-o adevărată datorită faptului că mă cunoștea preotul de când eram mică.

Legat tot de această regulă, **nașii cuplului trebuie să fie ortodocși și cununați** - foarte importantă diferența între căsătoriți și cununați. Sunt biserici care cer inclusiv ca nașii să prezinte un certificat de cununie eliberat de biserica unde au fost cununați. Noi ne-am lovit de acest aspect la nunta primilor fini, care a fost la Alba Iulia în catedrală. Din nou se poate să găsiți preoți mai permisivi pe care să nu îi intereseze acest aspect. E bine de menționat că nu există o listă standard de documente și lucruri care trebuie prezentate preotului înainte de cununie, tocmai de aceea e foarte important ca atunci când stabiliți data nunții să mergeți la biserică, vorbiți cu preotul și cereți o listă cu ce trebuie adus pentru cununie. Ce pot să vă spun că vă vor cere cu siguranță sunt următoarele: Verighetele; Certificat de căsătorie;

Certificat de botez al mirilor; Dovada achitării taxei; Eșarfă / panglică - cu care în unele regiuni ale țării se leagă mâinile drepte ale mirilor, iar în alte zone panglica este ținută de nași și miri simbolizând unirea celor doi tineri.

Întrebați și dacă lumânările nașilor trebuie luate de la biserică sau nu.

În caz că vă întrebați dacă este permisă cununia fără nași, ei bine Biserica nu acceptă lipsa părinților spirituali.

După ce ați stabilit data nunții și nașii, e bine de știut că sunt foarte puțini preoți care acceptă să înfăptuiască cununia religioasă în afara bisericii. Acest fapt se datorează în principal ordinului dat de patriarhul țării, prin care se interzice oficierea cununiilor în aer liber sau oriunde altundeva în afara bisericii. Cei care trec peste acest ordin sunt în general preoții care nu au parohie.

Înainte de cununie, trebuie să știți că aveți datoria să mergeți la spovedanie. Da, știu, nu toată lumea este familiarizată cu această practică, însă e bine să mergeți măcar la o discuție cu preotul. La finalul oricărei cununii, preotul va ține o cuvântare, și în general preotul dorește să cunoască puțin cuplul pentru a putea face referire la ei în timpul cuvântării.

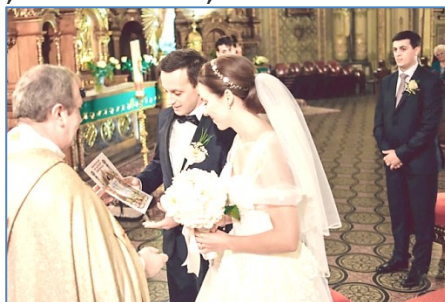
Opțional, gândiți-vă dacă doriți ca în timpul cununiei să vă cânte corul bisericii, bineînțeles acolo unde e posibil. Eu am ținut foarte mult la acest aspect deoarece se creează o atmosferă solemnă, iar pe filmare se aude foarte frumos.

Să nu uităm de partea financiară. La orice biserică pentru cununie se plătește o taxă pentru care veți primi chitanță, însă nu uitați, așa cum vorbeam și în alte articole, nașul trebuie să

cinstească preotul la finalul cununiei. Dacă doriți și cor, acesta cu siguranță va avea o taxă care se achită la dirijor.

Dacă vi se par prea multe reguli în Biserica Ortodoxă, pot să vă spun că cea Catolică este puțin mai permisivă, în special când vine vorba de perioadele în care se pot efectua cununii și locația lor.

În Biserica Catolică singura perioadă în care e interzis să se facă nunți este postul Paștelui și zilele de Paști.

Totodată, preoții catolici sunt deschiși să efectueze slujba și în afara bisericii.

Ce mai știu este că înainte de cununie, mirii merg la o discuție cu preotul în care acesta dorește să îi cunoască mai bine. Finii noștri care s-au cununat acum trei ani au fost timp de o lună săptămânal la astfel de întâlniri, însă cel mai bine vorbiți cu preotul. Venind vorba de finii noștri e bine de reținut că Biserica Catolică nu impune ca nașii să fie catolici și nici să fie căsătoriți. Am o prietenă care a fost nașă soarei ei împreună cu cel mai bun prieten al mirelui. Pe de altă parte nu sunt necesare lumânările ca în cadrul slujbei ortodoxe.

Când vine vorba de partea financiară, și în Biserica Catolică există o taxă care se plătește înainte de cununie, dar nașul nu mai cinstește preotul.

La finalul cununiei catolice, mirii vor primi un certificat de cununie.

Am păstrat pentru final răspunsul la o întrebare care macină mulți miri: Este oare permisă căsătoria între miri de religii diferite?

La unison ambele biserici vin și spun așa: Căsătoria între creștini de rituri diferite (ex. catolici și ortodocși) este permisă prin dispensă (o cerere specială) din partea Episcopului Catolic și a Patriarhului Ortodox, însă cununia între miri de religii diferite (ex. creștini ortodocși și budiști) nu se poate efectua.

Sper ca toate aceste informații să vă fie de folos, iar dacă am omis vreun aspect important vă rog să lăsați un comentariu.

DATINI, TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI ÎN LUNA MAI

În tradiția populară românească, lunii mai i se mai spune și Florar, Frunzar sau Luna ierburilor, întrucât aceasta este luna în care se manifestă o explozie de vegetație, pomii prind culoare și viață prin frunze și flori, muncile agricole se intensifică și așa cum spun țăranii noștri, *e timpul de ieșit în grădină*.

Începutul lunii mai e cu multe emoții pentru agricultori. Dacă nu a brumat sau înghețat în aprilie, atunci există mari șanse să înghețe la începutul lunii mai, lucru destul de des verificat.

Tot în luna mai, se dă startul strânsului turmelor de oi și vaci, iar în anumite locuri, mai ales în zona montană, se face și "măsura oilor".

Sărbători importante în luna mai:

2 mai 2021 – Învierea Domnului (Sfintele Paști);

6 mai – Sfântul și Dreptul Iov;

7 mai 2021 – Izvorul Tămăduirii;

21 mai - Sfinții Împărați Constantin și Elena;

Armindenul, o sărbătoare furată:

Numită și "ziua pelinului" sau "ziua bețivilor", 1 Mai semnifică, în tradiția populară, începutul verii și un simbol al vegetației, care proteja recoltele și animalele. Denumirea de Armindenii provine de la numele profetului Ieremia, din calendarul creștin. În unele regiuni din Banat și Transilvania, Armindenul este sărbătorit în ajunul Sf. Gheorghe sau de Ispas.

Armindenul se serbează pentru rodul pământului, ca să nu bată grindina, împotriva dăunătorilor, pentru sănătatea vitelor, vinul bun, oameni sănătoși, prin petreceri la iarba verde, unde se mănâncă miel și caș și se bea vin roșu cu pelin. Dimineața, oamenii se spală cu rouă (pentru sănătate). Tradiția spune că acum se pun ramuri verzi la porți, pentru noroc și belșug; la casele cu fete se pun puiți de mesteceni în fața porții. Armindenul simbolizează vechiul zeu al vegetației, care proteja recoltele și animalele. Cu o zi înainte, se aduce din pădure o ramură verde sau un pom curățat, iar de 1 Mai se pune în fața casei, unde se lasă până la seceriș, când se pune în focul cu care se coace pâinea din grâul cel nou. În această dimineață se împodobesc cu ramuri verzi stâlpii porților și

caselor, dar și intrările în adăposturile vitelor, pentru ca oameni și animale, deopotrivă, să fie protejați de forțele distrugătoare ale spiritelor malefice.

Se spune că în ajunul acestei zile, pentru ca viforul și grindina să nu se abată asupra satului, femeile nu lucrează nici în casă, nici pe câmp. În satele din Banat, Armindenul se pune la casele oamenilor harnici și ale fetelor de măritat. Creanga verde, o așează feciorii noaptea, fără să fie văzuți. Cei la casa cărora s-a pus Arminden trebuie să îi caute pe feciorii care l-au pus și să le dea de băut.

Obiceiul amintește de prigonirea lui Iisus:

Rolul Armindenului este apotropaic (superstiția apărării împotriva duhurilor rele n.r.), dar ne amintește și de prigonirea lui Iisus, crezându-se că, atunci când Irod omora copiii, a pus câte o ramură verde la poarta de unde ar fi început măcelul în ziua următoare. Însă, a doua zi, au apărut ramuri verzi la toate casele, iar Irod n-a mai știut unde să-l caute pe Iisus. Pentru ca în această zi se sărbătorește și „ziua boiler”, aceștia nu se folosesc la muncile câmpului, nerespectarea acestei reguli atrăgând după sine moartea animalelor sau îmbolnăvirea oamenilor. „În ziua de Arminden se organizează petreceri (cu lăutari) la pădure, se frige miel, se bea pelin sau vin roșu, pentru schimbarea sângelui și apărarea de boli. La întoarcerea în sat, bărbații își pun liliac sau flori de pelin la pălării”, a declarat Maria Dan Golban, referent la Centrul Creației Populare Cluj.

1 Mai își are originile în sărbătorile Europei păgâne, precreștine, când se celebra reîntinerirea naturii. Noaptea de 1 Mai era cunoscută în multe țări europene ca fiind a vrăjitoarelor, dar semnificația sărbătorii în Europa a tot variat. Pentru meșteșugarii medievali, era una dintre cele mai populare sărbători. Obiceiul cerea să fie aleasă o „Regină a Maiului”, cea mai frumoasă dintre femeile așezării, pentru a conduce semănatul.

Frumoasa zi a lui Florar a fost folosită de-a lungul timpului în scop propagandistic de către americani, comuniști și nașiști. Deviată de la drumul inițial, a cunoscut mișcări bruște, în funcție de interese. Prima zi din luna lui Florar are o poveste oarecum tristă: a fost a tuturor și a numănu. În prezent a devenit un excelent prilej de picnic la iarbă verde sau de fugit la mare și motiv de marșuri sau celebrări cu diverse tematici, cu precizarea că anul acesta trebuie să respectăm măsurile de

siguranță și protecție împotriva îmbolnăvirii cu covid-19. La români, este o zi închinată cultului arborelui, manifestată, în special, la sfârșitul lunii aprilie și începutul lunii mai, sub forma Ramurii Verzi, numită Arminden, Maial, Steag, Sanjor, Prepeleac, Lemn, Stâlpar, Pom de Mai. Ea a fost atestată în toate zonele locuite de daco-romani.

Sâmbăta Paștelui, ultima zi a Săptămânii Mari, este ziua în care trupul Mântuitorului Iisus s-a odihnit în mormânt, este zi de reculegere, credincioșii se pregătesc pentru marea veghe. Seara, în bisericile ortodoxe se aprind luminile, anunțând că se apropie Învierea. Sâmbăta Mare este ziua îngropării Domnului cu trupul și a pogorării Lui laiad, de unde a slobozit neamul omenesc.

În ziua Sâmbetei Mari, conform tradiției străvechi, femeile se spală pe cap, se piaptână, se îmbracă în haine curate, se închină și se roagă la icoane, apoi se apucă de plămădit. Pot termina, însă, toate treburile casei. Ca o superstiție, în cuptor, vasele trebuie puse doar cu mâna dreaptă, iar numărul tăvilor în care se face cozonacul sau pasca trebuie să fie cu soț, altfel pot apărea necazuri în anul care urmează.

În miez de noapte, în biserici se oficiază slujba Sfințelor Paști. Sunt sfințite pasca, ouăle roșii și celelalte bucate, pentru că postul a luat sfârșit. Credincioșii iau Lumină din Lumină, spun „Hristos a înviat!” și răspund „Adevărat a înviat!”, formule cu care se salută apoi timp de 40 de zile, până la Înălțare. Ca obiceiuri românești și tradiții, în Săptămâna Mare, e bine ca toți credincioșii să ierte și să se împace cu toți cei cu care au fost în dușmănie.

Simbolul Mielului de Paște

Mielul de Paște este simbolul Domnului Iisus Hristos, care s-a jertfit pentru oameni și pentru iertarea păcatelor acestora și a murit pe cruce precum un miel nevinovat.

Tăierea mieilor de Paște, ca tradiție, datează din secolul VII.

În prezent, carnea de miel a devenit nelipsită de pe mesele de Paște ale tuturor creștinilor.

Ouăle roșii, simbolul Învierii Domnului

De ce se înroșesc ouăle de Paște și de ce au devenit simbolul învierii lui Hristos?

Tradiția populară conservă mai multe legende care explică de ce ouăle roșii sunt simbolul Învierii Lui Hristos. Cea mai răspândită dintre ele spune că Maica Domnului, care venise să-și plângă fiul răstignit, a adus un coș de ouă celor care-L chinuiau, însă aceștia au râs și nu au luat în seamă darul adus. Îndurerată, Maica a

Domnului a așezat lângă cruce coșul cu ouă, iar acestea s-au înroșit de la sângele ce curgea din rănilor Mântuitorului. Atunci Iisus Hristos, văzând ouăle înroșite, a spus celor de față: "De acum înainte să faceți și voi ouă roșii și împetrițate întru aducerea aminte de răstignirea mea, după cum am făcut și eu astăzi".

Culoarea roșie reprezintă, astfel, sângele Lui Iisus Hristos, care s-a scurs pe cruce pentru mântuirea lumii.

În dimineața zilei de Paște, când creștinii merg la biserică, obișnuiesc să aibă la ei câte un ou roșu, iar după terminarea slujbei și după ce s-au împărtășit, vor ciocni împreună cu familia, în timp ce rostesc bine-cunoscuta formulă "Hristos a Înviat", la care se răspunde cu "Adevărat a Înviat".

Conform tradiției, oul roșu de Paște are puteri miraculoase, de vindecare și de îndepărtare a răului, fiind purtător de sănătate, frumusețe, vigoare și spor.

S-ar zice, în vechea tradiție, că aruncarea la întâmplare sau la gunoi, a cojilor de ouă roșii este interzisă. Acestea se aruncă într-o apă curgătoare, anunțându-se astfel că, la o săptămână după Paștele creștinilor, va veni și Paștele blajinilor. În anumite regiuni ale țării, ouăle roșii sau cojile lor se folosesc și ca simbol al fertilității și din această cauză, se pun la rădăcina pomilor fructiferi sau a florilor.

Spre deosebire de alte țări ale Europei, unde obiceiul s-a restrâns, la români acesta a luat amploare, ouăle fiind vopsite nu numai în roșu, ci și în multe alte culori și mergând până la valoarea de artă prin tehnică, materiale, simbolica motivelor și perfecțiunea realizării.

Dar oul, simbol al fecundității și al formei aproape desăvârșite, era folosit și de alte popoare, în ritualurile lor de

sărbători. Popoarele Asiei și Europei, care serbau Anul Nou la echinocțiul de primăvară, ofereau în dar, prietenilor și vecinilor, ouă roșii. Acest obicei, mult practicat în Italia, Spania, Franța, Rusia și chiar în Persia, s-a transmis creștinilor de la păgâni. Și românii, se zice că foloseau ouăle roșii la sărbătoarea lui Janus. La persi, egipteni, greci și gali, oul era emblema universului, opera divinității supreme. La creștini, se credea că el îl reprezintă pe Creator, care creează tot și conține în sine totul. La romani, este nelipsit în ultimele zile ale Postului Mare, fiind consumat de Paște, după ce este sfințit și toată familia ciocnește ouă. În dimineața primei zile de Paște, e obiceiul în Bucovina, de a te spăla cu ou roșu și cu bani, ca să ai fața roșie ca oul și să fii bogat tot anul.

Ouăle colorate în alte culori (galben, verde, albastru) vestesc bucuria primăverii. Cele colorate în negru simbolizează chinul și durerea pe care le-a suferit Hristos pe cruce dar, dacă vrem să vorbim despre arta populară în privința ornării ouălor de Paște, trebuie să ne referim la încondeiatul ouălor. Ouăle închistrite sunt simbolul Mântuitorului, care a ieșit din mormânt și a înviat, precum puiul din găoace. În Bucovina (și nu numai) ele se numesc și "ouă muncite", dedicând strădania de a le face frumoase patimilor pe care le-a suferit Hristos pentru lume.

Tehnica diferă în funcție de zonă, timp, creatorul popular. Cea mai răspândită și mai renumită tradiție a încondeiatului ouălor este în Bucovina. Mai întâi, aici se încondeiau ouă crude, apoi fierte, iar azi se închistresc ouă golite de conținut. Instrumentul cu care se "scriu" ouăle se numește chisiță (un vârf ascuțit de tablă de aramă, fixat într-o măciulie a unui băț plat). Tehnica tradițională spune că la încondeiat se mișcă oul, iar nu instrumentul. Acum se mai folosește și penița, în cazul încondeierii ouălor cu tuș.

Tehnicile sunt diferite. Cea mai apropiată de tradiție este încondeierea prin acoperirea succesivă cu ceară, apoi scufundarea oului în diferite băi de vopsea: întâi galben, apoi roșu, verde, albastru, negru.

În ornarea ouălor se folosesc motive geometrice, fitomorfe sau zoomorfe. Dintre ele amintim romburi, triunghiuri, zig-zag-uri, puncte, frunza de stejar, bradul, floarea de măceș, grâul, coarnele berbecului, peștele, cerbul (coarnele cerbului), steaua magilor, cărarea (calea) rătăcită, cârligul ciobanului, crucea Paștelui, etc. Mai nou, se întâlnesc icoane pictate pe ouă sau în interiorul oului. Tot un motiv tradițional îl constituie

încondeierea cu încrețeli (motive ornamentale) de pe cămășile populare.

Se mai întâlnesc și alte motive: șarpele, grebla, furca, cioboțica cucului, hora, cloșca cu pui, coada rânduncii, laba găștei, colțul porcului, strugurele, cireșica, floarea păștii, fierul plugului, cheptenul, frâul, ferestruica, etc., prezente, mai nou, în zona Branului. Dar se mai încondeiază oul și în Vrancea, în Oltenia, etc.

În ziua de azi se întâlnesc și alte tehnici: încondeierea cu ceară colorată, cu ceară arsă, cu tușuri, etc. La urmă, ouălor li se dă luciu, cu lac.

În cultura populară actuală, ouăle împistrite sunt, mai mult, obiecte de artă. Este o adevărată industrie a încondeierii ouălor, care constituie mândria Paștelui bucovinean. Ele sunt vândute și peste hotare (mai ales cele din Bucovina), fiind deosebit de apreciate și de străini.

Însă tradiția, general ținută de români, este înroșirea ouălor, care este o adevărată marcă identitară și o îndeletnicire specială a fiecărei gospodine pentru Joia Mare.

Ce simbolizează lumânarea din noaptea de Înviere

Una dintre cele mai importante sărbători creștin-ortodoxe, sărbătoarea Învierii Domnului sau **Sfintele Paști** este, pe cât de importantă, pe atât de plină de semnificații și simboluri.

Lumânarea din noaptea de înviere reprezintă simbolul Învierii Lui Hristos, al biruinței Binelui asupra Răului și al vieții asupra morții.

În noaptea de sâmbătă spre duminică, credincioșii merg la biserică pentru a primi lumina Lui Hristos, astfel fiecare își pregătește, din timp, o lumânare pe care o va aprinde din lumina adusă de preot, de pe masa Sfântului Altar. Această lumânare va rămâne aprinsă tot timpul săvârșirii Sfintei Învieri, după care, fiecare om se întoarce acasă cu lumina aprinsă.

Mulți oameni păstrează restul de lumânare și la necez, boală, supărare sau vreme de furtună o aprind pentru a-i ajuta.

Obiceiuri de Sfintele Paști

Cea mai mare sărbătoare a creștinilor, Învierea Domnului, este prilejul pentru români, de a trăi clipe de bucurie sfântă, dar și de a sărbători în cadrul comunității.

Paștele, cum denumesc românii sărbătoarea Învierii, își are etimologia în cuvântul ebraic pesah - trecere. Paștele evreilor marca trecerea poporului ales prin Marea Roșie, din

robia Egiptului, în pământul făgăduinței, Canaan. Paștele creștinilor este, în primul rând, sărbătoarea Învierii Domnului, după al cărui model vor învia toți creștinii.

Sărbătoarea Paștelui antrenează un întreg ciclu de sărbători și evenimente, care fac să se individualizeze, clar, în calendarul românilor, momentul pascal. Acesta cuprinde mai multe sărbători, de la intrarea în Postul Mare până la Pogorârea Duhului Sfânt (Rusaliile), adică perioadele numite, în termeni bisericești, a Triodului și a Penticostarului.

Ziua Învierii Domnului, cunoscută și sub numele de Paști, începe, din punct de vedere liturgic, în noaptea dinainte; la miezul nopții, când se spune că mormântul s-a deschis și a înviat Hristos. Chiar dacă românii participă în număr destul de mic la Sfânta Liturghie din această noapte sfântă, ei vin la Slujba Învierii, pentru a lua lumină. Apoi se duc pe la casele lor, revenind, dimineața, la biserică, în locurile unde se sfințește pasca și prinoasele.

În biserică, este obiceiul ca în această noapte, să se sfințească pâinea numită paști, fie sub formă de anafură sau anafură amestecată cu vin (în Vestul țării). În Bucovina, aceasta pâine, sub formă de prescuri, o aduc la biserică femeile, în Vinerea Mare, când se slujește Sfântul Maslu, iar în zona Banatului o aduce o singură familie, în Marea Joi, ca milostenie pentru o rudă decedată în anul care a trecut, împreună cu vin și vase.

În Moldova mai ales, dar și în alte zone ale țării, femeile pregătesc pasca. Ea se frământă din făină curată de grâu, la care se adaugă lapte, uneori și ouă. Pasca are formă rotundă pentru că, în popor, se crede că scutecele lui Hristos au fost rotunde. Pe margini se pune un colac împletit în trei, iar la mijloc se face o cruce din aluat, simbolizând crucea pe care a fost răstignit Hristos. Între împletituri se pune brânză sărată sau dulce, frământată cu ou și stafide. Pasca se împodobește cu ornamente din aluat - flori, spirale, frunze, etc. În anumite regiuni ale țării, ea este un aluat simplu, ornamentat și cu cruce; aluat de pâine sau de cozonac. Înainte de a se face pasca, femeile "se grijesc, se spală pe cap, se piaptană, îmbracă straie curate, fac rugăciuni și apoi se apucă de plămădit". Și faza coacerii este ritualizată: "când pun în cuptor, fac cruce cu lopata sus, pe tuspătru pereți și apoi la gura cuptorului, zicând: Cruce-n casa,/Cruce-n masa,/Cruce-n tuspătru/cornuri de casă".

Legat de mielul pe care îl consumă românii de Paște în vremurile noastre, putem spune că preparatul tradițional, drobul, s-a impus întâi în lumea urbană românească, apoi, prin imitație și în cea rurală, ca un nou aliment, cu gust distinct, care a început să aibă un consum specializat, ritual. Pregătirea drobului presupune utilizarea unui întreg arsenal de mirodenii, - sare, piper, enibahar, tarhon, pătrunjel, mărar.

Drobul a devenit, prin excelență, alimentul care se identifică, în actualitate, aproape complet - la fel ca pasca și ouăle roșii - cu sărbătorile Paștelui. "Tăierea mielului la Paște nu este altceva decât jertfa anuală a zeului din religiile precreștine.", spune Ion Ghinoiu (*Vârstele timpului*, p. 166). Sau, am spune noi, are acest corespondent în religiile păgâne, suferind o resemnificare în creștinism. Mielul este însă, mai cu seamă, semnul blândeții, al simplității, inocentei și purității. E unul dintre simbolurile Mântuitorului Hristos.

La biserică, pasca este dusă într-un coș anume pregătit pentru Paște. După sfințirea din dimineața primei zile de Paște, pasca dobândește puteri purificatoare, asemeni anafurei. Ea este sfințită și se consumă imediat după anafură. Tot în coșul care se duce la sfințit, femeile pun cârnați, ouă roșii și împistrite, colaci, brânză, slănină, drob, usturoi, sare, prăjituri și alte alimente. Acelor alimente sfințite, li se atribuie puteri vindecătoare.

În unele locuri, se spune că cine mănâncă ouă în ziua de Paști, va fi ușor peste an. În trecut, albușul de ou roșu sfințit se usca, se pisa și se sufla în ochii bolnavi de albeață, ai vitelor și oamenilor. Cu slănina se ungeau rănilor sau vreun picior scrântit. De asemenea, pentru friguri, omul se afuma cu slănină și tămâie, puse pe o lespede. Slănina, consumată ca atare, se spunea că are proprietăți tămăduitoare pentru oameni și vite. Hreanul sfințit se păstra în pământ, crezându-se că el curățește apa fântânilor, vindecă de boli și friguri. Dacă cineva îl consumă când vine de la biserică, se spune că va fi iute și sănătos tot anul.

Sarea era folosită la sfințirea fântânilor, iar azi e pusă în mâncare. Cuișoarele, se spunea că sunt bune pentru dureri de măsele, iar cu făina se freca ochiul vitei bolnave de albeață. Despre usturoiul sfințit se spunea că nu se strică, dar folosea și la alungarea strigoilor sau pentru tămăduirea celor bolnavi de vătămătură.

Puteri deosebite i se atribuie și lumânării de la Înviere, care este păstrată șapte ani și aprinsă în caz de grindină, furtuni, sau mari primejdii. Noaptea Învierii este deosebită, ea simbolizând noaptea luminii, a izbăvirii omului din iad, din păcat și din moarte. Spun sfinții că întreaga omenire va învia după modelul Învierii Lui Hristos .

De aceea, în zilele noastre, Învierea este privita ca o sărbătoare a luminii. Seara sau la miezul nopții, când oamenii merg la slujba Învierii, aprind lumânări la mormintele celor morți din neamul lor. În Bucovina e obiceiul ca, în noaptea Învierii, să se lase luminile aprinse în toată casa și în curte, ca să fie luminată gospodăria, în cinstea luminii pe care a adus-o Hristos în lume, prin Învierea Sa.

Mulțimile participă, în toată țara, la Slujba Învierii. În unele locuri (Moldova, Bucovina) la miezul nopții, când se spune ca s-a deschis mormântul și a înviat Hristos, se aud împușcături și pocnituri. După unii etnologi, acestea s-ar face pentru alungarea spiritelor rele, dar în acest moment ele nu au nimic de-a face, în acest context, decât cu învierea din mormânt a Lui Hristos; vestesc deschiderea mormântului Domnului.

În unele locuri era obiceiul ca în noaptea Învierii, să se aprindă pe dealuri, "focurile de veghe". În jurul lor, oamenii istoriseau întâmplări din viața Lui Hristos. Flăcării săreau peste aceste focuri, pentru ca vrăjitoarele și fermecătoarele să nu aibă putere asupra lor. În zilele noastre, ele se mai fac, sporadic, prin curțile bisericilor, ca oamenii să prindă și momentul Învierii.

Din acest moment, salutul obișnuit este înlocuit cu cel de "Hristos a-nviat", la care se răspunde "Adevărat a-nviat", salut păstrat până la Înălțarea Domnului. Este o formă de mărturisire a Învierii și a credinței creștine.

La întoarcerea de la slujba de Înviere, creștinii pun într-un lighean un ou roșu și o monedă de argint, peste care toarnă apa neîncepută. Există apoi datina de a se spăla, dându-și fiecare cu oul roșu peste obraz și zicând: "Să fiu sănătos și obrazul să-mi fie roșu ca oul; toți să mă dorească și să mă aștepte, așa cum sunt așteptate ouăle roșii de Paști; să fiu iubit ca ouăle în zilele Paștilor." Atunci când se dă cu banul pe față, se spune: "Să fiu mândru și curat ca argintul. Iar fetele zic: "să trec la joc din mână-n mână, ca și banul", "să fiu ușoară ca și cojile de ouă, care trec plutind pe apă." În unele sate, în lighean

se pune și o crenguță de busuioc existând credința că, dacă te speli cu el, vei fi onorat ca busuiocul.

Familia creștină se așază apoi la masa pascală. După această masă, capul familiei ciocnește ouă cu soția și la formula tradițională: "Hristos a înviat!", adaugă: "Hai să ciocnim ouă, ca să ajungem și la anul Paști frumoase, iar după moarte să ne vedem iarăși în ceruri!" Apoi ciocnesc și ceilalți membri ai familiei. De obicei, cinstea de a ciocni oul mai întâi revine celui mai în vârstă. Se crede că, făcând acest lucru, membrii familiei se vor vedea și pe lumea cealaltă.

Se spune că în prima zi de Paște nu e bine să mănânci ouă roșii, pentru că tot anul "îți va miroși gura ca oul clocit" sau că e bine să mănânci ouăle nesărate, căci altfel ți se vor roși mâinile. În ziua de Paște se spune că nu e bine să dormi, că-ți ia strigoii anafura dintre dinți, o vinde diavolului și nu mai ai noroc în casă.

După credința populară, e bine să-ți minte cu cine ai ciocnit oul prima dată pentru că, dacă din întâmplare te rătăcești printr-o pădure, trebuie să-ți amintești cu cine ai ciocnit oul de Paști și imediat găsești drumul. Băiatul, dacă vrea să ciocnească oul cu o fată, îl încearcă să vadă dacă este tare, ciocnindu-l ușor de frunte. Fata încearcă oul băiatului, în dinți. În unele locuri, atât în Bucovina, cât și în Transilvania, există datina ca a doua zi de Paști să vină băieții la udat. După tradiționalul "Hristos a înviat, băiatul spune că i-ar fi sete și scoate o ulcica cu apă, pe care o varsă fie pe gâtul fetei, fie pe fața ei, rostind: "Să-ți fie inima curată ca apa și ea să te ferească de orice boală." Se mai practică în ziua de astăzi și udatul cu parfum, în loc de apă, prin părțile Transilvaniei și Banatului. Băiatul primește câteva ouă roșii și este invitat la masa pascală.

Joia de după Paști (din săptămâna luminată) mai este numită Joia necurată sau Joia rea. Împreună cu prima joi de după Rusalii, formează, în credința populară din Transilvania, Joile verzi, ținute încă de femei, care cred că, dacă muncesc de aceste sărbători, le va merge rău.

Săptămâna de după Paști (Săptămâna luminată) era ținută de femei aproape toată: marțea pentru boala cea rea, miercurea pentru tunete și trăsnete, joia pentru grindina, vinerea pentru rodirea pământului.

Sfântul și Dreptul Iov – 6 mai

Sfântul și Dreptul Iov a trăit în Avsitida, teritoriu între Arabia și Idumeea. Tatăl său se numea Zaret, iar mama sa, Vosora. Persoana lui Iov este una istorică, nu este o legendă sau un mit. Despre existența istorică a lui Iov ne certifică Iezechiel, care îl amintește pe Iov drept unul dintre cei mai mari drepti ai Vechiului Testament, alături de Noe și Daniel; Isus, fiul lui Sirah – Iov a ținut fără abatere toate căile dreptății; Iacob – Iov este un model de răbdare pentru cei credincioși.

Sfântul și dreptul Iov a fost un bărbat cinstit, drept și temător de

Dumnezeu, dar și foarte bogat.

Când a împlinit vârsta de 70 de ani, Dumnezeu a îngăduit să cadă asupra lui cumplite ispite aduse de diavol. Într-o singură zi, Iov și-a pierdut toată averea și în aceeași zi i-au murit toți fiii și fiicele. După toate cele îndurate, Dumnezeu i-a întors deplin sănătatea, i-a dat bogații mai mari decât avusese înainte și i-a dăruit alți șapte fii și trei fiice, tot atâția copii câți îi muriseră. Sfântul și dreptul Iov a trăit încă 170 după această mare încercare, ajungând până la vârsta de 248 de ani

În toți anii vieții lui pe pământ dreptul Iov a adus neîncetat slavă lui Dumnezeu.

Sfântul și Dreptul Iov este socotit de toată creștinătatea ca fiind pilda de răbdare în încercările îngăduite de Dumnezeu.

Tot o sărbătoare importantă în această săptămână este și Izvorul Tămăduirii, ținută vineri. Sărbătoarea își are originea în a doua jumătate a primului mileniu creștin, pe la anul 450, când se spune că viitorul împărat Leon cel Mare a întâlnit prin pădure un orb, care i-a cerut apă. El a căutat și a găsit un izvor, cu apa căruia s-a vindecat orbul. Iar când a devenit împărat (așa cum îi prorocise Maica Domnului când căuta izvorul) a zidit o biserică lângă izvorul tămăduitor, la care s-au făcut multe vindecări și minuni. În prezent, sărbătoarea se ține în cinstea Maicii Domnului, considerată Izvorul tămăduirii, ca Cea care L-a născut pe Hristos Dumnezeu, de la care vine tot darul.

În această zi se face, în toate bisericile, aghiazma, pentru tămăduirea de boli. În trecut, se făceau procesiuni cu icoana

Maicii Domnului la câmp, pentru ploaie. Era ziua cea mai propice pentru sfințirea izvoarelor și a fântânilor, considerate sacre în tradiția populară. În unele locuri se crede chiar că toate izvoarele sunt sfințite și tămăduitoare în această zi. În zona Dâmboviței este obiceiul să se stropească, cu această apă, casa, animalele, pasărilor și fântâna.

În unele locuri se făceau descântece pentru tămăduirea bolnavilor. Se lua un petic sau ciucure, ca semn de la bolnav. La revărsatul zorilor, se lua apa de la izvor, lăsându-se semnul luat. Se închina și se spunea "Maica Domnului, ajuta-mă" apoi se umpleau vasele. Cei bolnavi săreau în apă sau își udau părțile bolnave, în speranța că se vor însănătoși. Ritualul prevede că, dacă te-ai depărtat de izvor, să nu vorbești cu nimeni. Iar dacă ești întrebat ceva, să răspunzi: "curând întrebași, curând să fie leacul".

În zilele noastre circulă și alte povestiri despre izvoarele tămăduitoare de la Dervent, Mănăstirea Izbuc din Banat și alte izvoare locale, la care se spune ca s-au tămăduit oameni. Ele sunt mai mult apropiate de biserici sau locuri în care se zice ca ar fi izvorât apa prin minune.

Duminica imediat următoare Învierii este numită Duminica Tomii, fiind ziua în care Hristos s-a arătat Apostolului Toma, care nu fusese cu ceilalți apostoli când li s-a arătat Domnul, și se îndoia de Învierea Mântuitorului. În popor, se crede că raiul rămâne deschis de la Înviere până la această dată, pentru sufletele aflate în iad. De asemenea, se crede ca cei ce mor în aceasta perioadă merg în rai, pentru că în acest interval, ușile raiului sunt deschise, iar ale iadului, închise. Despre cei ce se nasc în această perioadă, se spune ca vor avea noroc toată viața.

Duminica Tomei se mai numește și Paștele mic. În această zi, prin sate, încă se mai fac hore. Mai demult, tinerii se legau frați "de sânge", "pe datul mâinilor" sau "pe păr".

În prima luni din a doua săptămână de după Paște se serbează Paștele Blajinilor, Paștele Morților, Paștele Rohmanilor sau Măcălăul. Despre Blajini se crede că sunt ființe mitice, care locuiesc în Ostroavele Albe ale Apei Sâmbetei, se crede că ar fi copiii nebotezați, morți după naștere sau oamenii de demult, cu o credință mai curată decât a pământenilor.

La această sărbătoare, se împart bucate pentru morți, cu credința că acum sufletele lor sunt slobode și se pot înfrupta din acestea. Celor ce nu împart, se spune că le vor cere morții

noaptea. Se făceau în unele locuri sărbători câmpenești, unde oamenii mâncau ouă roșii și încondeiate (ale căror coji se dădeau pe apa curgătoare) sau colaci. Sărbătoarea este mai puțin ținută în ziua de azi.

Ghermanul (Harmanul) viermilor:

Ținut întotdeauna în 12 mai, Ghermanul era serbat în special de agricultori și de crescătorii de animale, spunându-se că această divinitate poate influența în bine creșterea semănăturilor și poate apăra animalele de viermi. Agricultorii considerau că în jurul acestei date ar începe sezonul ploilor de primăvară și ca atare, Ghermanul era ținut ca un veritabil patron al grindinii.

Obiceiuri la măsura oilor:

Măsura oilor sau urcatul oilor la stână, a rămas până în zilele noastre o complexă sărbătoare pastorală care se desfășoară la începutul lunii mai, odată cu formarea stânelor sau cu deplasarea turmelor în zona pășunatului de vară. Este un obicei cu multiple conotații – economice, sociale, estetice, distractive – la care participă întreaga obște a satului. Acum, în cadrul sărbătoresc, original și pitoresc, se desfășoară, după tradiții seculare, întâiul muls al oilor, consemnându-se drepturile la cota-parte din produsele lactate ale fiecărui proprietar de oi.

De câțiva ani, această manifestare are loc în funcție de starea vremii, după data de 10 mai, în acele sate de munte în care păstoritul mai păstrează din farmecul de altă dată.

Măsura oilor este precedată de unele activități practice (închiderea țarinilor, construirea sau repararea stânelor, înțărcatul mieilor, alegerea oilor sterpe, tunsul oilor și al berbecilor) precum și de activități cu caracter juridic (asocierea proprietarilor de oi, însemnarea oilor, angajarea ciobanilor, arendarea suprafețelor pe care se va pășuna, plata pășunatului, etc.).

În cazul în care pășunatul este de tip pendulator, când turmele trebuie să se deplaseze la mari distanțe, o delegație de săteni se deplasează în alt sat, unde închiriază câte un munte pentru întreaga vară. După întoarcerea acestora și anunțarea rezultatelor negocierii, se constituie stânele. Această formă de organizare se mai practică în satele din zona Rădăuți. Păștorii din zona de podiș (satele Bilca, Frătăuți, Arbore, Milișăuți) arendează terenuri în părțile Cârlibabei, pe munții Țapu, Iedu, Oușor, Piatra Roșie sau își organizează stâni pe munții Rarău,

Giurnalău, Călimani. Pe islazul comunal rămân să pască doar cârlanii și găștele, uneori în amestec cu porcii.

O etapă importantă pentru buna desfășurare a păstoritului este angajarea oamenilor pricepuți „să poarte stâna”, în frunte cu baciul care gestionează întreaga activitate. Întotdeauna „nimatul” (locul unde stau oile) este păzit de către ciobani pe timp de noapte, câte doi de o parte și de alta a strungii.

Înainte ca oile să fie adunate în turmă, acestea se tund de către proprietari, se despart de miei și se înseamnă în urechi cu „furculițe”, „hârlețe”, „găurele”, cu ciucuri de lână colorată sau cu plăcuțe ștanțate.

Măsura oilor, unul dintre cele mai importante momente din calendarul popular, a căpătat de-a lungul timpului o semnificație deosebită, transformându-se într-o adevărată sărbătoare pastorală.

În satele în care turma urma să parcurgă zeci de kilometri până la locul de pășunat, măsura se făcea pe loc, în capul satului sau pe islazul comunal. Fiecare gospodar își mulgea oile separat, cantitatea de lapte obținută fiind măsurată cu tâncușul și trecută în scriptele baciului. Înainte, cantitatea de lapte obținută la prima mulsoare era trecută pe răboj după care acesta se despica, o parte a însemnărilor rămânând proprietarului.

După operația de măsurare a laptelui, după notarea semnelor făcute în urechile oilor și cinstirea ciobanilor, urma aprinderea unui foc, oile fiind obligate să treacă peste jăratecul sau fumul acestuia, „pentru curățire”, timp în care erau numărate de către cioban și atinse cu o ramură de leuștean.

Turma ajungea la locul de destinație, însoțită de cele mai multe ori de către preotul din sat. Sus, pe munte, se desfășura un ceremonial de consacrare a locului și de ipostaziere a lupului, prin sfințirea stânei și a oilor. Încă din prima zi de pășunat, aici se aprindea focul viu, care, prin grija ciobanilor, era permanent întreținut, obicei păstrat, până nu demult, în stânele din munții Bucovinei.

În localitățile în care pășunatul se desfășoară local, în vatra satului, practicile și obiceiurile la măsura oilor diferă, nu atât în conținut, cât în modul de desfășurare. Aici, oile sunt adunate în turme cu o zi-două înaintea zilei de măsură, care este anunțată din timp de către primărie. În această zi, toată suflarea satului se pregătește pentru a participa la sărbătoare.

Gospodinele pregătesc mâncăruri speciale (drob de miel, friptură, sarmale, cozonaci, ouă roșii, etc.), iar bărbații au grijă ca băutura să fie suficientă. Către amiază, pot fi văzute grupuri de săteni îmbrăcați în costume de sărbătoare, îndreptându-se către locul de stână. Dacă satul este mai mare, atunci pe raza lui se formează mai multe stâne. Ajunși la stână, gospodarii își așteaptă oile duse la pășunatul de dimineață. După intrarea oilor în târlă și închiderea acesteia, se derulează ceremonialul de început al pășunatului. Ciobanii înfig în mijlocul țarcului o cruce de lemn împodobită cu verdeață și afumă de jur împrejur gardurile și acareturile stânei, pentru îndepărtarea spiritelor rele. În fața asistenței urmează, apoi, **slujba de sfințire** a oilor și a stâniei, oficiată de către preotul satului. După acest ceremonial, fiecare gospodar își alege oile din turmă și le mulge separat. Laptele obținut se duce în coliba baciului, pentru măsurare, această operație fiind făcută în vase speciale. În urma „măsurii”, fiecare sătean știe ce cantitate de brânză urmează să primească. La măsură nu este permis nici un vicleșug, deoarece se consideră că este de rău augur a se face vreo înșelătorie iar cei prinși cu vicleșuguri sunt supuși unor aspre critici de către întreaga comunitate.

După „măsură”, urmează ospățul ritual, pe pajiștea din imediata apropiere a stânei. Pe iarba verde se întind ștergare și covoare pe care se așează bunătățile culinare pregătite special pentru acest moment festiv. Gruparea sătenilor pe pajiște se face în funcție de gradul de rudenie, de vecinătate sau de prietenie. Nimeni nu are voie să mănânce sau să bea până când nu se termină slujba pe care preotul o oficiază în mijlocul oilor. Apoi, sătenii se ospătează într-o atmosferă plină de voie bună, obișnuind a-și trimite câte ceva unii altora (pahare cu băătură, ouă roșii, bucăți de drob, etc). Cât timp durează această masă câmpenească, ciobanii prepară în stână primul caș.

La un moment dat, are loc pomana ciobanilor, când aceștia trec printre grupurile așezate pe iarba și primesc din partea participanților câte ceva de mâncare: ouă, friptură, cozonaci, băătură, etc. Urmează împărțirea în mod egal a primului caș și consumarea sa rituală. De cele mai multe ori, către seară, sosesc muzicanții tocmiți de către baci sau de către cineva dintre gospodari, ziua terminându-se cu o adevărată petrecere.

Și tot către seară, feciorii fură încălțăminte fetelor și o aruncă, uneori pentru a nu mai fi găsită, întrucât există credința că, astfel, fetele se vor căsători în acel an. Vechimea

păstoritului este demonstrată și de aceste obiceiuri, practicate încă, în forma lor ancestrală, făcute în credința că ele vor spori productivitatea, iar animalele vor fi apărate de forțele malefice.

Sfinții Împărați Constantin și Elena – 21 mai

Sfântul Constantin a fost fiul împăratului Constanțius Chlorus și al Elenei. S-a născut la 27 februarie 272, în cetatea Naissus (astăzi, Nis, în Serbia). După moartea tatălui său din 304, a fost proclamat împărat. Intră în conflict cu Maxențiu, fiul împăratului Maximian, pentru că acesta dorea să ocupe funcția pe care el o deținea. În ziua premergătoare luptei cu Maxențiu, în anul 312, Constantin a văzut pe cer o cruce luminoasă și o inscripție: "In hoc signum vinces" (prin acest semn vei birui). Noaptea, în vis, i se descoperă Hristos și-l îndeamnă să pună semnul sfintei cruci pe toate steagurile armatei sale. Constantin va ieși biruitor din luptă.

În anul 313 va da un decret prin care va opri prigonirea creștinilor și astfel, creștinismul devine religie permisă în imperiu. Religia creștină va deveni religie de stat, în vremea împăratului Teodosie cel Mare (379-395).

Tot în vremea împăratului Constantin s-a ținut primul Sinod Ecumenic, la Niceea în anul 325, unde a fost înlăturată erezia lui Arie și s-au alcătuit primele articole din [Crez](#).

În anul 313 va da un decret prin care va opri prigonirea creștinilor și astfel, creștinismul devine religie permisă în imperiu. Religia creștină va deveni religie de stat, în vremea împăratului Teodosie cel Mare (379-395).

Tot în vremea împăratului Constantin s-a ținut primul Sinod Ecumenic, la Niceea în anul 325, unde a fost înlăturată erezia lui Arie și s-au alcătuit primele articole din [Crez](#). Împăratul Constantin a murit în anul 337, la zece ani de la trecerea la cele veșnice a mamei sale. Împărăteasa Elena, mama sfântului Constantin, este cea care a descoperit pe dealul Golgotei, crucea pe care a fost răstignit Hristos. A zidit Biserica Sfântului Mormânt, Biserica din Bethleem, pe cea din Nazaret și multe alte sfinte lăcașuri.

Obiceiuri de Sfinții Împărați Constantin și Elena

În ziua de 21 mai, la pomenirea Sfinților Împărați Constantin și Elena, în calendarul popular întâlnim o sărbătoare adresată păsărilor de pădure, numită Constandinu Puilor sau Constantin Graur. Se crede că în această zi, păsările își învață puii să zboare.

Ținând seama că o nouă generație amenință recoltele, era interzis să se muncească în această zi. Prin odihna de la muncile câmpului, se credea că recoltele nu vor fi mâncate de păsări.

Ziua de Constandinu Puilor era ultima zi în care se mai semănau porumbul, ovăzul și meiul.

În popor se spune că tot ce se seamănă după această zi, se usucă.

Este ziua în care păstorii hotărăsc cine va fi baci, unde se vor face stânele și pe cine vor angaja să le păzească pe timpul pășunatului.

Se măsoară și se înseamnă pe răboj laptele de la oile fiecăruia. Joile verzi sau joile oprite

Ciclul de nouă joi cuprinse între Paști și a doua săptămână după Rusalii este cunoscut sub denumirea de Joile Oprite, Joile Verzi sau Joile Pomenite. În aceste zile anumite activități casnice, agrare și pastorale erau interzise deoarece se considera că aceste joi erau potrivnice omului: aduceau ploi și grindină, furtuni și vânturi puternice, trăsnete și incendii, brumă și înghețuri târzii. Pentru a mai îmbuna natura, oamenii au instituit aceste interdicții de muncă. Joile Oprite păstrează și amintirea vremii când ziua de odihnă era Joia (ziua lui Jupiter), fiind mai apoi înlocuită de creștinism cu ziua de Duminică.

Stâlpii calendarului popular, valoarea lucrativă a timpului, vârstele omului și etapele vieții Pentru locuitorii satului tradițional, timpul avea valoare lucrativă. El era intim legat de întâmplările și evenimentele derulate în viața lor (ocupații, preocupări) sau în natură (bioritmurile plantelor, animalelor și păsărilor). De aici derivă denumirea sărbătorilor precum și îndeletnicirile lor principale: agricultura și păstoritul, din care s-au născut un calendar agrar și unul pastoral. Celelalte activități rurale (pomicultura, viticultura, apicultura, pescuitul, etc.) s-au suprapus, în general, peste cadrele de timp fixate de agricultori și de crescătorii animalelor.

Anotimpul provine din An + timp (după germanul, Jahreszeit) și este a doua unitate de măsură a timpului,

sugerată omului de către Soare. El reprezintă o subdiviziune a anului, sinonimă cu sezonul calendaristic. După data lor de debut, I. Ghinoiu distinge (în volumul *Sărbători*, pp. 384-385) patru categorii de anotimpuri:

Anotimpurile civile sunt subdiviziuni ale anului care încep în prima zi a lunilor cu echinocții și solstiții: 1 martie (primăvara); 1 iunie (vara); 1 septembrie (toamna) și 1 decembrie (iarna).

Anotimpurile astronomice sunt tot subdiviziuni ale anului care încep la datele exacte ale echinocțiilor și solstițiilor: primăvara astronomică (21 martie), vara astronomică (22 iunie), toamna astronomică (23 septembrie), iarna astronomică (22 decembrie). În calendarul popular mai există două grupuri de anotimpuri:

Anotimpurile agrare sunt subdiviziuni arhaice ale calendarului agrar care erau împărțite, în vechime, în două sezoane de bază: vara (23 aprilie-26 octombrie) și iarna (26 octombrie-23 aprilie). Ele erau patronate de doi sfinți: Sângiorz și Sâmedru.

Anotimpurile pastorale sunt subdiviziuni ale vechiului calendar pastoral care împărțeau anul tot în două sezoane: vara și iarna. Anotimpurile de trecere, primăvara și toamna, sunt de dată recentă. Ele pregăteau intrarea în anotimpurile de bază: vara și iarna.

Vremurile anului sunt tot subdiviziuni ale timpului calendaristic, sinonime cu anotimpurile. În funcție de fenomenele astronomice (echinocții și solstiții), de modificările produse în flora și fauna înconjurătoare și de activitățile din calendarul popular (agrare, pastorale, pomi-viticole, apicole, etc.), ele împărțeau anul în două sezoane, egale ca număr de zile și opuse ca semnificații: vara, care simboliza lumina, căldura, fertilitatea, împlinirea vieții și iarna, care reprezenta întunericul, frigul, sterilitatea și moartea.

Într-adevăr, pentru locuitorii satului tradițional românesc, timpul avea valoare lucrativă și ținea de ocupațiile lor principale: agricultura (un calendar agrar) și creșterea animalelor (un calendar pastoral). Peste cadrele fixate de calendarul agrar și cel pastoral s-au suprapus și alte activități: pomicultura, viticultura, apicultura, pescuitul, industria casnică, etc. Legate direct de viața oamenilor, cele două axe ale echinocțiilor și solstițiilor au concentrat în jurul lor și principalele sărbători din calendarul popular. Ele au devenit „stâlpii

calendarului popular”, alcătuind repere esențiale pentru agricultori și păstori. Agricultorii și-au suprapus practicile specifice și sărbătorile peste datele echinocțiilor și solstițiilor, în timp ce păstorii le-au decalat cu o lună mai târziu, deoarece creșterea animalelor (oi, capre și vite mari) se desfășura după alte ritmuri biologice. Astfel, echinocțiul de primăvară (21 martie) era serbat la Sângiorz (23 aprilie), solstițiul de vară (22 iunie), la Sântilie (20 iulie), echinocțiul de toamnă (23 septembrie), la Sâmedru (26 octombrie) și solstițiul de iarnă (22 decembrie) la Sânpetru de Iarnă (16 ianuarie). Sărbătorile celebrate la echinocții (Sângiorz și Sâmedru) erau considerate hotare ale timpului, iar cele solstițiale (Sântilie și Sânpetru de Iarnă) miezuri ale timpului.

Sărbătorile cu dată variabilă (extinse pe 112 zile), oscilează în preajma echinocțiului de primăvară, ajungând până în iunie (în plină vară). Cele mai semnificative se grupează la Lăsatul Secului (Postul) de Paști și Rusalii. În funcție de calculul pascal, Postul Mare poate să cadă între 1 februarie și 8 martie sau mai târziu. În acest caz, toate sărbătorile mobile legate de Sfintele Paști și de Rusalii se decalează cu intervalul calendaristic corespunzător. În calendarul popular există și un număr de sărbători care nu pot fi puse în legătură cu echinocțiile și solstițiile (Filipii de Toamnă, Sântandrei, Sântoaderii, etc.). După aprecierea lui I. Ghinoiu, acestea „țin de ritualul calendaristic preroman”. (Anotimpul, în volumul *Sărbători*, p. 56-58).

Ca și celelalte unități de timp (zi, lună, an), anotimpurile au, în calendarul popular, profil propriu, rezultat din calitățile și caracterul lor ciclic, care se integrează în sistemul ancestral de credințe și în viziunea asupra lumii, specifice țaranului român și satului tradițional: „Anotimpul-i așa că vine odată cu vremea care nu stă pe loc; vremea se schimbă, da să schimbă și anotimpul. Dumnezeu a rânduit lumea să se prefacă mereu: o putere nevăzută împinge mugurele să dea frunză și bobul să se coacă. Fiecare anotimp are fața lui și puterea lui” (E. Bernea, „Unități de timp”, în vol. *Cadre*, p. 183). E. Bernea consideră că, în calendarul popular, există doar patru anotimpuri ale căror date nu coincid cu cele din calendarul astronomic. Astfel, primăvara începe la Dragobete (24 februarie), vara debutează la Sfinții Împărați Constantin și Elena (21 mai), toamna este inaugurată la Ziua Crucii (14 septembrie), iar iarna se deschide la Sântandrei (30 noiembrie). Aceste date sunt însă contrazise

de unele mărturii etnografice (îndeosebi începutul toamnei sau al iernii): „Începutu toamnei nu e la Sf. Mărie, cum zic unii, ci e Ziua Crucii, atunci vine toamna. Și iarna tot așa zic unii că vine după Sf. Dumitru, da nu-i adevărat. Sf. Andrei e cap de iarnă, că atunci coboară lupii din munte!” (*idem*, p. 183).

Anotimpurile anului au fost asociate, încă din antichitate, cu vârstele omului sau cu cele patru etape ale vieții: copilăria (primăvara), tinerețea (vara), maturitatea (toamna) și bătrânețea (iarna). În poemul “Metamorfoze”, Ovidiu îi atribuie matematicianului și filozofului Pitagora următoarea observație: „Ce, nu credeți că anul se scurge în patru anotimpuri care seamănă cu viața noastră? Primăvara e ca un copil tânăr și delicat, hrănit cu lapte (...). După primăvară, anul ajunge mai robust și e ca un tânăr puternic (...). Urmează toamna fără fervoarea tinereții, domoală, cu păr alb începând să apară la tâmple, timp mijlociu între tinerețe și bătrânețe. Apoi vine bătrâna iarna, posomorâtă, cu pas tremurat, cu părul alb căzut ...” (*Metamorfoze*, p. 413).

TRADITII "ROMÂNNO-AMERICANE". MAI SUNTEM UN POPOR ORIGINAL?

Ultimii ani au reprezentat pentru România o puternică întoarcere către Vest, mai ales către Statele Unite. Cel puțin din punctul de vedere al sărbătorilor. Nu se știe exact din ce motive, însă românii au început să celebreze tot felul de sărbători americane și să preia din tradițiile de peste hotare, deși țara noastră are deja o serie lungă de obiceiuri populare ce ar merită "reinviate".

Așa se face că în 14 februarie sărbătorim un sfânt Valentin care, în fapt, nu apare în calendarul nostru ortodox. În schimb, în această zi sunt sărbătoriți Sfinții Cuviosi Auxentiu, Maron și Avraam. Ba mai mult, nici calendarul catolic nu menționează vreun Valentin, dată de 14 februarie fiind dedicată sfinților Ciril și Metodie

Am putea găsi, totuși, o motivație, aceea că îndrăgostiții au nevoie de o zi în care să-și manifeste nestingheriți iubirea. Însă nici această ipoteză nu se susține, căci cuplurile au deja o astfel de zi dedicată, și anume Dragobetele, care se sărbătorește în 24 februarie. Deși Dragobetele reprezintă sărbătoarea noastră tradițională, aproape nimeni nu o mai celebrează în ziua de astăzi, căci, să fim serioși, de câte ori te-ai putea "iubi" într-o luna?

O altă sărbătoare importată este Halloween, care se referă la Ziua Tuturor Sfinților. De fapt, această zi este celebrată de catolici în fiecare an în 1 noiembrie și nu în 31 octombrie, așa cum este practică americană.

Dacă aruncăm un ochi și în calendarul nostru ortodox, vom observă că noi sărbătorim toți sfinții în prima duminică după Rusalii, adică vara, nicidecum toamna. În plus, în perioada Halloween-ului, ortodocșii ar trebui să-și pomenească morții, nu sfinții, după cum este trecut în calendar (Sfinții doctori fără de arginți Cosma și Damian; Pomenirea morților).

Cât despre Crăciun și Paște.. Se pare că iepurașul de Paște, care în trecut nu era așa mediatizat, a devenit peste noapte simbolul acestei sărbători. Parcă nici nu mai avem loc pe masă pentru tradițională pască de la atâția iepurași de ciocolată. Nu m-ar miră că, pe viitor, să ciocnim iepurașii în locul ouălor și să mâncăm (doar) curcan în loc de miel.

Deși nu are regim de sărbătoare, aș putea aduce în discuție chiar și Black Friday. Devenită deja tradiție în Statele Unite, la noi Black Friday (29 noiembrie) s-a bucurat de un succes fantastic, deși împlinește anul acesta abia 3 ani. Reducerile masive practicate de magazine sunt văzute cu ochi buni de cumpărători, care achiziționează într-o zi cât pentru tot anul.

În ciuda acestor evidente, nu putem cataloga aceste sărbători americane drept unele nepotrivite sau dăunătoare. Până la urmă, ele nu afectează cu nimic bunul mers al societății și nici nu influențează în vreun fel crezul nostru religios sau social. Ba mai mult, dacă ne îndreptăm atenția și asupra beneficiilor aduse, vom observă doar tineri încântați, copii care abia așteaptă să creșteze dovleci și adulți care fac economii substanțiale de Black Friday.

Prin urmare, nu putem condamna și nici judecă opțiunea multora de a sărbători Halloween sau Valentine's Day, pentru că, până la urmă, fiecare este liber să își aleagă sursă de distracție (desigur, fără a afecta pe cei din jur), iar tradițiile, nu putem nega, leagă oamenii și comunitățile, dezvoltând spiritul de echipă și dând sentimentul de unitate.

În final, putem importă câte tradiții vrem de la alte țări, cât timp ne păstrăm tradițiile proprii și nu uităm că suntem români. Putem fi naționaliști în continuare, dar fără a respinge celelalte culturi/tradiții. Dar nu putem fi într-atât de ipocriți încât să

mâncăm la KFC/MC Donald's și, cu toate astea, să-i criticăm pe cei care sărbătoresc Valentine's Day și nu Dragobetele, așa-i?

Respingem sau acceptăm sărbătorile americane?

Argumente PRO

Nu sunt suficiente sărbători tradiționale, românii au nevoie de mai multe zile în care să uite de stresul cotidian. De fapt, majoritatea sărbătorilor sunt religioase, prin urmare sunt destul de riguroase și impun o anumită conduită (ținutul postului, mersul la biserică). E nevoie, deci, și de puțină distracție și de relaxare, iar tradițiile americane sunt cel mai la îndemână, fiind și cele mai ușor de "pus în practică".

Sărbătorile americane dau tuturor ocazia de a face lucruri pe care nu le pot face în timpul anului. De Halloween te poți costumă fără să te duci la un bal mascat sau la o petrecere dedicată, de Sf. Valentin poți petrece fără a fi criticat că ești prea "drăgăstos" cu iubitul/iubita.

Dacă nu este o sărbătoare românească, nu înseamnă automat că trebuie privită negativ. Putem fi deschiși noutății fără a critica cu înverșunare orice nu este tradițional. În plus, cei care sărbătoresc 14 februarie, pot celebra, fără doar și poate, și 24 februarie, nu există restricții la acest nivel.

Argumente CONTRA

Nu avem nevoie de sărbători importate, în care nu credem cu adevărat și care nu există în religia noastră. Avem deja suficient de mulți sfinți de sărbătorit conform calendarului ortodox, nu ne mai trebuie și alte scuze pentru a ieși în oraș sau pentru a ne distra.

Din primul argument putem extrage un al doilea, mai religios: din moment ce credem în sfinți și sărbători care nu există în religia ortodoxă, putem fi cu ușurință categorisiti păgâni sau eretici. Practic, renunți pentru o zi la religia ta, acceptând o altă, doar pentru a te distra și pentru fi în ton cu modă americană.

De ce ne-am complică imprumutandm,când tradiția românească ne pune la dispoziție o lista întregă de sărbători diverse? Asta că să nu mai punem la socoteală că aceste sărbători sunt celebrate în România de zeci de ani, într-o formă sau altă: Halloween este o combinație între vechile baluri mascate și colindatul, pe care noi îl practicăm oricum înaintea Crăciunului, iar Valentine's Day are deja corespondent în tradiționalul Dragobete.